

Lagrådsremiss

Sekretessfrågor – skyddade adresser, m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 9 februari 2006

Thomas Bodström

Henrik Jermsten
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100). Det föreslås bl.a. att det skall införas nya sekretessbestämmelser som skall gälla som ett minimiskydd för enskildas integritet hos alla myndigheter. De nya bestämmelserna skall gälla som ett komplement till de sekretessbestämmelser som redan finns, så om det hos en myndighet gäller sekretessbestämmelser som ger ett starkare skydd för uppgifterna skall de bestämmelserna tillämpas istället. De uppgifter som skall skyddas med stöd av de nya bestämmelserna är dels mycket integritetskänsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv, dels uppgifter om bostadsadress, hemtelefonnummer och andra jämförbara uppgifter hänförliga till enskilda personer som är utsatta för personförföljelse samt motsvarande uppgifter hänförliga till deras närstående.

Det föreslås vidare att den sekretess som idag gäller för uppgifter om en elevs identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom bl.a. förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs, skall utsträckas till att även gälla inom utbildningsväsendet i övrigt samt hos Verket för Högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter. Det föreslås även att sekretess skall gälla i Statens skolverks tillsynsverksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Vissa myndigheter, bl.a. hälso- och sjukvården och socialtjänsten, har mer begränsade möjligheter än andra myndigheter att utan hinder av sekretess lämna uppgifter som angår misstanke om brott till de brottsutredande myndigheterna. Det föreslås att dessa möjligheter skall öka så

att nämnda myndigheter som huvudregel kan lämna uppgifter som angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år eller försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år. När det gäller brott mot underåriga föreslås att uppgifter som angår misstanke om könsstympningsbrott skall kunna lämnas till de brottutredande myndigheterna oavsett brottets svårighetsgrad.

Det föreslås vidare att socialtjänsten skall ges vissa utökade möjligheter att lämna uppgifter som rör ungdomar till polis och åklagare. Om socialtjänstpersonalen påträffar någon som kan antas vara under 18 år under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, eller under utövande av brott, skall socialtjänstpersonalen utan hinder av sekretess kunna lämna sådana uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande. Socialtjänsten skall också kunna lämna uppgifter, som angår misstanke om olovlig överlåtelse av narkotika, alkohol eller dopningsmedel till underåriga, till polis eller åklagarmyndighet utan hinder av sekretess.

Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 september 2006.

1	Beslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	17
2.3	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	20
2.4	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	22
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott	23
3	Ärendet och dess beredning.....	25
4	Sekretess för känsliga uppgifter om enskilda	26
4.1	Sekretessregleringens systematik.....	27
4.2	Känsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv	30
4.3	S.k. skyddade personuppgifter m.m.....	40
4.3.1	Den nuvarande regleringen	40
4.3.2	Ett generellt sekretessskydd för adressuppgifter m.m. vid förföljelse.....	46
4.3.3	Sekretess inom högskoleområdet och vuxenutbildningen i övrigt.....	58
4.3.4	Kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet	59
4.4	Sekretess hos Statens skolverk.....	62
5	Uppgiftslämnande från hälso- och sjukvården och socialtjänsten vid misstanke om brott.....	65
5.1	Den nuvarande regleringen	65
5.1.1	Sekretessbestämmelserna.....	65
5.1.2	Sekretessbrytande regler	66
5.1.3	Frågeförbudet i rättegångsbalken.....	71
5.2	Tidigare överväganden avseende den s.k. tvårsregeln.....	71
5.3	Överväganden	74
6	Socialtjänstens möjligheter att lämna uppgifter som rör ungdomar till polisen	81
6.1	Bakgrund.....	81
6.2	Sekretessregleringen	82
6.3	Uppgiftslämnande från socialtjänsten till polisen i syfte att få till stånd ett omedelbart polisiärt ingripande	83
6.3.1	Bakgrund.....	83
6.3.2	En ny sekretessbrytande bestämmelse	85
6.4	Utlämnande av uppgifter om överlåtelse av narkotika, alkoholdrycker eller dopningsmedel till unga.....	87
6.4.1	Den nuvarande regleringen.....	87
6.4.2	En ny sekretessbrytande bestämmelse	89
6.5	Utlämnande av uppgifter om att någon vistas i ett familjehem	92
7	Kostnader.....	93
8	Ikraftträdande.....	93

9	Författningskommentar	95
9.1	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	95
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	103
9.3	Förslaget till ändring i rättegångsbalken.....	103
9.4	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).....	104
9.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott	104
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ny sekretesslag (SOU 2003:99) i för denna lagrådsremiss relevanta delar	106
Bilaga 2	Utdrag ur lagförslagen i betänkandet Ny sekretesslag (SOU 2003:99)	112
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser och andra organ som har yttrat sig över betänkandet Ny Sekretesslag (SOU 2003:99)	119
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och av utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. i för denna lagrådsremiss relevanta delar	121
Bilaga 5	Utdrag ur lagförslagen i betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. i för denna lagrådsremiss relevanta delar	125
Bilaga 6	Förteckning av remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och över utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m.	131

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i rättegångsbalken,
4. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
5. lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹
dels att nuvarande 7 kap. 1 § skall betecknas 7 kap. 1 c §,
dels att 7 kap. 2, 3, 6, 9 och 36 §§, 12 kap. 1 §, 13 kap. 6 §, 14 kap. 2, 3 och 10 §§ samt 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 7 kap. 1, 1 a och 1 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som rör enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det får anses stå klart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte för uppgift som förekommer i sådant mål eller ärende som anges i 9 kap. 15 § eller för sådan uppgift som avses i 9 kap. 16 § första stycket sista meningen och 9 kap. 17 § andra stycket andra meningen. Sekretessen gäller inte heller för uppgift som tas in i ett beslut.

Sekretessen enligt första stycket tillämpas inte, om en annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Om en uppgift som omfattas av sekretess enligt första stycket omfattas av sekretess även enligt en annan paragraf i denna lag och

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

uppgiften enligt en bestämmelse i den paragrafen får lämnas till en annan myndighet eller till en enskild skall den bestämmelsen gälla.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

1 a §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift om enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, enskilds hemtelefonnummer, e-postadress, eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde och för motsvarande uppgifter om anhöriga till den enskilde, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt. Sekretessen gäller inte heller för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annat liknande register.

Sekretessen enligt första stycket tillämpas inte, om en annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Utan hinder av sekretessen får uppgift om en enskild lämnas till förvaltaren i den enskildes konkurs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

1 b §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift om kopplingen mellan de fingerade personuppgifter en en-

*skild har medgivande att använda enligt lagen (1991:483) om finge-
rade personuppgifter och den en-
skildes verkliga personuppgifter,
om det inte står klart att uppgiften
kan röjas utan att den enskilde eller
någon honom eller henne närståen-
de lider men.*

*I fråga om uppgift i allmän hand-
ling gäller sekretessen i högst
sjuttio år.*

2 §²

Sekretessen enligt 1 § gäller inte Sekretessen enligt 1 c § gäller inte

1. beslut i ärende enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård, om beslutet angår frihetsberövande åtgärd,

2. beslut enligt smittskyddslagen (2004:168), om beslutet angår frihetsberövande åtgärd,

3. beslut i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom hälso- och sjukvården,

4. beslut i fråga om omhändertagande eller återlämnande av patientjournal.

Beträffande anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom hälso- och sjukvården gäller sekretess för uppgifter som avses i 1 §, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

Beträffande anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom hälso- och sjukvården gäller sekretess för uppgifter som avses i 1 c §, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

3 §

Sekretessen enligt 1 § gäller också i förhållande till den vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälso-tillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom.

Sekretessen enligt 1 c § gäller också i förhållande till den vård- eller behandlingsbehövande själv i fråga om uppgift om hans hälso-tillstånd, om det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas till honom.

6 §³

Sekretess gäller inom hälso- och sjukvården och annan verksamhet som avses i 1 § samt inom socialtjänsten för anmälan eller annan ut-saga av enskild om någons hälso-

Sekretess gäller inom hälso- och sjukvården och annan verksamhet som avses i 1 c § samt inom socialtjänsten för anmälan eller annan ut-saga av enskild om någons hälso-

² Senaste lydelse 2004:175.

³ Senaste lydelse 1992:890.

tillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon honom närstående utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

9 §⁴

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller på samma område dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilda personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärende eller i annat ärende som nu har nämnts.

Sekretess gäller på samma område i annat fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om enskilda identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inom utbildningsväsendet i övrigt för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller syofunktionär, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Dessutom gäller inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen, vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, svenskundervisningen för invandrare (sfi) och folkhögskolan sekretess i annan elevvårdande verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller på samma område som avses i fjärde stycket i annat fall än som avses där samt hos Verket för högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter för uppgift om enskilda identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om

⁴ Senaste lydelse 1997:1213.

det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i specialpedagogisk stödverksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Statens skolverk i verksamhet som avser tillsyn över utbildning vid skolor med enskild huvudman (fristående skolor) för uppgift som härrör från skolans elevvårdande verksamhet och som gäller enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Samma sekretess gäller i nämnda tillsynsverksamhet för uppgift som hänför sig till en fråga om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen enligt detta stycke gäller dock inte Statens skolverks beslut i ett ärende.

Sekretess gäller i skolbarnsomsorgen för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Sekretess gäller i samma verksamhet för annan uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

36 §

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte nämndens beslut i ett ärende.

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit *samt i Statens skolverks tillsynsverksamhet* för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående *till den enskilde* lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte nämndens *eller verkets* beslut i ett ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

12 kap.

1 §⁵

Erhåller domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos domstolen.

Första stycket tillämpas inte, om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen.

Erhåller domstol uppgift från ett sådant organ som avses i lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ för att domstolen skall pröva fråga om utlämnande av uppgiften, gäller sekretess för uppgiften om inte domstolen finner att uppgiften skall lämnas ut enligt nämnda lag.

Erhåller domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos domstolen.

Första stycket tillämpas inte, om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen. *Om uppgiften omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 eller 1 a § gäller dock sekretessen enligt första stycket om den ger ett starkare skydd för uppgiften.*

Erhåller domstol uppgift från ett sådant organ som avses i lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ för att domstolen skall pröva fråga om utlämnande av uppgiften, gäller sekretess för uppgiften om inte domstolen finner att uppgiften skall lämnas ut enligt nämnda lag.

13 kap.

6 §

Bestämmelserna i 1–5 §§ tillämpas inte, om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten *eller* om uppgiften upptas i beslut hos *denna myndighet*.

Bestämmelserna i 1–5 §§ tillämpas inte, om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten. *Om uppgiften omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 eller 1 a § skall dock bestämmelserna i 1–5 §§ tillämpas om de ger ett starkare skydd för uppgiften.*

Bestämmelserna i 1–5 §§ tillämpas inte om uppgiften upptas i beslut hos den mottagande myndigheten.

14 kap.

2 §⁶

⁵ Senaste lydelse 2005:183.

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats eller uppgift i form av fotografisk bild av enskild lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget skall hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Dock hindrar sekretess enligt 7 kap. 1, 4 eller 34 § inte att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet. *Inte heller hindrar sekretess enligt 7 kap. 1 eller 4 § att uppgift*

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 c–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,

2. försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller

3. försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168),

om inte annat följer av sjätte – åttonde styckena.

⁶ Senaste lydelse 2004:508.

som gäller misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år och som avser överföring eller försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168) lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Sekretess enligt 7 kap. 1 c §, 4 § eller 34 § *hindrar* inte att uppgift som angår misstanke om brott

1. enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller

2. som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,

mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Sekretess enligt 7 kap. 4 § första stycket eller andra stycket första meningen hindrar vidare inte att uppgift, som angår misstanke om

1. överlåtelse av narkotika i strid mot narkotikastrafflagen (1968:64),

2. överlåtelse av dopningsmedel i strid mot lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

3. icke ringa fall av olovlig försäljning eller anskaffning av alkohol drycker enligt alkohollagen (1994:1738),

till den som inte fyllt 18 år, lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Sekretess som avses i sjunde stycket hindrar vidare inte att uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till polismyndighet när någon som kan antas vara under 18 år påträffas av personal inom socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Detsamma gäller om den unge påträffas när han eller hon begår brott.

Sekretess enligt 7 kap. 1 § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte fyllt 18 år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan

Sekretess enligt 7 kap. 1 c § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte fyllt 18 år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att

myndighet, om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

3 §⁷

Utöver vad som följer av 1 och 2 §§ får sekretessbelagd uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen (1998:204).

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 7 kap. 1 c–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket och 9 och 15 §§ samt 9 kap. 4 och 7 §§, 8 § första och andra styckena och 9 §. Inte heller gäller första stycket, om utlämnandet strider mot lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen (1998:204).

10 §⁸

Myndighet får uppställa förbehåll, som inskränker enskild mottagares rätt att lämna uppgift vidare eller utnyttja uppgift, också när

1. myndigheten enligt 5 § lämnar sekretessbelagd uppgift till part, ställföreträdare, ombud eller biträde,

2. myndigheten med stöd av 7 § första stycket lämnar uppgift till någon som inte är knuten till myndigheten på det sätt som anges i 1 kap. 6 §,

3. myndigheten med stöd av 9 kap. 1 § femte stycket tredje meningen, 9 kap. 2 § fjärde stycket, 9 kap. 17 § åttonde stycket eller 9 kap. 19 § fjärde stycket lämnar uppgift till konkursförvaltare.

3. myndigheten med stöd av 7 kap. 1 a §, 9 kap. 1 § femte stycket tredje meningen, 9 kap. 2 § fjärde stycket, 9 kap. 17 § åttonde stycket eller 9 kap. 19 § fjärde stycket lämnar uppgift till konkursförvaltare.

Förbehåll enligt första stycket 1 får inte innebära förbud mot att utnyttja uppgiften i målet eller ärendet eller mot att lämna muntlig upplysning till part, ställföreträdare, ombud eller biträde.

Har förbehåll uppställts enligt första stycket 2, skall i fråga om förbehållet gälla vad som föreskrivs i 7 § tredje och fjärde styckena angående förbud att lämna ut eller utnyttja uppgift.

Ett förbehåll enligt första stycket 3 får inte innebära ett förbud att utnyttja uppgiften om den behövs för att förvaltaren skall kunna fullgöra de skyldigheter som åvilar honom eller henne i anledning av konkursen.

⁷ Senaste lydelse 1999:301.

⁸ Senaste lydelse 2004:631.

Förordnande av regeringen eller riksdagen för särskilt fall om undantag från sekretess för uppgift får förenas med villkor att förbehåll som anges i första stycket skall uppställas vid utlämnande av uppgiften.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §⁹

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 2 §

såvitt avser uppgift i anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

7 kap. 9 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till annat än ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier

7 kap. 11 § första eller andra stycket samt femte stycket, såvitt avser tillämpningen av första eller andra stycket, 12 § andra stycket eller 14 kap. första stycket

7 kap. 21 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

⁹ Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i lagrådsremisserna Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting, Genomförande av EG-direktivet om överlämnande av passageraruppgifter, Personsäkerhet och Hemlig rumsavlyssning.

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

7 kap. 1 a §

7 kap. 1 b §

7 kap. 1 c §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 2 §

såvitt avser uppgift i anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

7 kap. 9 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till annat än ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier

7 kap. 11 § första eller andra stycket samt femte stycket, såvitt avser tillämpningen av första eller andra stycket

7 kap. 12 § andra stycket

7 kap. 14 första stycket

7 kap. 15 § första eller tredje stycket

7 kap. 21 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse, dels att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:839

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 2 §

såvitt avser uppgift i anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

7 kap. 9 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till annat än ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier

7 kap. 11 § första eller andra stycket samt femte stycket, såvitt avser

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i lagrådsremisserna Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting, Genomförande av EG-direktivet om överlämnande av passageraruppgifter, Personsäkerhet och Hemlig rumsavlyssning.

tillämpningen av första eller andra stycket, 12 § andra stycket eller 14 kap. första stycket
7 kap. 21 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft *den dag regeringen bestämmer.*

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

7 kap. 1 a §

7 kap. 1 b §

7 kap. 1 c §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 2 §

såvitt avser uppgift i anmälan till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

7 kap. 9 §

såvitt avser uppgift som hänför sig

till annat än ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier

7 kap. 11 § första eller andra stycket samt femte stycket, såvitt avser tillämpningen av första eller andra stycket

7 kap. 12 § andra stycket

7 kap. 14 första stycket

7 kap. 15 § första eller tredje stycket

7 kap. 21 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft *den 1 september 2006*.

2.3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrotts dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrotts dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § <i>femte stycket</i> sekretesslagen (1980:100) och	1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § <i>femte–sjunde styckena</i> sekretesslagen (1980:100) och
--	--

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
--

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

¹ Senaste lydelse 2001:455.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.4 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

10 §¹

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. *Detsamma gäller enligt 14 kap. 2 § femte stycket samma lag beträffande vissa brott som riktar sig mot barn. Av samma stycke följer också att sekretess inte hindrar att uppgifter, som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.*

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. *Av 14 kap. 2 § femte–sjunde styckena samma lag följer att sekretess även i vissa andra fall inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.*

Från socialtjänsten skall utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller Skatteverket,

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, *eller i ett familjehem*, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller Skatteverket,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 2003:737.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott

Härigenom föreskrivs att 5 och 7 §§ lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Ett rättsintyg får inte utfärdas utan den enskildes samtycke, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Ett rättsintyg som avser en målsägande får utfärdas utan samtycke

1. vid misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt arton år, eller

2. om uppgifter, för vilka gäller sekretess enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller tystnadsplikt enligt 2 kap. 8 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, har lämnats ut till polismyndighet eller åklagarmyndighet efter samtycke från målsäganden.

Ett rättsintyg som avser en målsägande får utfärdas utan samtycke

1. vid misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år,

2. vid misstanke om försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168),

3. vid misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller brott som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, mot någon som inte har fyllt arton år, eller

4. om uppgifter, för vilka gäller sekretess enligt 7 kap. 1 c § sekretesslagen (1980:100) eller tystnadsplikt enligt 2 kap. 8 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, har lämnats ut till polismyndighet eller åklagarmyndighet efter samtycke från målsäganden.

Ett rättsintyg som avser den som är misstänkt för brott får utfärdas utan samtycke

1. i samband med kroppsbesiktning enligt 28 kap. rättegångsbalken, eller

2. om annan undersökning än kroppsbesiktning har ägt rum och det föreligger misstanke om sådant

brott som avses i andra stycket 1. brott som avses i andra stycket 1–3.

7 §

Från en verksamhet där sekretess gäller enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller där personalen omfattas av tystnadsplikt enligt 2 kap. 8 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område skall det till Rättsmedicinalverket utan hinder av sekretessen eller tystnadsplikten lämnas ut sådana uppgifter som behövs för att utfärda ett rättsintyg om

1. det begärs av Rättsmedicinalverket, och

2. uppgifterna angår misstanke om sådant brott som avses i 5 § andra stycket 1.

Bestämmelser om utlämnande av uppgifter till polismyndighet och åklagarmyndighet i vissa fall finns i 14 kap. 2 § sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

3 Ärendet och dess beredning

Den 16 april 1998 beslutade regeringen direktiv till en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bl.a. göra en allmän översyn av sekretesslagen (dir. 1998:32). I utredningsuppdraget ingick också att undersöka om en lösning är möjlig för situationer då det är uppenbart att sekretess bör råda, men en uttrycklig bestämmelse för det aktuella fallet saknas, och som innebär att det blir möjligt att sekretessbelägga mycket känsliga uppgifter. Kommittén skulle vidare utreda frågan om samverkan mellan och inom myndigheter. I samband därmed skulle kommittén särskilt utreda frågan vilka uppgifter om brottsmisstankar som hälso- och sjukvården och socialtjänsten skall kunna lämna till de brottsutredande myndigheterna och frågan vilka uppgifter socialtjänsten skall kunna lämna till polisen vid samarbete mot ungdomsbrottslighet. Kommittén, som antog namnet Offentlighets- och sekretesskommittén, behandlade bl.a. nämnda frågor i sitt huvudbetänkande Ny sekretesslag (SOU 2003:99).

I detta lagstiftningsärende behandlas endast vissa delar av huvudbetänkandet. De frågeställningar som behandlas är kommitténs förslag till tre nya generellt tillämpliga sekretessbestämmelser till skydd för känsliga uppgifter om enskilda samt kommitténs förslag till nya sekretessbrytande regler avseende dels visst uppgiftslämnande från hälso- och sjukvården och socialtjänsten till de brottsutredande myndigheterna vid misstanke grova brott, dels visst uppgiftslämnande från socialtjänsten till polisen vid samarbete mot ungdomsbrott. När det gäller den sistnämnda frågan behandlas dock i denna lagrådsremiss inte kommitténs förslag att socialnämnden skall få lämna uppgifter om unga till polisen i brottsförebyggande syfte.

En sammanfattning av betänkandet i de delar som behandlas i denna lagrådsremiss finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagförslag i dessa delar finns i *bilaga 2*. Kapitel och paragrafnumreringen i bilaga 2 utgår från kommitténs förslag till ny sekretesslag.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena och anteckningar från ett remissmöte finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2003/9737/L6).

Den 10 oktober 2002 bemyndigade regeringen statsrådet Thomas Östros att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av bestämmelserna om sekretess i skolan. Utredningen, som tog sig namnet Utredningen om offentlighet och sekretess i skolan, lade i november 2003 fram betänkandet Sekretess i elevernas intresse – Dokumentation, samverkan och integritet i skolan (SOU 2003:103). Betänkandet remissbehandlades och de förslag som lagts fram i betänkandet behandlades därefter i ett utkast till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. som utarbetades i Utbildnings- och kulturdepartementet. Av de förslag som behandlats i betänkandet och i utkastet till lagrådsremiss skall i denna lagrådsremiss endast behandlas frågan vilken sekretess som skall

gälla i Staten skolverks tillsynsverksamhet. Sammanfattningar av betänkandet och utkastet i aktuella delar finns i bilaga 4 och relevanta lagförslag finns i bilaga 5. Betänkandet och utkastet till lagrådsremiss har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 6 och sammanställningar av remissyttrandena i aktuell del finns tillgängliga i Utbildnings- och kulturdepartementet (betänkandet dnr U2003/4733/S och utkastet till lagrådsremiss dnr U2005/5584/S).

I lagrådsremissen föreslås även att den sekretess som gäller för uppgifter om en elevs identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden inom bl.a. förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs, skall utsträckas till att även gälla inom utbildningsväsendet i övrigt samt hos Verket för Högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter. Det föreslås vidare att den tystnadsplikt som följer av den s.k. folkbokföringssekretessen och av den sekretess som gäller i ärenden om fingerade personuppgifter skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Under beredningen av ärendet har kompletterande synpunkter inhämtats från Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Inskrivningsmyndigheten i Norrtälje, Åklagarmyndigheten, Riksåklagarens kansli, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsoffermyndigheten, Socialstyrelsen, Skatteverket, Högskoleverket, Verket för högskoleservice Kungliga Tekniska högskolan, Högskolan i Gävle, Malmö högskola, Växjö universitet, Göteborgs Universitet, Lantmäteriverket, Sveriges Kommuner och Landsting samt Sveriges förenade studentkårer.

4 Sekretess för känsliga uppgifter om enskilda

Sekretessregleringen är omfattande och detaljerad. Mycket få sekretessbestämmelser har ett generellt tillämpningsområde, dvs. är tillämpliga hos alla myndigheter. Kommittén har föreslagit tre nya generellt tillämpliga sekretessbestämmelser till skydd för känsliga uppgifter om enskilda. I och med att dessa sekretessbestämmelser föreslås bli tillämpliga hos alla myndigheter uppkommer frågor hur dessa bestämmelser förhåller sig till andra sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga hos en myndighet, till bestämmelser om överföring av sekretess, till befintliga sekretessbrytande regler etc. Som en bakgrund till dessa frågeställningar lämnas därför en inledande redogörelse över sekretessregleringens systematik.

4.1 Sekretessregleringens systematik

Sekretessens innebörd

Av 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) framgår att varje svensk medborgare till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall ha rätt att del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § TF begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa intressen, bl.a. skyddet för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden. Varje inskränkning i rätten att ta del av allmänna handlingar skall enligt TF anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om så i visst fall anses lämpligare, i annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet. Den särskilda lag som avses är sekretesslagen (1980:100) och kompletterande bestämmelser i vissa avseenden finns i sekretessförordningen (1980:657).

Sekretesslagen innehåller en reglering, inte bara av begränsningarna av rätten att ta del av allmänna handlingar, utan också av den tystnadsplikt som gäller i det allmänna verksamheten. Sekretess innebär således förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en allmän handling eller genom att röja uppgifter muntligt eller på något annat sätt (1 kap. 1 § andra stycket sekretesslagen). I och med att bestämmelserna om sekretess även utgör tystnadspliktsbestämmelser innebär de också en begränsning av den i regeringsformen fastlagda yttrandefriheten.

Primär och sekundär sekretess

Vid införandet av sekretesslagen tog lagstiftaren ställning för att de olika sekretessbestämmelserna som huvudregel inte skall vara generellt tillämpliga hos alla myndigheter utan att sekretessen normalt skall regleras område för område. De olika sekretessbestämmelserna har således i regel ett snävt avgränsat tillämpningsområde och gäller för vissa angivna uppgifter i en viss typ av ärenden, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet (s.k. primär sekretess). Om en sekretessbelagd uppgift lämnas utanför det primära sekretessområdet följer sekretessen inte med uppgiften, om det inte finns en särskild regel om överföring av sekretess (s.k. sekundär sekretess). Som skäl för detta ställningstagande anfördes bl.a. att frågan om sekretess skall gälla för en uppgift inte bara kan bestämmas med hänsyn till sekretessintresset. Detta intresse måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndighetens verksamhet. Denna avvägning kan mycket väl tänkas utfalla olika på olika områden. Offentlighetsintresset kan således kräva att en uppgift som behandlas som hemlig hos den ena myndigheten är offentlig hos en annan myndighet som inhämtat den hos den förstnämnda myndigheten. Någon allmän regel om överföring av sekretess infördes således inte. Sekretessbehovet fick istället i allmänhet tillgodoses vid utformningen av de primärt gällande sekretessbestämmelserna. Det antogs i och för sig att den valda metoden skulle föra med sig en del

luckor i sekretesskyddet. Om det skulle visa sig att sådana luckor medförde praktiska olägenheter fick emellertid justeringar i de primära reglerna göras (prop. 1979/80:2 Del A s. 75 f).

Utbyte av uppgifter mellan myndigheter

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också mellan myndigheter och, i den utsträckning olika verksamhetsgrenar inom en myndighet uppträder självständigt i förhållande till varandra, även mellan sådana verksamhetsgrenar inom en myndighet (1 kap. 3 § första och andra styckena sekretesslagen). Det ligger dock i sakens natur att myndigheter i vissa fall måste kunna utbyta uppgifter för att kunna utföra sina uppgifter. Sekretessregleringen innehåller därför särskilda sekretessbrytande regler som har utformats efter en intresseavvägning mellan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och det intresse den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda.

Sekretessbrytande regler som gäller mellan myndigheter finns i 14 kap. sekretesslagen. Enligt 14 kap. 1 § hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Detta innebär att det finns sekretessbrytande regler även i andra lagar än sekretesslagen samt i förordningar. Om en uppgift inte kan lämnas med stöd av en preciserad sekretessbrytande regel kan den i vissa fall lämnas med stöd av den s.k. generalklausulen (14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen). Enligt sistnämnda bestämmelse får en uppgift som omfattas av sekretess lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. I andra stycket av paragrafen anges dock undantag från generalklausulens tillämpningsområde, bl.a. får uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess eller socialtjänstsekretess inte utbytas med stöd av generalklausulen.

Bestämmelser om överföring av sekretess

Även om lagstiftaren har tagit ställning mot en generellt tillämplig regel om överföring av sekretess finns det regler om överföring av sekretess som gäller för vissa särskilt angivna myndigheter eller inom vissa särskilt angivna områden. Dessa regler gäller för myndigheter som regelmässigt tar del av information från ett större antal myndigheter med sinsemellan olikartade uppgifter. I kap. 11–13 sekretesslagen finns således regler om överföring av sekretess till riksdagen, regeringen, Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern och domstolarna. Det finns vidare regler om överföring av sekretess till myndigheter när de ägnar sig åt vissa särskilt angivna verksamheter, t.ex. tillsyn, revision och forskning. I vissa fall har bestämmelser om överföring av sekretess även förts in i enskilda sekretessbestämmelser (se t.ex. 3 kap. 1 § första stycket, 6 kap. 1 § andra stycket, 7 kap. 15 § andra stycket, 8 kap. 8 § fjärde stycket och 8 kap. 10 § andra stycket sekretesslagen).

Bestämmelser om överföring av sekretess är bara tillämpliga på sådana uppgifter som lämnas från den myndighet där den primära sekretessen gäller. Sådana bestämmelser kan inte tillämpas på en uppgift som lämnas

direkt från en enskild till den mottagande myndigheten (se t.ex. prop. 1997/98:9 s. 38 ff och JO 2000/01 s. 44 och 50). Anta att sekretess gäller för uppgifter om NN:s hälsa hos myndighet A samt denna sekretess enligt en bestämmelse om överföring av sekretess kommer att överföras till myndighet B om uppgifterna lämnas dit. Om det inte finns någon primär sekretessbestämmelse till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som är tillämplig hos myndighet B och den enskilde själv lämnar samma uppgifter till myndighet B blir uppgifterna offentliga hos myndighet B. Detta gäller *trots* att samma uppgifter omfattas av sekretess hos myndighet A och *trots* att sekretessen skulle ha följt med till myndighet B om uppgifterna hade lämnats dit från myndighet A.

Generella sekretessbestämmelser

Även om de flesta primära sekretessbestämmelser bara är tillämpliga på en begränsad del av den samhälleliga verksamheten finns det några sekretessbestämmelser som har ett generellt tillämpningsområde, dvs. som är tillämpliga hos alla myndigheter.

De primära sekretessbestämmelserna till skydd för enskilds personliga och ekonomiska förhållanden finns i 7–9 kap. sekretesslagen. Av dessa bestämmelser är det endast den s.k. utlänningssekretessen enligt 7 kap. 14 § första stycket sekretesslagen, den sekretess som gäller för personuppgifter, om de kan antas bli behandlade i strid med personuppgiftslagen (1998:204) efter utlämnandet (7 kap. 16 § sekretesslagen), sekretessen för uppgifter om enskilds personliga förhållanden som inhämtats genom allmän kameraövervakning (7 kap. 32 § sekretesslagen) och sekretessen för upphovsrättsligt skyddade verk (8 kap. 27 §) som är tillämpliga hos alla myndigheter.

Konkurrens mellan flera sekretessbestämmelser

I vissa fall kan flera olika sekretessbestämmelser vara tillämpliga på samma uppgift. Uppgiften kan t.ex. omfattas av sekretess både enligt en primär sekretessbestämmelse till skydd för ett allmänt intresse och av en primär sekretessbestämmelse till skydd för enskilda intressen. Uppgiften kan därutöver omfattas av sekretess enligt en särskild bestämmelse om överföring av sekretess. När flera sekretessbestämmelser är tillämpliga på samma uppgift är det den strängaste sekretessbestämmelsen som skall fälla utslaget (prop. 1979/80:2 Del A s. 70). När det gäller viss sekundär sekretess finns det dock undantagsbestämmelser från denna huvudprincip. Den sekundära sekretess som gäller för en uppgift hos en domstol enligt 12 kap. 1–2 §§ sekretesslagen eller i vissa verksamheter enligt 13 kap. sekretesslagen skall således inte tillämpas, om uppgiften omfattas av sekretess enligt en eller flera primära sekretessbestämmelser som gäller hos domstolen eller i verksamheten (12 kap. 1 § andra stycket och 13 kap. 6 § sekretesslagen).

4.2 Känsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv

Regeringens förslag: En ny sekretessbestämmelse införs. Den skall ge ett minimiskydd för känsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv inom hela den offentliga förvaltningen. Sekretess skall gälla om det får anses stå klart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen skall inte gälla för uppgifter i beslut.

Sekretessen skall inte tillämpas om en annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Om en uppgift som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen omfattas av sekretess även enligt en annan paragraf i sekretesslagen och uppgiften enligt en bestämmelse i sistnämnda paragraf i vissa fall får lämnas ut till myndigheter eller till enskilda skall den bestämmelsen gälla.

I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst sjuttio år.

Den tystnadsplikt som följer av den föreslagna bestämmelsen skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Kommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Kommittén har dock inte berört frågan om begränsning av den tid sekretessen skall gälla eller frågan om meddelarfrihet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget.

Justitiekanslern anser att förslaget framstår som angeläget. *Riksdagens ombudsmän (JO)* instämmer i utredningens bedömning att det finns uppgifter om enskilda som är så integritetskänsliga att de bör omfattas av sekretess inom i princip all verksamhet. JO delar vidare utredningens uppfattning att en sådan bestämmelse måste innehålla ett skaderekvisit med en särskilt stark offentlighetspresumtion. JO anser dock att det måste klarläggas hur den föreslagna bestämmelsen förhåller sig till vissa närmare angivna bestämmelser i sekretesslagen samt att frågan om meddelarfrihet måste övervägas. JO motsätter sig vidare att bestämmelsen blir tillämplig hos JO. *Riksarkivet* och *Svenska arkivsamfundet* anser att den föreslagna sekretessbestämmelsen måste förses med en tidsgräns och föreslår tjugo år.

Kammarrätten i Sundsvall saknar ett resonemang om varför den föreslagna bestämmelsen inte omfattar även uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackföreningar. Kammarrätten instämmer inte heller i synsättet att uppgift om att en person utsatts för sexualbrott är en uppgift om den utsatta personens sexualliv eller att skildringar av barn i pornografiska bilder rör barnets hälsa eller sexualliv. *Göteborgs universitet* har liknande synpunkter samt föreslår att begreppet "sexualliv" utgår och ersätts av "sexuell läggning". *Karlstads universitet* och *Östergötlands landsting* anser att begreppen "hälsa" och "sexualliv" bör förtydligas genom en exemplifiering i lagtexten.

Malmö tingsrätt anser att den föreslagna bestämmelsen förefaller ha blivit alltför snävt utformad. Med hänsyn till de av kommittén nämnda

exemplen på när bestämmelsen skall tillämpas anser tingsrätten att det är tveksamt om andra ömmande fall som nämns i betänkandet och som motiverar införandet av den nya bestämmelsen skulle kunna sekretessbeläggas med den föreslagna regeln. *Allingsås kommun* anser att uppgifter om somatiska sjukdomar kan anses vara lika känsliga som uppgifter om psykiska sjukdomar. *Socialstyrelsen* anser att det kan finnas andra känsliga uppgifter än hälsa och sexualliv som borde omfattas av den föreslagna bestämmelsen, t.ex. uppgifter som rör barnavård inom socialtjänsten. *Umeå universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten* anser att det bör övervägas om inte sekretesskyddet bör kunna utvidgas till att avse samtliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden. *Malmö kommun* föreslår att den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde även skall omfatta uppgifter om enskildas sociala och ekonomiska förhållanden.

Svea hovrätt och *Länsrätten i Stockholms län* har synpunkter på den närmare utformningen av skaderekvisitet. *Socialstyrelsen* anser att det kan diskuteras om inte ett omvänt skaderekvisit borde ha övervägts. *Barnombudsmannen* anser att en starkare grad av sekretess än vad kommittén har föreslagit bör gälla för känsliga uppgifter om barn.

Riksförsäkringsverket efterlyser praktiska exempel på situationer när en sådan bestämmelse skulle kunna vara aktuell att tillämpa. Enligt RFV vore det bättre att se över införandet av särskilda bestämmelser om sekretess när behov uppstår.

Schizofreniförbundet anser att psykiska funktionshinder inte skall vara något som man skall behöva skämmas för och ställer sig därför inte bakom ett förslag som leder till ökad sekretess om psykiska sjukdomar.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en ny generell sekretessbestämmelse för uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv

Enskilda lämnar på eget initiativ känsliga uppgifter om sig själva till myndigheter i olika sammanhang. Det går inte alltid att förutse när så skall ske. En konsekvens av sekretessregleringens nuvarande systematik är att sådana uppgifter i vissa fall blir offentliga hos en myndighet trots att det är uppenbart i det enskilda fallet att de borde omfattas av sekretess. En person kan t.ex. lämna en känslig uppgift om sig själv till en myndighet där det inte gäller sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i tron att uppgiften kommer att omfattas av sekretess där eftersom uppgiften omfattas av sekretess hos en annan myndighet. I de fall det är tillåtet för en myndighet att lämna en sekretessbelagd uppgift om en enskild till en annan myndighet med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse uppstår i regel inget problem. Oftast omfattas uppgiften av en primär sekretessbestämmelse hos den mottagande myndigheten eller också följer sekretessen med uppgiften enligt en särskild bestämmelse om överföring av sekretess. I undantagsfall kan det dock hända att en sekretessbelagd uppgift överlämnas till en annan myndighet trots att uppgiften inte kommer att omfattas av sekretess hos den mottagande myndigheten. Om de uppgifter som över-

lämnas är känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden kan problem uppstå. Om det på ett visst område visar sig finnas behov av en sekretessbestämmelse till skydd för enskilda tar det vidare relativt lång tid innan en ändring i sekretesslagen kan genomföras. Under denna tid kan enskilda drabbas av integritetskränkningar genom att mycket känsliga uppgifter om deras personliga förhållanden lämnas ut till allmänheten.

Sammantaget finner regeringen, i likhet med kommittén och majoriteten av remissinstanserna, att det finns ett behov av att införa ett grundläggande sekretessskydd för känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden som skall gälla hos alla myndigheter.

Vilken typ av uppgifter bör bestämmelsen omfatta?

Det har ifrågasatts av vissa remissinstanser om inte den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde bör utvidgas till att omfatta uppgifter om enskildas såväl personliga som ekonomiska förhållanden eller i vart fall uppgifter om ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiösa och filosofiska övertygelser samt uppgifter om medlemskap i fackförening.

Enligt sekretesslagens terminologi omfattar begreppet ”enskilda” enskilda fysiska och juridiska personer. Begreppet ”personliga förhållanden” omfattar, såvitt gäller fysiska personer, även uppgifter om en persons ekonomi (prop. 1979/80:2 Del A s. 84 och 190). Med hänsyn till vikten av offentlighet anser regeringen att en primär sekretessbestämmelse som skall gälla hos alla myndigheter och som skulle omfatta alla uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden skulle ha ett allt för vitt tillämpningsområde. Bestämmelsen bör enbart garantera den miniminivå för skyddet för den personliga integriteten som bör gälla hos alla myndigheter. I den mån uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden frekvent förekommer hos en viss myndighet eller i en viss verksamhet bör det primära sekretessskyddet för dessa uppgifter utformas efter en sedvanlig avvägning mellan intresset av sekretess och intresset av insyn hos den aktuella myndigheten eller i den aktuella verksamheten. Som nämnts tidigare är det, vid konkurrens mellan flera olika tillämpliga sekretessbestämmelser, den strängaste sekretessbestämmelsen som skall fälla utslaget. Om en sekretessbestämmelse på ett visst område ger ett starkare sekretessskydd för en uppgift som kommer att omfattas av den nya bestämmelsen är det således den förstnämnda bestämmelsen som skall tillämpas.

Med hänsyn till den restriktiva hållning som bör intas vid utformandet av den aktuella sekretessbestämmelsen anser regeringen i likhet med kommittén att den bör begränsas till att omfatta uppgifter som rör enskilds hälsa eller sexualliv. När det gäller frågan vilken innebörd denna formulering bör ha, har kommittén utgått från den innebörd begreppet har i personuppgiftslagen (1998:204). Begreppet hälsa omfattar bl.a. olika former av sjukligt missbruk och upplysningar om ärftliga egenskaper. Vidare har uppgift om att någon har bytt kön ansetts vara en uppgift som rör den personens hälsa eller sexualliv. Enligt kommittén bör även uppgifter om att den enskilde blivit utsatt för sexualbrott och skildringar av barn i pornografiska bilder vara att hänföra till uppgift som rör den

enskildes sexualliv. *Kammarrätten i Sundsvall* instämmer inte i sistnämnda uppfattning. Det gör inte heller *Göteborgs universitet*, som föreslår att begreppet ”sexualliv” utgår och ersätts av ”sexuell läggning”. Regeringen anser dock att formuleringen ”uppgifter som rör en enskilds hälsa eller sexualliv” är tillräckligt vid för att innefatta såväl uppgifter om sexuell läggning som sexuella övergrepp. För att undvika tolkningsproblem i rättstillämpningen anser regeringen dock, i likhet med *Karlstads universitet* och *Östergötlands läns landsting*, att det är lämpligt att införa en exemplifiering av begreppens innebörd i lagtexten (jfr 7 kap. 1 § första stycket andra meningen sekretesslagen).

Vilken styrka bör sekretessen ha?

Regeringen anser i likhet med kommittén att en sekretessbestämmelse som skall bli subsidiärt tillämplig inom hela den offentliga sektorn måste innehålla ett skaderekvisit med en särskilt stark offentlighetspresumtion. Kommittén har föreslagit att sekretess skall gälla för uppgift om enskilds hälsa eller sexualliv, om det är uppenbart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider betydande men om uppgiften röjs. Regeringen anser dock, i likhet med *Svea hovrätt*, att rekvisitet ”uppenbart” bör bytas ut mot en något annorlunda formulering som bättre ansluter till befintliga bestämmelser i sekretesslagen. Regeringen anser att sekretess bör gälla för uppgift om enskilds hälsa eller sexualliv, om det får anses stå klart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs.

Uppgifter i domar och beslut

Kommittén har föreslagit att det av lagtexten skall framgå dels att sekretessen enligt den nya bestämmelsen inte skall gälla för uppgifter som tas in ett beslut, dels att 12 kap. 4 § sekretesslagen skall gälla även fortsättningsvis för uppgifter som tas in i domar och beslut hos domstol. Enligt sistnämnda bestämmelse är det i vissa fall möjligt att sekretessbelägga vissa uppgifter i domar och beslut hos domstolar. Regeringen delar kommitténs uppfattning att det bör göras undantag från sekretessen enligt den nya bestämmelsen för uppgifter som tas in i beslut och att 12 kap. 4 § naturligtvis även fortsättningsvis bör tillämpas på uppgifter i domar och beslut. Det är dock inte bara 12 kap. 4 § som enligt dagens reglering ger myndigheter möjligheter att sekretessbelägga uppgifter i beslut. En sådan möjlighet finns t.ex. i 7 kap. 14 § andra stycket för uppgifter i skälen i beslut som fattas i verksamhet som avser kontroll över utläningar eller i ärenden om svenskt medborgarskap. Vidare finns en sådan möjlighet beträffande uppgifter i alla beslut som omfattas av sådana sekretessbestämmelser där något särskilt undantag för uppgifter i beslut inte har gjorts. Dessa möjligheter bör kvarstå.

När flera olika sekretessbestämmelser är tillämpliga är det den som ger det starkaste skyddet som skall tillämpas (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 70). Det följer således redan av sekretesslagens systematik att det, vid konkurrens mellan den nya sekretessbestämmelsen och sekretessbestämmelser enligt vilka det är möjligt att hemlighålla uppgifter i beslut, är de

sistnämnda bestämmelserna som skall tillämpas. För tydlighetens skull bör det dock uttryckligen anges i lagtexten att den nya sekretessbestämmelsen inte skall tillämpas på en uppgift om en annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Undantag för uppgifter i familjemål m.m.

Enligt 9 kap. 15 § sekretesslagen gäller sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i äktenskapsmål, mål och ärenden enligt föräldrabalken samt i vissa andra mål och ärenden hos domstol, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Som *JO* har påpekat gäller dock den nämnda sekretessen i vissa angivna typer av mål och ärenden endast om part begär det. För att den nya bestämmelsen inte skall bli tillämplig i ett fall när en part har lämnat en känslig uppgift om sin hälsa eller sitt sexualliv, men har avstått från att åberopa sekretess för uppgiften, bör det göras ett undantag från den nya bestämmelsens tillämpningsområde för uppgifter som förekommer i sådana mål och ärenden som anges i 9 kap. 15 § sekretesslagen.

Undantag för uppgifter om misstänkta, tilltalade och svarande

Uppgifter om sexualbrott kan omfattas av den nya bestämmelsens tillämpningsområde. Sådana uppgifter är inte bara känsliga för brotts-offren. Det får även anses vara en mycket känslig uppgift att en person är misstänkt för t.ex. en grov våldtäkt eller är tilltalad i ett sådant mål.

Enligt 9 kap. 17 § sekretesslagen gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i bl.a. förundersökningar om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men. Vid förhandling om tvångsmedel gäller dock sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt allvarligt men om uppgiften röjs (9 kap. 17 § andra stycket andra meningen).

Hos domstol gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i bl.a. mål om ansvar för sexualbrott, brott genom vilket infektion av HIV har eller kan ha överförts eller barnpornografibrott, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller även i mål om ersättning för skada med anledning av sådana brott. Enligt första stycket sista meningen gäller dock sekretessen inte för uppgift om vem som är tilltalad eller svarande i sådana mål.

Undantagsbestämmelserna i 9 kap. 17 § andra stycket andra meningen och 9 kap. 16 § första stycket sista meningen är resultatet av en noggrann avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset i de aktuella fallen. De bör således gälla även fortsättningsvis. För att inte den nya bestämmelsen skall bli tillämplig i ett sådant fall bör ett undantag göras

från dess tillämpningsområde för uppgifter som avses i de nämnda undantagsbestämmelserna.

Särskilt om sekretessen hos JO och JK

Under beredningen av lagstiftningsärendet har frågan rests om den nya bestämmelsen kommer att bli tillämplig hos JO och JK. För dessa myndigheters del innebär förslaget följande.

Enligt 11 kap. 4 § första stycket sekretesslagen gäller sekretess hos JO och JK i bl.a. deras tillsyn över offentlig förvaltning, endast i de fall som närmare anges i de övriga styckena i paragrafen. Sekretess gäller inte i något fall beslut av justitieombudsman genom vilket ärende avgörs.

I 11 kap. 4 § andra stycket finns bestämmelser om överföring av sekretess av innebörd att om JO och JK i den verksamhet som avses i paragrafens första stycke erhåller en uppgift från en myndighet där sekretess gäller för uppgiften följer sekretessen med till JO och JK. Om uppgiften förekommer i en handling som upprättats med anledning av verksamheten gäller dock enligt andra styckets andra mening sekretess hos JO och JK endast i den mån det kan antas att allmänt eller enskilt intresse lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs.

Om JO eller JK erhåller uppgifter om enskildas personliga förhållanden direkt från en enskild gäller enligt 11 kap. 4 § tredje stycket 2 sekretess för uppgifterna endast i den mån de skulle ha varit sekretessbelagda hos den myndighet som ärendet får anses avse och det kan antas att den som uppgiften rör eller någon närstående till den enskilde lider betydande men om uppgiften röjs.

Den nya bestämmelsen kommer att vara subsidiärt tillämplig hos alla myndigheter som JO och JK granskar. Skaderekvisitet i den nya bestämmelsen är strängare än det skaderekvisit som gäller enligt 11 kap. 4 § eftersom det i det förstnämnda fallet gäller sekretess om ”det får anses stå klart” att den enskilde eller någon närstående lider betydande men om uppgiften röjs, medan det i det sistnämnda fallet räcker att ”det kan antas” att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider sådant men om uppgiften röjs. Om en uppgift, som omfattas av den nya sekretessbestämmelsen hos den granskade myndigheten, lämnas av myndigheten till JO och JK kommer sekretessen att överföras till JO eller JK enligt 11 kap. 4 § andra stycket. Om uppgiften lämnas till JO eller JK direkt från den enskilde kommer den nya bestämmelsen att innebära att förutsättningarna för tillämpning av den primära sekretessbestämmelsen till skydd för enskilds personliga förhållanden i 11 kap. 4 § tredje stycket 2 är uppfyllda.

Den nya bestämmelsen kommer således inte att bli direkt tillämplig hos JO och JK utan dessa myndigheter kommer även fortsättningsvis att tillämpa 11 kap. 4 §.

Den nya bestämmelsens relation till sekundär sekretess hos domstolar m.fl. myndigheter

I vissa fall har det i sekretesslagen gjorts undantag från principen att det vid konkurrens mellan flera olika sekretessbestämmelser är den strängas-

te sekretessbestämmelsen som skall tillämpas. Om en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet erhåller en uppgift som är sekretessbelagd där gäller sekretessen enligt 12 kap. 1 § första stycket också hos domstolen (sekundär sekretess). Detta gäller dock enligt andra stycket samma paragraf inte om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen (primär sekretess). Hos domstolar viker således en regel om sekundär sekretess om en primär sekretessbestämmelse som skyddar samma intresse är tillämplig hos domstolen. Detta gäller oavsett om den sistnämnda bestämmelsen är strängare, mildare eller helt likvärdig med den som skulle bli tillämplig enligt första stycket (prop. 1979/80:2 Del A s. 301, 479 och 501). På motsvarande sätt skall bestämmelserna om överföring av sekretess i 13 kap. sekretesslagen inte tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten (13 kap. 6 §).

Den nya sekretessbestämmelsen har visserligen utformats som en primär sekretessbestämmelse för att kunna tillämpas hos alla myndigheter. Avsikten är dock endast att skapa ett minimiskydd för den personliga integriteten som skall gälla hos alla myndigheter. Det bör således förhindras att införandet av den nya bestämmelsen får effekten att en strängare sekundär sekretess som annars skulle ha gällt hos en domstol eller inom sådana verksamheter som regleras i 13 kap., t.ex. hälso- och sjukvårdssekretessen, upphör att gälla till förmån för den nya bestämmelsens svagare sekretesskydd. I 12 kap. 1 § andra stycket samt 13 kap. 6 § sekretesslagen bör det därför införas en bestämmelse av innebörd att om en sekundär sekretessbestämmelse ger ett starkare skydd för en uppgift än den nya bestämmelsen är det den sekundära sekretessbestämmelsen som skall tillämpas på uppgiften.

Bestämmelser om upphörande av sekretess

Den nya bestämmelsen är avsedd att ge ett skydd i situationer när det inte finns någon tillämplig sekretessbestämmelse. I vissa fall gäller det dock sekretess fram till en viss tidpunkt då sekretessen enligt bestämmelser i sekretesslagen upphör under vissa förutsättningar. Även i vissa av dessa fall kommer bestämmelsen att fungera som ett minimiskydd för mycket känsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv.

Bestämmelser som stadgar att sekretess skall upphöra att gälla under vissa förutsättningar kan antingen vara formulerade på så vis att de avser sekretessen enligt en viss sekretessbestämmelse (se t.ex. 9 kap. 18 § andra stycket sekretesslagen) eller vara generellt utformade, dvs. i det senare fallet anges bara att "sekretess", oavsett enligt vilken bestämmelse sekretessen gäller, skall upphöra att gälla i vissa situationer (se t.ex. 12 kap. 3 § första stycket sekretesslagen). I det förstnämnda fallet kommer den nya sekretessbestämmelsen att träda in och bli tillämplig som ett minimiskydd för den personliga integriteten i den aktuella verksamheten, såvida det inte är fråga om uppgifter som tas in i ett beslut. I det andra fallet upphör naturligtvis även sekretessen enligt den nya bestämmelsen att gälla. För brottmålens del innebär det sagda följande.

Den s.k. förundersökningsekretessen till skydd för enskilda (9 kap. 17 § sekretesslagen) upphör enligt 9 kap. 18 § andra stycket att gälla för uppgifter som lämnas till domstol med anledning av åtal, såvida inte sekretess för uppgiften skall gälla hos domstolen enligt 9 kap. 16 § eller 8 kap. 17 § eller uppgiften saknar betydelse i målet eller finns i en handling som har erhållits från en annan myndighet där sekretessen gäller för uppgiften. Den förundersökningssekretess som fortfarande gäller hos polis och åklagare enligt 9 kap. 17 § sedan uppgifterna lämnats till domstolen överförs till domstolen enligt 12 kap. 1–2 §§ sekretesslagen.

I mål om t.ex. sexualbrott och barnpornografibrott kommer sekretess att gälla hos domstolen enligt 9 kap. 16 § sekretesslagen för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Hos polis- och åklagarmyndigheten fortsätter i dessa fall sekretessen enligt 9 kap. 17 § att gälla. Eftersom både 9 kap. 16 och 17 §§ ger ett starkare sekretesskydd än den nya bestämmelsen kommer den nya bestämmelsen inte att tillämpas i dessa fall.

I de fall förundersökningsekretessen enligt 9 kap. 17 § enligt huvudregeln i 9 kap. 18 § upphör att gälla för de uppgifter som lämnats till domstol med anledning av åtal kommer den nya sekretessbestämmelsen att bli tillämplig på mycket integritetskänsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv hos såväl polis- och åklagarmyndigheterna som hos domstolen. Enligt 12 kap. 3 § upphör dock, med ett undantag, sekretess för uppgift i mål eller ärende i domstols rättsskipande verksamhet att gälla i målet eller ärendet om uppgiften förebringas vid offentlig förhandling i samma mål eller ärende. Om en sekretessbelagd uppgift förebringas inom stängda dörrar består dock sekretessen under den fortsatta handläggningen om inte domstolen förordnar annat. Enligt 5 kap. 1 § rättegångsbalken kan en förhandling hållas inom stängda dörrar när en uppgift som omfattas av sekretess enligt vissa särskilt nämnda sekretessbestämmelser, t.ex. 9 kap. 16 §, förebringas. Om sekretess gäller enligt någon sekretessbestämmelse som inte är särskilt omnämnd i 5 kap. 1 § rättegångsbalken får en förhandling hållas inom stängda dörrar endast om det är av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs.

Det sagda innebär att en uppgift som omfattas av den nya bestämmelsen hos polis- och åklagarmyndigheten och hos domstolen och som åberopas vid huvudförhandlingen endast kan förebringas inom stängda dörrar om domstolen finner att det är av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs. Om så inte är fallet kommer uppgiften att bli offentlig i och med förhandlingen.

Om en uppgift som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen förebringas inom stängda dörrar består sekretessen under den fortsatta handläggningen om inte domstolen förordnar annat. Enligt 12 kap. 4 § första stycket sekretesslagen upphör dock sekretess för uppgift i mål eller ärende i domstols rättsskipande verksamhet att gälla i målet eller ärendet om uppgiften tas in i dom eller annat beslut i samma mål eller ärende. Eftersom denna bestämmelse bryter sekretessen för en uppgift, oavsett enligt vilken bestämmelse sekretessen gäller, bryter den även sekretessen enligt den nya bestämmelsen. Enligt 12 kap. 4 § andra stycket första meningen sekretesslagen tillämpas dock inte första stycket om domstolen

i domen eller beslutet har förordnat att sekretessen skall bestå. Vissa begränsningar i möjligheten att meddela ett sådant förordnande anges i andra stycket tredje och fjärde meningen.

Om domstolen finner att det är av synnerlig vikt att en uppgift som omfattas av den nya bestämmelsen förebringas inom stängda dörrar följer det således av 12 kap. 4 § andra stycket vilka möjligheter domstolen har att förordna i domen eller i annat beslut att sekretessen skall bestå.

Undantag för sekretessbrytande regler i andra sekretessbestämmelser

Sekretessbrytande regler i förhållande till myndigheter återfinns främst i 14 kap. sekretesslagen. I vissa fall har det dock införts sekretessbrytande regler till förmån för myndigheter i de enskilda sekretessbestämmelserna (se bl.a. nuvarande 7 kap. 1 § tredje och femte stycket och 7 kap. 4 § fjärde stycket sekretesslagen). Dessa sekretessbrytande regler är väl avvägda och bör gälla även fortsättningsvis.

Enligt 1 kap. 2 § sekretesslagen får uppgift som omfattas av sekretess inte röjas för enskild i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i annan lag eller förordning som sekretesslagen hänvisar till. I de flesta fall då lagstiftaren har tagit ställning för att sekretessbelagda uppgifter under vissa förutsättningar skall få lämnas ut till enskilda brukar det i den enskilda sekretessbestämmelsen anges att uppgift utan hinder av sekretess får lämnas ut till enskild enligt vad som föreskrivs i en viss eller i vissa uppräknade lagar (se t.ex. 7 kap. 1 § femte stycket sekretesslagen). Även dessa sekretessbrytande regler bör gälla alltjämt.

Med anledning härav bör det i den nya sekretessbestämmelsen anges att om en uppgift omfattas av sekretess även enligt en annan paragraf i sekretesslagen och uppgiften enligt en bestämmelse i den paragrafen får lämnas ut till en myndighet eller en enskild skall den bestämmelsen gälla.

Sekretessbrytande regler i 14 kap. sekretesslagen

I 14 kap. sekretesslagen finns bestämmelser om begränsningar i sekretessen både i förhållande till andra myndigheter och i förhållande till enskilda.

Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. I bestämmelser om uppgiftsskyldighet brukar det anges att vissa uppgifter skall lämnas ut till vissa mottagare i en viss typ av situationer. Det brukar inte anges vilken sekretessbestämmelse de aktuella uppgifterna omfattas av. Om sådana föreskrifter om uppgiftsskyldighet avser känsliga uppgifter om hälsa och sexualliv kommer de således att bryta sekretessen enligt den nya bestämmelsen. Regeringen anser att så även bör vara fallet.

De flesta av de övriga sekretessbrytande bestämmelserna i 14 kap. har givits en generell utformning. Dessa kommer således att bli tillämpliga på den nya sekretessbestämmelsen. Vissa sekretessbrytande bestämmelser är dock inte tillämpliga på uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess. Frågan är då om de bör vara tillämpliga på den nya sekretessbestämmelsen.

Enligt den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till myndighet om det är uppenbart att intresset av att lämna uppgiften har företräde framför det intresse sekretessen skall skydda. Enligt paragrafens andra stycke är generalklausulen inte tillämplig på sekretess enligt vissa bestämmelser, bl.a. hälso- och sjukvårdssekretessen och socialtjänstsekretessen. Vidare har bl.a. hälso- och sjukvården och socialtjänsten mer begränsade möjligheter än andra myndigheter att lämna sekretessbelagda uppgifter som angår misstankar om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet (se 14 kap. 2 § femte stycket jämfört med fjärde stycket).

Med tanke på att de uppgifter den nya sekretessbestämmelsen kommer att omfatta är integritetskänsliga uppgifter om hälsa och sexualliv får det anses ligga nära till hands att undanta den föreslagna sekretessbestämmelsen från såväl generalklausulens tillämpningsområde som från tillämpningsområdet för 14 kap. 2 § fjärde stycket sekretesslagen. Den föreslagna sekretessbestämmelsen har dock, till skillnad från bestämmelserna om hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess, inte ett avgränsat tillämpningsområde utan kommer att bli subsidiärt tillämplig inom hela den offentliga förvaltningen. Det är därför svårt att förutse i vilka situationer uppgifter kan komma att omfattas av den nya bestämmelsen och i vilka situationer det skulle kunna finnas behov av att lämna uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen till andra myndigheter. Uppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna sekretessbestämmelsen kan vidare komma myndigheter till handa på annat sätt än genom att de lämnas i en förtroendesituation. Det skall slutligen beaktas att generalklausulen bara kan tillämpas i de fall det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse sekretessen avser att skydda. Med hänsyn till det anförda anser regeringen att den nya sekretessbestämmelsen inte bör undantas från generalklausulens tillämpningsområde. Det bör inte heller ställas upp några särskilda restriktioner för lämnande av uppgift som omfattas av den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde och som angår misstanke om brott till de brottsutredande myndigheterna. Sådant utlämnande bör således kunna ske under de förutsättningar som anges i 14 kap. 2 § fjärde stycket sekretesslagen.

Sekretesstiden

Kommittén har inte berört frågan om den sekretess som gäller enligt bestämmelsen bör begränsas i tiden. De flesta sekretessbestämmelser har en sådan begränsning. *Riksarkivet* och *Svenska arkivsamfundet* anser att den föreslagna sekretessbestämmelsen måste förses med en tidsgräns. Eftersom den föreslagna bestämmelsen är avsedd att vara en nödlösning som endast skall användas i undantagsfall föreslår de en tidsgräns på tjugo år.

Sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden brukar i de flesta fall gälla i högst sjuttio år. Det förekommer dock att sekretessen för sådana uppgifter gäller i högst femtio år (se t.ex. 7 kap. 10 § sekretesslagen). Sekretess till skydd för enskildas ekonomiska förhållanden brukar

gälla i högst tjugo år eller, i vissa fall, längre eller kortare tid (se t.ex. 8 kap. 9 § fjärde stycket och 10 § fjärde stycket sekretesslagen).

Skälet till att sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden i normalfallet gäller i högst sjuttio år är att sekretessen för känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i de flesta fall bör gälla större delen av den enskildes livstid. Eftersom den föreslagna bestämmelsen enbart kommer att omfatta integritetskänsliga uppgifter anser regeringen att sekretessen bör gälla i högst sjuttio år.

Meddelarfriheten

Den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen (TF) och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar, har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företräde framför meddelarfriheten anges i TF och YGL. I övrigt räknas de tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten upp i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Den nya sekretessbestämmelsen är tänkt att fungera som ett minimiskydd för integritetskänsliga uppgifter. Bestämmelsen är således försedd med ett rakt kvalificerat skaderekvisit, vilket enligt förarbetena till 16 kap. 1 § är en omständighet som talar för att meddelarfriheten inte skall inskränkas. Det går vidare inte att säga i vilken situation – förtroendesituationer, vid myndighetsutövning eller i något annat sammanhang – som uppgifterna kan förväntas förekomma. Regeringen föreslår vidare inte att sekretessbestämmelsen skall undantas från generalklausulens tillämpningsområde. Om man enbart utgår från bestämmelsens konstruktion är det således inte mycket som talar för att den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen bör ha företräde framför meddelarfriheten (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 111 f).

Sekretessbestämmelsen omfattar dock enbart integritetskänsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv och dessa får bara hemlighållas om det får anses stå klart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kommer att lida lider betydande men om uppgifterna röjs. Detta innebär att det rör sig om ett starkt sekretessintresse. Med hänsyn till uppgifternas karaktär kan det antas att det måste vara sällsynt att det finns ett starkt allmänintresse av insyn beträffande uppgifterna. Med hänsyn till dessa omständigheter finner regeringen att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen bör ha företräde framför meddelarfriheten.

4.3 S.k. skyddade personuppgifter m.m.

4.3.1 Den nuvarande regleringen

Uppgift om enskildas personnummer, adress och andra liknande uppgifter förekommer bl.a. i folkbokföringen och anses normalt sett vara harmlösa uppgifter. Om sådana uppgifter begärs ut från en myndighet

lämnas de därför också i regel ut, såvida det inte gäller en extra stark sekretess i myndighetens verksamhet som t.ex. inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. I vissa fall används emellertid adressuppgifter och liknande uppgifter som begärs ut för att förfölja och hota en person. Olika åtgärder kan vidtas för att skydda en person som är utsatt för personförföljelse. ”Skyddade personuppgifter” är Skatteverkets samlingsrubrik för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter inom folkbokföringen. Nedan ges en kort redogörelse för omfattningen och utformningen av det nuvarande skyddet för adressuppgifter och andra liknande uppgifter samt för de problem som är förknippade med denna reglering.

Den s.k. folkbokföringssekretessen

Enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen gäller sekretess dels i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och – i den utsträckning regeringen föreskriver det – i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen, dels i verksamhet som avser förande av eller uttag ur sjömansregistret, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Med annan liknande registrering av befolkningen avses t.ex. det centrala statliga person- och adressregistret (SPAR), Riksförsäkringsverkets register över befolkningen och Statistiska centralbyråns register över totalbefolkningen. Regeringen har vidare med stöd av 7 kap. 15 § första stycket 1 sekretesslagen förordnat att sekretessen skall gälla i vissa ytterligare register som omfattar en betydande del av befolkningen, bl.a. Rikspolisstyrelsens passregister och Vägverkets vägtrafikregister (1 b § sekretessförordningen [1980:657]).

Folkbokföringsuppgifter överförs i stor utsträckning från folkbokföringen till andra myndigheter, men också till banker, försäkringsbolag och andra företag. Användningen av folkbokföringsuppgifter har blivit avgörande för att den enskilde på ett enkelt sätt skall kunna utöva sina rättigheter, bl.a. komma i åtnjutande av ekonomiska förmåner av olika slag. Den s.k. folkbokföringssekretessen är därför försedd med ett rakt kvalificerat skaderekvisit, dvs. det gäller en extra stark presumtion att uppgifterna är offentliga. Uppgifterna får bara hemlighållas om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. En sådan särskild anledning att vägra lämna ut uppgifter kan t.ex. vara befarad personförföljelse (prop. 1979/80:2 Del A s. 211).

Sekretessmarkering

En enskild som anser att dennes personuppgifter bör omfattas av sekretess kan ansöka om att Skatteverket skall införa en s.k. sekretessmarkering för dessa uppgifter i folkbokföringen. En sådan markering utgör ingen slutlig prövning av sekretessfrågan utan utgör bara en varningssignal om att en noggrann sekretessprövning skall göras om de markerade uppgifterna begärs ut. Förfarandet med sekretessmarkeringar an-

vänds på datorlagrade uppgifter och utgör en motsvarighet till hemligstämplingen av traditionella pappershandlingar enligt 15 kap. 3 § sekretesslagen. Användningen av sekretessmarkeringar är inte lagreglerad, men är allmänt accepterad i tillämpningen (jfr JO 1987/88 s. 195 och 1990/91 s. 387).

Förfarandet med sekretessmarkeringar har behandlats bl.a. i prop. 1997/98:9 Skydd för förföljda personer, samordningsnummer m.m. Regeringen konstaterade där att de skäl som ligger till grund för införandet av en sekretessmarkering normalt skall vara tillräckliga för att vägra ett utlämnande av uppgifterna med stöd av folkbokföringssekretessen när uppgifterna begärs ut. Av detta följer att det bör vara fråga om ett konkret hot. Det räcker alltså inte att en person känner fruktan och anser sig vara förföljd. Det måste också objektivt föreligga en risk för förföljelse. Ett blankt påstående om förföljelse från den som begär markeringen torde knappast godtas. Om det inte finns någon dom som stöder ett påstående om förföljelse kan annan utredning förebringas, t.ex. en utredning eller utlåtande från polis- eller socialmyndigheter som styrker den enskildes uppgifter. Ett annat exempel är handlingar eller upplysningar från sjukvården. Uppgifter från myndigheter som bekräftar påståenden om förföljelse torde allmänt tillmätas stor betydelse. Detsamma kan gälla intyg m.m. från olika slag av ideell verksamhet som syftar till att ge hjälp åt personer som utsatts för brott eller andra särskilt utsatta (aa s. 35).

Skatteverket har utarbetat rutiner och anvisningar för hanteringen av sekretessmarkeringar. Om den enskilde vill att dennes personuppgifter skall föras med en sekretessmarkering skall han eller hon ansöka om en sådan markering skriftligen samt styrka skälen för sin ansökan med intyg från t.ex. sociala myndigheter eller polisen eller genom kopior av domar eller besöksförbud. En ansökan kan även avse familjemedlemmar som bor på sökandens adress. Om ansökan beviljas sker i regel en omprövning av sekretessmarkeringen varje år.

Folkbokföringssekretessen hindrar inte att en adressuppgift sprids till ett stort antal myndigheter. Om Skatteverket lämnar ut sekretessmarkerade uppgifter till en annan myndighet aviseras sekretessmarkeringen till den myndigheten. Sekretessmarkering innebär att det har bedömts finnas en dokumenterad förföljelse risk. Den mottagande myndigheten har dock att självständigt avgöra om sekretess föreligger för uppgifterna.

Kvarskrivning

En sekretessmarkering bör vara den första skyddsåtgärd som tillgrips när man kan befara att folkbokföringsuppgifter kan komma till användning för personförföljelse. I vissa fall kan dock hotbilden mot den enskilde vara så pass allvarlig att detta inte räcker. Om personen flyttar och av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier på annat sätt kan han eller hon medges att efter flytten vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten, s.k. kvarskrivning (16 § folkbokföringslagen [1991:481]). Vid kvarskrivning anges i folkbokföringsregistret personen som ”på församlingen skriven” och som postadress anges adressen till det skattekontor som har beviljat kvar-

skrivningen. Post till den kvarskrivne personen vidareänds av skattekontoret till personen i fråga. Uppgifter om den kvarskrivnes riktiga adress och uppehållsort omfattas av sekretess enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen. Kvarskrivning får avse även den utsatta personens medflyttande familj och får medges för högst tre år i taget.

Fingerade personuppgifter

Om en person riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet och personen inte kan ges tillräckligt skydd genom kvarskrivning eller på annat sätt kan han eller hon medges att använda andra uppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Huvudregeln är att medgivandet gäller för obegränsad tid, men det får även begränsas till viss tid. Medgivande att använda fingerade personuppgifter får även omfatta familjemedlemmar om personerna varaktigt bor tillsammans (1 § lagen [1991:483] om fingerade personuppgifter). En ansökan om medgivande att använda fingerade personuppgifter görs på framställan av den utsatta personen av Rikspolisstyrelsen hos Stockholms tingsrätt. Om Rikspolisstyrelsen anser att det inte är sannolikt att ett sådant medgivande kommer att lämnas skall Rikspolisstyrelsen avslå den enskildes framställan. I sådana fall kan den enskilde själv ansöka hos tingsrätten om medgivande att använda fingerade personuppgifter. Om ett medgivande att använda fingerade personuppgifter lämnas skall Rikspolisstyrelsen skyndsamt se till att fingerade personuppgifter registreras i folkbokföringen. Rikspolisstyrelsen har vidare till uppgift att bistå den som har fingerade personuppgifter vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna den hjälp som krävs om den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på annat sätt (2, 3, 6 och 7 §§ lagen om fingerade personuppgifter).

I ärende om fingerade personuppgifter gäller sekretess för uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Om en sekretessbelagd uppgift i ett sådant ärende lämnas vidare till en annan myndighet gäller sekretessen också där (7 kap. 15 § tredje stycket sekretesslagen).

Sekretess för skolelever m.m.

Förföljda personer kan spåras genom offentliga uppgifter hos myndigheter om anhöriga till den förföljde. Av detta skäl har det införts en primär sekretessbestämmelse som gäller inom skolan för uppgifter om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs (7 kap. 9 § tredje stycket sekretesslagen).

När Skatteverket för över uppgifter om grundskolebarn till kommunerna aviserar Skatteverket också eventuella sekretessmarkeringar. När kommunen sedan för över elevuppgifterna till olika grundskolor följer eventuella sekretessmarkeringar med. Eftersom uppgifter om gymnasieelever inte lämnas över från folkbokföringen till skolområdet får skolorna

inte automatiskt information om vilka gymnasieelever som har en sekretessmarkering i folkbokföringen. Den upplysningen måste eleven eller vårdnadshavaren lämna. Det kan ske genom att en kopia på skattemyndighetens besked om sekretessmarkering ges in till skolan (prop. 1997/98:9 s. 39).

Skolbarnomsorgen omfattar barn till och med tolv års ålder och avser fritidshem, familjedaghem eller öppen fritidsverksamhet. Enligt 7 kap. 9 § femte stycket gäller sekretess i skolbarnomsorgen för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Inom förskoleverksamheten gäller en än starkare sekretess. Där gäller enligt 7 kap. 38 § sekretesslagen sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Med stöd av dessa bestämmelser kan uppgifter om barn till förföljda personer hemlighållas i förskoleverksamheten och inom skolbarnomsorgen.

När det gäller frågan om sekretesskydd för högskoleområdet och den kommunala och statliga vuxenutbildningen ansågs det att en vuxen elev torde kunna avstå från att lämna sin adress till skolan och istället lämna uppgift om en särskild postadress utan att det innebär några nackdelar för honom eller henne. Av detta skäl har det inte införts någon särskild sekretess för adressuppgifter och liknande uppgifter på högskoleområdet och inom den kommunala och statliga vuxenutbildningen (prop. 1997/98:9 s. 37 ff).

Personaladministrativ sekretess

Viss sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden gäller även i myndigheternas personaladministrativa verksamhet. Utöver den sekretess som gäller i vissa delar av denna verksamhet eller för vissa typer av uppgifter i sådan verksamhet enligt 7 kap. 11 § första – tredje styckena sekretesslagen, gäller enligt nämnda paragrafs fjärde stycke första mening sekretess i myndighets personaladministrativa verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Som huvudregel skall frågan om en anställds privata adress kan hemlighållas bedömas enligt sistnämnda bestämmelse. Den är försedd med ett s.k. kvalificerat rakt skaderekvisit, vilket innebär att det gäller en extra stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. Bedömningen av om sekretess gäller enligt fjärde stycket första meningen bör enligt förarbetena ofta kunna göras mot bakgrund av omständigheterna då uppgifterna begärs utlämnade, t.ex. genom att den enskilde som begär ut uppgifterna uppträder hotfullt eller annars visar en avog inställning. Om det finns grundad anledning att befara telefonterror eller andra trakasserier av allvarigare natur riktade mot den anställda bör detta givetvis i allmänhet anses utgöra sådant allvarligt men som krävs för hemlighållande (prop. 1986/87:3 s. 9).

För sådana yrkesgrupper som generellt sett är mer utsatta för hot och trakasserier än andra gäller ett särskilt starkt sekretesskydd för uppgifter om personalens privata adress och liknande uppgifter enligt 7 kap. 11 §

fjärde stycket andra och tredje meningen. I JO:s personaladministrativa verksamhet gäller således sekretess för uppgift om enskilds bostadsadress, hemtelefonnummer och andra jämförbara uppgifter avseende personalen, uppgift i form av fotografisk bild som utgör underlag för tjänstekort samt uppgift om närstående till personalen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till honom eller henne lider men. Motsvarande sekretess gäller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, hos myndighet där personalen särskilt kan riskera att utsättas för våld eller annat allvarligt men. De myndigheter där detta extra starka sekretesskydd för personalens adressuppgifter m.m. gäller anges i 1 a § sekretessförordningen (1980:657).

Övriga sekretessbestämmelser till skydd för enskilda

Hos många myndigheter gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden enligt en eller flera primära sekretessbestämmelser i 7–9 kap. sekretesslagen. Exempelvis gäller som huvudregel sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom socialförsäkringsområdet om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs (7 kap. 7 §). Om en person är förföljd kan dennes adressuppgift ofta hemlighållas med stöd av en sådan primär sekretessbestämmelse eller – om en bestämmelse om överföring av sekretess är tillämplig – med tillämpning av en sådan bestämmelse.

Påtalade brister i sekretesskyddet

Som konstaterats i avsnitt 4.1 är sekretessregleringen en kasuistisk lagstiftning som innehåller många olika sekretessbestämmelser, vilka var och en i normalfallet bara är tillämpliga på en begränsad del av den samhälleliga verksamheten. I dagsläget saknar en mängd myndigheter helt eller delvis möjligheter att sekretessbelägga adressuppgifter. Som exempel kan domstolarna nämnas. Om en domstol får en sekretessbelagd uppgift från en annan myndighet överförs, med vissa undantag, sekretessen till domstolen (12 kap. 1–2 §§ sekretesslagen). En bestämmelse om överföring av sekretess kan dock bara tillämpas på sådana uppgifter som lämnas från den myndighet där sekretessen primärt gäller och inte på uppgifter som lämnas till den mottagande myndigheten direkt från den enskilde. Uppgifter som en enskild lämnar till en domstol omfattas således bara av sekretess hos domstolen om det finns någon primär sekretessbestämmelse som gäller för uppgiften hos domstolen, se t.ex. 8 kap. 17 § och 9 kap. 15–16 §§ sekretesslagen. Eftersom de senare bestämmelserna bara täcker en del av domstolens verksamhetsområde kan det vara så att en adressuppgift som lämnas direkt från en enskild blir offentlig hos domstolen *trots* att uppgiften omfattas av sekretess hos den myndighet som lämnade uppgiften och *trots* att sekretessen för uppgiften skulle ha följt med till domstolen om uppgiften hade lämnats dit av myndigheten i stället för av den enskilde (se t.ex. JO 2000/01 s. 44 och 50).

4.3.2 Ett generellt sekretesskydd för adressuppgifter m.m. vid förföljelse

Regeringens förslag: En ny sekretessbestämmelse införs. Den skall ge ett minimiskydd för uppgifter om enskilds bostadsadress, hemtelefonnummer och andra jämförbara uppgifter som kan lämna upplysning om var den enskilde bor eller som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde samt motsvarande uppgifter om närstående till den enskilde, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Sekretessen skall inte omfatta uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt. Sekretessen skall inte heller omfatta uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annat liknande register.

Utan hinder av sekretessen skall uppgift kunna lämnas till en förvaltare i den enskildes konkurs.

I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst sjuttio år.

Den tystnadsplikt som följer av den föreslagna bestämmelsen skall ha företräde framför meddelarfriheten. Även den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen om s.k. folkbokföringssekretess och bestämmelsen om sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om fingerade personuppgifter skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Kommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Kommittén har dock inte berört frågan om begränsning av den tid sekretessen skall gälla eller frågan om meddelarfrihet.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Svea hovrätt och Svenska Journalistförbundet*, tillstyrker eller har ingenting att erinra mot förslaget.

Ett antal remissinstanser har synpunkter på vilka uppgifter som bör omfattas av bestämmelsen. *Ekobrottsmyndigheten* och *Kammarrätten i Jönköping* anser att ordet "bostadsadress" bör användas i lagtexten i stället för "adress" så att inte läsaren felaktigt får uppfattningen att t.ex. c/o-adressen till skattemyndigheten omfattas av sekretessen. *Försvarsmakten* anser att enskilds e-postadress bör omfattas av bestämmelsen. *Kriminalvårdsstyrelsen* anser att bestämmelsen även bör omfatta personnummer. *Riksförsäkringsverket (RFV)* anser det bör klargöras i lagtexten att det är uppgifter som kan leda till att den enskildes uppehållsort identifieras som skall kunna sekretessbeläggas. Exempel på uppgifter som bör kunna sekretessbeläggas är enligt RFV arbetsgivarens adress, bank, clearingnummer samt var i socialförsäkringsadministrationens verksamhet ett ärende avseende en person med skyddade uppgifter har handlagts. Enligt *Skatteverket* kan även utlämnande av uppgifter om t.ex. anhöriga samt uppgift om nyförvärvat namn leda till att en person spåras. Skatteverket anser därför att bestämmelsen bör omfatta uppgift om "enskilds personliga förhållanden".

Riksdagens ombudsmän (JO) instämmer i kommitténs bedömning att det bör finnas en möjlighet att sekretessbelägga skyddade personuppgifter inom hela den offentliga förvaltningen. Med hänsyn till att även andra omständigheter än en sekretessmarkering i folkbokföringsregistret enligt kommittén kan utgöra skäl för sekretess anser JO att risken är stor att den föreslagna lydelsen får en allt för vid tillämpning, eller i vart fall att den i orimligt stor omfattning kommer att åberopas av enskilda. För att offentlighetsprincipen inte skall inskränkas mer än nödvändigt anser JO att bestämmelsens lydelse endast bör tillåta en mycket restriktiv tolkning. *Justitiekanslern (JK)* framför liknande synpunkter och förordar en ordning, som innebär att uppgifter om enskildas bostadsadress och liknande skall omfattas av sekretess inom hela den offentliga förvaltningen om uppgifterna omfattas av folkbokföringssekretess. Detta kan enligt JK ske genom en överföringsbestämmelse av närmast traditionellt slag. *Stockholms universitet, Juridiska fakulteten* anser att det bör övervägas om inte det sekretesskydd som eftersträvas kan åstadkommas inom ramen för regleringen av folkbokföringssekretessen. *Länsrätten i Stockholm* anser att en lagreglering av beslut om sekretessmarkering, med en därtill hörande överklagandemöjlighet, bör övervägas. *Umgängesrättsföräldrarnas förening* anser att i de fall en förälder begär sekretessmarkering för sitt barn bör skattemyndigheten inom en vecka hänskjuta fallet till tingsrätten. Tingsrätten bör inom tio dagar ta ställning till om sekretessmarkering i folkbokföringen är till barnets bästa eller om barnets boende skall flyttas till den andra föräldern.

Bolagverket anser att verkets register bör undantas från den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde och att det även bör utredas vilka övriga register som skall undantas från bestämmelsens tillämpningsområde.

Karlstads universitet ställer sig principiellt tveksamma till att den föreslagna bestämmelsen införs, dels därför att universitetet är tveksamt beträffande vilken faktisk skyddseffekt en sådan regel får, dels därför att universitetet undrar hur den praktiska hanteringen skall kunna utformas på ett för alla parter tillfredställande sätt. *Stockholms kommun (Stadsledningskontoret)* anser att bestämmelsen har fått ett alltför vitt tillämpningsområde och avstyrker förslaget. Även *Svenska tidningsutgivareföreningen Tidningsutgivarna* avstyrker förslaget. Föreningen anser att det av Personutredningen framlagda förslaget om s.k. skyddad folkbokföring i betänkandet Nationell handlingsplan mot våld i nära relationer (SOU 2002:71) är att föredra.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en ny primär generell sekretessbestämmelse för adressuppgifter och andra jämförbara uppgifter

En lucka i sekretessregleringen som medför att en förföljd persons adress blir offentlig kan få allvarliga konsekvenser för personen i fråga, i vissa fall kan följderna bli förödande. Den som är förföljd känner sig ofta tvungen att flytta om den skyddade adressen röjs. En flytt medför att

upparbetade sociala kontakter bryts för den hotade personen och i förekommande fall, även för den medflyttande familjen. Det är således mycket angeläget att ett heltäckande sekretesskydd för en förföljd persons adressuppgifter och andra jämförbara uppgifter införs.

Kommittén har föreslagit att problemet skall lösas genom att en ny primär sekretessbestämmelse, som skall gälla hos alla myndigheter, införs för adressuppgifter, hemtelefonnummer eller annan liknande uppgift, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Vissa remissinstanser är kritiska till förslaget och har ansett att problemet borde kunna lösas inom ramen för regleringen av folkbokföringssekretessen eller genom en bestämmelse om överföring av folkbokföringssekretessen. Som framgått tidigare är dock en bestämmelse om överföring av sekretess bara tillämplig på uppgifter som överlämnas från en annan myndighet. Om en myndighet får en uppgift direkt från en enskild gäller sekretess för uppgiften hos myndigheten bara om en primär sekretessbestämmelse till skydd för enskildas personliga förhållanden är tillämplig i myndighetens verksamhet (se t.ex. prop. 1997/98:9 s. 38 ff och JO 2000/01 s. 44 och 50). Problemet med dagens reglering är således i första hand att det hos många myndigheter saknas en primär sekretessbestämmelse som kan tillämpas på enskildas adressuppgifter när de lämnas till myndigheten. Om man vill åstadkomma ett sekretesskydd för uppgifter om förföljda personers adressuppgifter som skall gälla hos alla myndigheter som den enskilde kan behöva lämna sådana uppgifter till går det således inte att lösa problemet inom ramen för folkbokföringssekretessen eller genom att införa en bestämmelse om överföring av den sekretessen till andra myndigheter. Man skulle i och för sig kunna överväga att reglera frågan om sekretess för adressuppgifter och liknande uppgifter genom att bedöma behovet av primära sekretessbestämmelser verksamhet för verksamhet eller myndighet för myndighet. Ett sådant förfarande skulle emellertid vara mycket tidsödande med följd att den eftersträlvade kompletteringen av det befintliga sekretesskyddet skulle fördröjas. Med hänsyn till att den offentliga sektorns struktur hela tiden förändras och utvecklas är det vidare inte säkert att en sådan lagstiftningsmetod skulle medföra ett över tiden heltäckande skydd för adressuppgifter inom hela den offentliga sektorn. För att en person som är hotad eller förföljd skall kunna lämna sina adressuppgifter till vilken myndighet som helst och kunna känna sig säker på att det finns möjligheter att sekretessbelägga uppgifterna där måste därför det nya sekretesskyddet utformas som en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos alla myndigheter.

Vilka uppgifter skall kunna sekretessbeläggas med stöd av bestämmelsen?

Kommittén har föreslagit att uppgift om enskilds adress eller hemtelefonnummer eller annan liknande uppgift skall kunna hemlighållas med stöd av den nya bestämmelsen. Enligt *Skatteverket* kan även utlämnande av andra uppgifter innebära en risk för att en person spåras, t.ex. uppgifter om makar, föräldrar och barn. Verket anser därför att den nya bestämmelsen, i likhet med bestämmelsen om folkbokföringssekretess i

7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen, bör omfatta uppgift om "enskilds personliga förhållanden". Regeringen delar Skatteverkets uppfattning att den nya bestämmelsen bör omfatta fler uppgifter än vad kommittén har föreslagit. Det följer dock av 2 kap. 2 § TF att varje undantag från rätten att ta del av allmänna handlingar skall anges noga i sekretesslagen eller i en lag som sekretesslagen hänvisar till. Den s.k. folkbokföringsekretessen enligt 7 kap. 15 § har således begränsats på så vis att den bl.a. bara gäller i vissa angivna verksamheter. Med hänsyn till vikten av offentlighet anser regeringen att en primär sekretessbestämelse som skall gälla hos alla myndigheter och som skulle omfatta alla uppgifter om enskildas personliga förhållanden skulle få ett allt för vitt tillämpningsområde. Den nya bestämmelsen bör därför, på motsvarande sätt som har skett vid utformningen av det extra starka sekretesskydd som gäller för personalen hos myndigheter där personalen särskilt kan riskera att utsättas för våld eller annat allvarligt men, begränsas till att avse vissa angivna uppgifter (jfr 7 kap. 11 § fjärde stycket andra – tredje meningarna sekretesslagen).

Uppgifter om bostadsadresser m.m.

Regeringen anser i likhet med kommittén att sådana uppgifter som i första hand bör kunna hemlighållas med stöd av den nya bestämmelsen bör vara uppgift om enskilds bostadsadress och andra jämförbara uppgifter som kan avslöja var personen bor stadigvarande eller tillfälligt, t.ex. uppgifter om adress till fritidsbostad eller hotell. Även uppgift om fastighetsbeteckning kan avslöja var den enskilde bor. Enligt folkbokföringslagen (1991:481) skall den enskilde folkbokföras på den fastighet där han eller hon är att anse som bosatt (6 §). Detta gäller oavsett om personen äger fastigheten eller inte. I de fall den enskilde är utsatt för personförföljelse omfattas dock dessa uppgifter av den s.k. folkbokföringssekretessen enligt 7 kap. 15 §. Fastighetsbeteckningen framgår inte heller av s.k. personbevis.

I de fall en person är lagfaren ägare till den fastighet på vilken personen bor finns uppgift om fastighetsbeteckningen och adressen till fastigheten t.ex. hos lantmäterimyndigheterna och inskrivningsmyndigheterna. Enligt 1 b § första stycket 1 sekretessförordningen (1980:657) gäller sekretess i verksamhet som avser bl.a. lantmäterimyndigheternas och inskrivningsmyndigheternas informationssystem för uppgift om enskildas personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Uppgift om en enskilds namn är att anse som en uppgift om enskildas personliga förhållanden i sekretesslagens mening och något undantag för namnuppgifter har inte gjorts i nämnda sekretessbestämelse. Namnet på en lagfaren ägare till en fastighet kan således sekretessbeläggas i lantmäterimyndigheternas och inskrivningsmyndigheternas informationssystem under de förutsättningar som anges i 1 b § sekretessförordningen. Eftersom namnet på en förföljd person kan sekretessbeläggas i nämnda verksamheter behöver inte uppgift om fastighetsbeteckningen sekretessbeläggas i de verksamheterna för att det skall kunna hemlighållas var den enskilde bor. I andra sammanhang kan dock uppgift

om såväl fastighetsbeteckningen som den lagfarne ägarens namn sakna sekretesskydd.

Enligt kommittén får det avgöras från fall till fall om en uppgift om fastighetsbeteckning kan anses vara att jämställa med en adressuppgift. Regeringen anser att det är viktigt att det skapas klarhet i frågan i vilken utsträckning uppgift om fastighetsbeteckning omfattas av den nya bestämmelsen. Eftersom en uppgift om fastighetsbeteckning kan avslöja var den enskilde bor anser regeringen att en fastighetsbeteckning i princip är att jämställa med en adressuppgift. Motsvarande resonemang kan föras om tomträttsbeteckningar. Regeringen anser dock att det kan finnas många fall då en sådan uppgift är offentlig enligt dagens reglering och där den bör vara det även försettningsvis, t.ex. i mål om bättre rätt till fastighet. Regeringen anser att det är svårt att på föreliggande beredningsunderlag avgöra i vilka fall det kan finnas skäl att låta en beteckning på fastighet eller tomträtt omfattas av den nya bestämmelsens tillämpningsområde. För att undvika att bestämmelsen får ett alltför vitt tillämpningsområde bör därför ett undantag för sådana uppgifter göras. Det bör dock uppmärksammas att sådana uppgifter kan omfattas av sekretess enligt andra sekretessbestämmelser, t.ex. enligt 7 kap. 15 §.

Uppgifter om telefonnummer m.m.

När det gäller uppgifter om hemtelefonnummer, privata mobilnummer eller privata e-postadresser kan sådana uppgifter, under förutsättning att den enskilde har ett hemligt abonnemang, i normalfallet inte ge någon ledning om var den enskilde bor eller uppehåller sig. En sådan uppgift kan dock användas för att hota och trakassera personen i fråga. Även hemtelefonnummer och annan liknande uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde bör därför kunna hemlighållas med stöd av den nya bestämmelsen.

I särskilda fall bör enligt kommittén även uppgifter om den enskildes arbetsplats och telefonnumret till arbetsplatsen kunna omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Även *Riksförsäkringsverket* och *Ekobrottsmyndigheten* har framfört sådana synpunkter. Regeringen anser att uppgifter om den enskildes arbetsplats är att anse som uppgifter som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde. Sådana uppgifter kommer därför att omfattas av den nya bestämmelsen.

Det är vidare enligt regeringens mening naturligt att den nya bestämmelsen bör omfatta samma uppgifter avseende den förföljde personens anhöriga som beträffande den förföljda personen själv.

Uppgift om personnummer

Syftet med den nya bestämmelsen är i första hand att bereda skydd för personer som har en sekretessmarkering hos folkbokföringen. I ett sådant fall kan ett utlämnande av personnumret hos en annan myndighet inte leda till ett utlämnande av personens adressuppgifter från folkbokföringen. I de fall handläggningen av vissa typer av ärenden är uppdelade på olika regioner kan i och för sig röjandet av uppgiften att ett ärende avseende en person med ett visst personnummer har handlagts i en viss ort

vara tillräckligt för att den hotade skall känna sig otrygg, särskilt om det rör sig om en mindre ort. Uppgifter om enskildas namn och personnummer kan dock omfattas av sekretess enligt primära sekretessbestämmelser som gäller i vissa verksamheter. Inom socialtjänsten omfattas t.ex. uppgiften att en person överhuvudtaget är föremål för socialtjänstens verksamhet av sekretess, se 7 kap. 4 § sekretesslagen. Uppgift om var inom socialförsäkringsadministrationens verksamhet ett ärende avseende en person med skyddade uppgifter har handlagts kan på motsvarande sätt ses som en uppgift om enskilds personliga förhållanden och kan därmed omfattas av sekretess enligt 7 kap. 7 § sekretesslagen. Nämnade sekretessbestämmelser omfattar som huvudregel även uppgifter i beslut. Inom förskoleklassen och grund- och gymnasieskolan gäller vidare sekretess för uppgift om enskilds identitet, adress eller annan liknande uppgift om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs (7 kap. 9 § tredje stycket sekretesslagen). Även inom skolbarnsomsorgen och förskolan gäller viss sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden (7 kap. 9 § femte stycket och 38 §).

I nu nämnda sekretessbestämmelser har en avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset beträffande de aktuella uppgifterna gjorts med hänsyn tagen till det område inom vilket de skall gälla. Den nya bestämmelsen skall dock gälla hos alla myndigheter och det är då inte möjligt att i förväg avgöra om det hos en myndighet kan finnas ett så stort insynsintresse beträffande enskildas namn och personnummer att dessa uppgifter bör vara offentliga i myndighetens verksamhet eller i vart fall i myndighetens beslut. Om en person har så stort skyddsbehov att även dennes namn och personnummer regelmässigt behöver hemlighållas finns det möjlighet att låta denne få fingerade personuppgifter. Av dessa skäl anser regeringen att den nya primära generella bestämmelsen inte bör omfatta uppgift om enskilds personnummer.

Sekretess vid förhör

Ekobrottsmyndigheten anser att uppgift om platsen för ett förhör med en enskild bör kunna sekretessbeläggas med stöd av den nya bestämmelsen. Uppgifter om var och när en person skall förhöras av polis eller åklagare utgör uppgifter om var denna person skall befinna sig vid en viss tidpunkt, dvs. uppgifter om den enskildes personliga förhållanden. Enligt 9 kap. 17 § sekretesslagen gäller sekretess i bl.a. förundersökningar för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Eftersom uppgift om var och när ett förhör skall hållas med en enskild person som är utsatt för förföljelse således torde kunna sekretessbeläggas med stöd av 9 kap. 17 § saknas anledning att låta den nya bestämmelsen omfatta en sådan uppgift.

Undantag för uppgifter i vissa register m.m.

Uppgifter om näringsidkare och olika former av bolag och föreningar och deras ställföreträdare förs in i olika register för att personer som vill ingå avtal med dessa eller myndigheter som behöver få kontakt med näringsidkaren eller bolagets eller föreningens ställföreträdare på ett lätt sätt skall få tillgång till uppgifter som kan användas för att nå personerna i fråga. I aktiebolagsregistret skall t.ex. fullständigt namn, personnummer, eller om sådant saknas, födelsedatum och postadress anges beträffande stiftarna samt, om ett handelsbolag är stiftare, beträffande varje obegränsat ansvarig bolagsman. Vidare skall motsvarande uppgifter samt, om postadressen avviker från hemvistet, hemvistet anges beträffande bl.a. styrelseledamöter, revisorer, styrelseordföranden m.fl. Det finns dock inget krav på att folkbokföringsadressen skall anges utan det är möjligt att ange en box-adress eller företagets adress för en företrädare.

Bolagsverket, som för bl.a. aktiebolagsregistret och handelsregistret, har påpekat att det förekommer att personer som har skyddade personuppgifter anmäler sig som näringsidkare eller som funktionärer i bolag eller föreningar och att de, sedan de får klart för sig att uppgifterna i registrena är offentliga, inkommer med nya adressuppgifter eller återkallar sin anmälan. Regeringen anser att det med hänsyn till vikten av att sådana uppgifter som intas i de nämnda registrena är offentliga bör göras ett undantag från den nya sekretessbestämmelsens tillämpningsområde för sådana uppgifter som förekommer i nämnda register samt, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i andra liknande register. Den nya sekretessbestämmelsen bör dock kunna tillämpas på sådana adressuppgifter som anges i en anmälan till Bolagsverket eftersom en sådan anmälan kan återkallas eller kompletteras med andra adressuppgifter som kan föras in i det aktuella registret.

Sekretess för uppgifter i domar och beslut

Uppgifter som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen är av sådan karaktär att de sällan måste anges i domar eller beslut. Det kan dock inte uteslutas att sådana uppgifter någon gång kan komma att anges i en dom eller ett beslut. När det gäller uppgifter som förekommer i mål eller ärende i domstols rättskipande verksamhet följer det av 12 kap. 4 § första stycket sekretesslagen att sekretessen för en uppgift upphör att gälla i målet eller ärendet om uppgiften tas in i en dom eller annat beslut i samma mål eller ärende. Enligt 12 kap. 4 § andra stycket första meningen sekretesslagen tillämpas dock inte första stycket om domstolen i domen eller beslutet har förordnat att sekretessen skall bestå. Vissa begräsningar i möjligheten att meddela ett sådant förordnande anges i 12 kap. 4 § andra stycket tredje och fjärde meningen sekretesslagen.

Regeringen anser att den nya bestämmelsen även bör omfatta uppgifter som tas in i beslut. I de fall en sådan uppgift förekommer i ärende eller mål hos domstol följer det av 12 kap. 4 § i vilken utsträckning denna sekretess kan bestå i ett beslut eller i en dom.

Vilken styrka skall sekretessen ha?

Folkbokföringssekretessen i 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen gäller med ett rakt kvalificerat skaderekvisit, dvs. det gäller en extra stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. Uppgifterna får bara hemlighållas om det "av särskild anledning" kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Skaderekvisitet i den nya bestämmelsen bör lämpligen formuleras på ett sätt som anknyter till nämnda skaderekvisit. Sekretess bör således gälla för uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider viss närmare angiven skada om uppgiften röjs.

I 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen används begreppet "men" för att precisera den skada som krävs för att sekretess skall gälla enligt bestämmelsen. Den nya sekretessbestämmelsen är emellertid enbart avsedd att ge skydd i de fall den enskilde är förföljd. Skaderekvisitet bör därför i denna del utformas på liknande sätt som skett i andra sekretessbestämmelser som är avsedda att ge skydd mot hot och våld (jfr t.ex. 7 kap. 9 § och 11 § fjärde stycket första meningen samt 9 kap. 17 § fjärde stycket sekretesslagen). Uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen bör således bara kunna hemlighållas om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

I den mån en bestämmelse med starkare sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden gäller hos en viss myndighet är det givetvis den bestämmelsen som skall tillämpas på uppgifterna (prop. 1979/80:2 Del A s. 70).

Den nya bestämmelsens relation till den s.k. folkbokföringssekretessen m.m.

Vid ett rakt skaderekvisit är presumtionen att typiskt sett harmlösa uppgifter kan lämnas ut utan någon närmare skadebedömning i det enskilda fallet. En närmare skadebedömning behöver vid tillämpning av ett sådant skaderekvisit – beträffande normalt sett harmlösa uppgifter – bara göras om det finns särskild anledning till det (prop. 1979/80: 2 Del A s. 80 f). Som nämnts tidigare anses adressuppgifter normalt sett vara harmlösa uppgifter. Införandet av den nya bestämmelsen innebär således inte att myndigheterna regelmässigt skall kontrollera om en enskild har en sekretessmarkering i folkbokföringen innan myndigheten på begäran lämnar ut den enskildes adress. Utgångspunkten är nämligen att denna är offentlig.

Om Skatteverket har beslutat att införa en sekretessmarkering och lämnar sekretessmarkerade uppgifter till en annan myndighet aviserar Skatteverket sekretessmarkeringen. I de fall så har skett får det anses föreligga en särskild anledning för den mottagande myndigheten att göra en skadebedömning i det enskilda fallet om de sekretessmarkerade uppgifterna begärs ut. Om en förföljd person själv lämnar sina personuppgifter till en myndighet åligger det den enskilde själv att informera myndigheten om att han eller hon har en sekretessmarkering i folkbokföringen om den enskilde vill vara säker på att de omständigheter som

ligger till grund för sekretessmarkeringen skall beaktas om uppgifterna begärs ut. Detta kan exempelvis ske genom att den enskilde bifogar en kopia av Skatteverkets beslut om sekretessmarkering till myndigheten.

En sekretessmarkering hos Skatteverket utgör alltså ingen slutlig prövning av sekretessfrågan utan bara en varningssignal om att en noggrann sekretessprövning skall göras om de markerade uppgifterna begärs ut. En myndighet som erhåller sekretessmarkerade uppgifter från folkbokföringen skall, om uppgifterna begärs ut hos den myndigheten och om det finns någon sekretessbestämmelse till skydd för enskildas personliga förhållanden som kan tillämpas hos myndigheten, självständigt avgöra om sekretess föreligger för uppgifterna (jfr 2 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen). Det sagda innebär att Skatteverkets beslut om att sekretessmarkera vissa uppgifter aldrig kan vara bindande för en senare sekretessprövning, varken hos Skatteverket eller hos någon annan myndighet. I den nya bestämmelsen krävs det, i likhet med bestämmelsen om folkbokföringssekretess i 7 kap. 15 § första stycket, att det ”av särskild anledning” kan antas att den i bestämmelsen angivna skadan skall uppstå för att uppgifter skall kunna hemlighållas med stöd av densamma. Detta innebär att det ställs lika höga krav enligt den nya sekretessbestämmelsen som hos folkbokföringen för att adressuppgifter och liknande uppgifter skall kunna hemlighållas.

Om en enskild inte har en sekretessmarkering hos folkbokföringen, men anser att en sådan bör införas kan han eller hon göra en ansökan härom hos Skatteverket. En sådan ansökan tar viss tid att behandla samtidigt som den enskilde kan behöva ha kontakt med andra myndigheter under den tiden. Den situationen kan således inträffa att en person lämnar in en ansökan om en spärrmarkering hos Skatteverket samtidigt som han eller hon lämnar sin adress med bifogad utredning om förföljelse till en eller flera andra myndigheter. Om någon begär ut den enskildes adress hos dessa myndigheter har dessa myndigheter att göra självständiga prövningar utifrån de uppgifter den enskilde har lämnat till respektive myndighet. Detta utesluter på inget sätt att visst samråd kan ske mellan myndigheterna.

En hotsituation kan uppstå plötsligt. Om myndighetspersonalen får kännedom om sådana omständigheter som visar att hot riktats mot en enskild, t.ex. under en pågående brottmålsrättegång, bör sådana omständigheter kunna beaktas vid tillämpning av den nya bestämmelsen.

Om en myndighet har för avsikt att lämna en uppgift, som myndigheten anser omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen, till en annan myndighet är det naturligtvis viktigt att den överlämnande myndigheten upplyser den mottagande myndigheten om de omständigheter som gör att den överlämnande myndigheten anser att sekretess gäller för adressuppgifterna.

Överklagande

Länsrätten i Stockholm har anfört att kommitténs förslag innebär att Skatteverkets sekretessmarkeringar får direkt effekt inom hela den offentliga sektorn och att en lagreglering av beslut om sekretessmarkering, med en därtill hörande överklagandemöjlighet, därför bör övervägas. De

frågeställningar länsrätten tar upp har övervägts tidigare. Brottsofferutredningen anförde i betänkandet Brottsoffer – Vad har gjorts ? Vad bör göras ? (SOU 1998:40) att det var svårt att se vad som skulle kunna vinnas med en sådan överklagandemöjlighet med hänsyn till att en spärrmarkering bara är, och bara bör vara, en varningssignal. Även om en högre instans beslutar om sekretessmarkering binder detta beslut likväl inte den som senare skall pröva frågan om sekretess föreligger. Utredningen hänvisade vidare till att ett beslut om att lämna ut uppgifter ur folkbokföringen inte kan överklagas, vilket följer av sekretesslagens karaktär av undantag från offentlighetsprincipen (aa s. 321).

Frågan har vidare utretts av Personsäkerhetsutredningen som, med hänvisning till de skäl Brottsofferutredningen hade anført, ansåg att det inte var någon framkomlig väg att lösa problemen med att förändra förfarandet hos myndigheterna när det gäller handläggningen av skyddade personuppgifter och behovet av förstärkt sekretesskydd för våldsutsatta personer genom att enbart lagreglera förfarandet med spärrmarkering (SOU 2002:71 s. 103). Inte heller Personsäkerhetsutredningen lade därför något sådant förslag.

Regeringen anser att de skäl som har anförts mot införandet av en klagorätt i frågor om spärrmarkeringar fortfarande har bärkraft. Någon möjlighet att överklaga beslut att införa eller inte införa en spärrmarkering bör således inte införas.

Bestämmelsens relation till övriga sekretessbestämmelser

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att den föreslagna bestämmelsen kan komma i konflikt med de sekretessförordnanden avseende målsägandens identitet som domstol ofta meddelar med stöd av 9 kap. 16 § sekretesslagen. För att undvika en sådan konflikt föreslår hovrätten att den föreslagna bestämmelsen skall inledas med orden ”*Om inte annat följer av föreskrift i denna lag gäller sekretess* för uppgift om”. När flera olika sekretessbestämmelser är tillämpliga hos en myndighet skall den bestämmelse som ger det starkaste skyddet tillämpas (prop. 1979/80:2 Del A s. 70). Det följer således av sekretesslagens systematik att det är 9 kap. 16 § som skall tillämpas i den av hovrätten omnämnda situationen. För att det inte skall uppstå något missförstånd bör det dock i förtydligande syfte anges i lagtexten att den nya bestämmelsen inte skall tillämpas om en annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

I vissa bestämmelser i sekretesslagen har undantag gjorts från den annars gällande principen att det vid konkurrens mellan olika sekretessbestämmelser är den strängaste bestämmelsen som faller utslaget. Om en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från en domstol eller en annan myndighet erhåller en uppgift som är sekretessbelagd där gäller enligt 12 kap. 1 § första stycket sekretessen också hos domstolen (sekundär sekretess). Detta gäller dock enligt andra stycket samma paragraf inte om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen (primär sekretess). Hos domstolar viker således en regel om sekundär sekretess om en primär sekretessbestämmelse som skyddar samma intresse är

tillämplig hos domstolen. Detta gäller oavsett om den sistnämnda bestämmelsen är strängare, mildare eller helt likvärdig med den som skulle bli tillämplig enligt första stycket prop. 1979/80:2 Del A s. 301, 479 och 501). På motsvarande sätt skall bestämmelserna om överföring av sekretess i 13 kap. sekretesslagen inte tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten (13 kap. 6 §). Den nya sekretessbestämmelsen har visserligen utformats som en primär sekretessbestämmelse för att kunna tillämpas hos alla myndigheter. Avsikten är dock inte att den skall medföra att en strängare sekundär sekretess som annars skulle ha gällt hos en domstol eller i verksamhet som avses i 13 kap. skall upphöra att gälla bara för att den enskilde är utsatt för personförföljelse. Det bör således klargöras i 12 kap. 1 § andra stycket samt 13 kap. 6 § sekretesslagen att om en sekundär sekretessbestämmelse ger en uppgift ett starkare skydd än den nya sekretessbestämmelsen hos en domstol eller i en sådan verksamhet som avses i 13 kap. är det den sekundära sekretessbestämmelsen som skall tillämpas.

Uppgiftslämnande till andra myndigheter och till enskilda

Uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen kan behöva lämnas till andra myndigheter. Eftersom uppgiften kommer att omfattas av sekretess hos den mottagande myndigheten kan uppgiften i ett enskilt fall lämnas till en annan myndighet antingen efter en skadeprövning, med stöd av den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § eller med stöd av någon annan sekretessbrytande bestämmelse. Som nämnts tidigare är det naturligtvis viktigt att den överlämnande myndigheten upplyser den mottagande myndigheten om de omständigheter som gör att den överlämnande myndigheten anser att sekretess gäller för adressuppgifterna.

Enligt 1 kap. 2 § sekretesslagen får uppgift som omfattas av sekretess inte röjas för enskild i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i annan lag eller förordning som sekretesslagen hänvisar till. Enligt 9 kap. 17 § femte stycket sekretesslagen får en skadelidande eller den som den skadelidande överlåtit sin rätt till utan hinder av sekretessen ta del av uppgift i en nedlagd förundersökning eller i en förundersökning som avslutats med ett beslut om att åtal inte skall väckas samt i vissa andra fall, om den fysiska eller juridiska personen behöver uppgiften för att kunna få ett anspråk på skadestånd eller på bättre rätt till viss egendom tillgodosett och det inte bedöms vara av synnerlig vikt för den som uppgiften rör eller någon närstående till honom eller henne att den inte lämnas ut. Enligt förarbetena till bestämmelsen är det i första hand adressuppgifter och liknande uppgifter som myndigheten kan vägra lämna ut i de fall den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående känner sig allvarligt hotad av den som begär uppgiften (prop. 2000/01:109 s. 25). När en person är utsatt för personförföljelse kan en allmän skaderisk anses föreligga vid utlämnande av dennes adressuppgifter även om personen inte känner sig allvarligt hotad av just den person som begär ut uppgifterna. Även om sekretessen enligt 9 kap. 17 § inte anses hindra ett utlämnande av uppgifter enligt femte stycket sekretesslagen till en skadelidande kan det således gälla sekretess enligt den

nya bestämmelsen. Det följer av sekretesslagens systematik att det i så fall är den nya bestämmelsen som skall tillämpas. Av 14 kap. 9 § sekretesslagen följer dock att om skaderisken kan undanröjas genom förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller att utnyttja den skall myndigheten uppställa ett sådant förbehåll när uppgiften lämnas till den enskilde.

Den s.k. skatteselekretessen, förundersökningssekretessen och sekretessen inom exekutionssekretessen hindrar inte att uppgift om enskild lämnas till förvaltare i den enskildes konkurs (9 kap. 1 § femte stycket andra meningen, 2 § fjärde stycket, 17 § sjunde stycket och 19 § fjärde stycket sekretesslagen). Enligt 14 kap. 10 § är det möjligt att uppställa förbehåll, som med vissa begränsningar inskränker konkursförvaltarens rätt att lämna en uppgift vidare eller utnyttja uppgiften när en uppgift lämnas till konkursförvaltaren med stöd av nämnda sekretessbrytande bestämmelser. För att den nya bestämmelsen inte skall hindra utlämnande av en enskilds adressuppgifter och andra liknande uppgifter till dennes konkursförvaltare bör en motsvarande undantagsregel som finns i de nämnda sekretessbestämmelserna i 9 kap. införas i den nya bestämmelsen. Vidare bör 14 kap. 10 § kompletteras så att ett förbehåll som avses i den bestämmelsen kan uppställas även när en uppgift som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen lämnas till konkursförvaltaren.

Sekretesstiden

Den s.k. folkbokföringssekretessen i 7 kap. 15 § gäller, för uppgift i allmän handling, i högst 70 år. Motsvarande sekretesstid bör gälla även i den nya bestämmelsen.

Meddelarfrihet

Den s.k. meddelarfriheten, dvs. rätten enligt 1 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen (TF) och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar, har vissa begränsningar. Viss tystnadsplikt som har företräde framför meddelarfriheten anges i TF och YGL. I övrigt räknas de tystnadsplikter som har företräde framför meddelarfriheten upp i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Den nya sekretessbestämmelsen är försedd med ett rakt kvalificerat skaderekvisit, dvs. det råder en extra stark presumtion för offentlighet. Detta är en omständighet som enligt förarbetena till 16 kap. 1 § sekretesslagen kan tala för att den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen inte bör tillåtas inskränka meddelarfriheten (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 111 f). Å andra sidan kan det få förödande effekt för de relativt få enskilda som den föreslagna bestämmelsen avser att skydda om uppgifter som omfattas av sekretess enligt bestämmelsen röjs eller publiceras.

Regeringen anser att sekretessintresset i detta fall väger tyngst. Den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen bör således ha företräde framför meddelarfriheten.

Det har i lagstiftningsärendet uppmärksammats att meddelarfriheten inte är inskränkt för uppgifter som omfattas av folkbokföringssekretessen enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen eller av sekretess i ärenden om fingerade personuppgifter enligt 7 kap. 15 § tredje stycket sekretesslagen. Frågan har inte heller närmare berörts i förarbetena till sekretesslagen eller till den ändring i 7 kap. 15 § sekretesslagen som vidtogs i samband med att lagen om fingerade personuppgifter infördes.

Den enskildes intresse av sekretess i dessa fall väger mycket tungt. Regeringen anser att det inte bör vara möjligt att med stöd av meddelarfriheten lämna ut sekretessbelagda uppgifter som kan riskera den enskildes personliga säkerhet. Även den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 15 § första och tredje styckena bör därför ha företräde framför meddelarfriheten.

4.3.3 Sekretess inom högskoleområdet och vuxenutbildningen i övrigt

Regeringens förslag: Motsvarande sekretess som idag gäller för uppgifter om en elevs identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan, sameskolan och kommunal riksinternatskola skall även gälla inom utbildningsväsendet i övrigt samt hos Verket för Högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter.

I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst 70 år.

Den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Kommittén: Har inte berört frågeställningen.

Remissinstanserna: *Högskoleverket* anser att det är angeläget att det förslag till ny primär generellt tillämplig sekretessbestämmelse som behandlats i avsnitt 4.3.2 genomförs. Eftersom redan uppgiften att en viss person är student vid en högskola kan vara tillräcklig för att en förföljare skall kunna lokalisera personen anser dock Högskoleverket att det finns skäl att överväga om en motsvarande sekretess rörande elevers identitet m.m. som finns på skolområdet även bör införas på högskoleområdet. *Göteborgs universitet* framför samma synpunkt. Även *Kungliga tekniska högskolan* anser att uppgift om att en enskild är student vid en högskola måste kunna omfattas av sekretess.

Skälen för regeringens förslag: Hos många myndigheter är det möjligt att hemlighålla såväl enskildas namn som adress. När det gäller förskoleklass, grundskola och gymnasieskolan har lagstiftaren gjort bedömningen att en avvägning mellan sekretessintresset och insynsintresset på skolområdet lämnar utrymme för att bl.a. sekretessbelägga uppgift om en elevs identitet, adress och andra liknande uppgifter om den enskildes personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs (7 kap. 9 § tredje stycket sekretesslagen).

Regeringen anser i likhet med *Högskoleverket, Göteborgs universitet* och *Kunliga tekniska högskolan* att sekretessintresset är lika starkt för uppgifter om en förföljd students identitet på en högskola som för uppgifter om en skolelev och dennes familj när någon i elevens familj är förföljd. När det gäller insynsintresset gör sig samma intresse av insyn gällande hos universitet, högskolor och andra former av vuxenutbildning som på skolområdet. I den mån en potentiell arbetsgivare t.ex. vill kunna få en examina bekräftad från ett lärosäte har den enskilde möjlighet att efterge sekretessen i förhållande till den potentielle arbetsgivaren enligt 14 kap. 4 § sekretesslagen. Enligt regeringens mening bör avvägningen mellan insynsintresset och sekretessintresset på universitets- och högskoleområdet och inom vuxenutbildningen i övrigt utfalla på samma sätt som på skolområdet. Regeringen anser således att en ny sekretessbestämmelse som motsvarar 7 kap. 9 § tredje stycket och som skall gälla i verksamhet som avser universitets- och högskoleutbildning samt övrig vuxenutbildning bör införas. Eftersom Verket för högskoleservice biträder lärosätena vid antagning av studenter bör samma sekretess även gälla hos denna myndighet.

Sekretessen enligt 7 kap. 9 § gäller, i fråga om uppgift i allmän handling, i högst 70 år. Samma begränsning bör gälla för uppgifter som omfattas av den föreslagna bestämmelsen.

Den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 9 § har företräde framför meddelarfriheten, utom när det gäller uppgifter som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier. Den nya sekretessbestämmelsen förslås i syfte att stärka skyddet för den enskilde i de fall den enskilde är utsatt för personförföljelse. Regeringen anser att det inte bör vara möjligt att med stöd av meddelarfriheten lämna ut sekretessbelagda uppgifter som kan riskera den enskildes personliga säkerhet. Den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen bör därför, i likhet med den tystnadsplikt som följer av 7 kap. 9 §, ha företräde framför meddelarfriheten.

4.3.4 Kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet

Regeringens förslag: En ny sekretessbestämmelse skall införas. Den skall gälla hos alla myndigheter för uppgift om kopplingen mellan de fingerade personuppgifter en enskild har medgivande att använda enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter och den enskildes verkliga personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men.

I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst 70 år.

Den tystnadsplikt som följer av den föreslagna bestämmelsen skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Kommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen har dock inte berört frågan om sekretesstiden eller meddelarfriheten.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen*, tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget om ett förstärkt sekretesskydd för uppgifter om kopplingen mellan verklig och fingerad identitet.

Svea hovrätt tillstyrker förslaget, men anser att den nuvarande bestämmelsen om sekretess för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i ärende om fingerad identitet och den föreslagna kompletterande bestämmelsen bör sammanföras i en bestämmelse. Hovrätten anser vidare att den nuvarande överföringsbestämmelsen i 7 kap. 15 § andra stycket sekretesslagen kommer att förlora sin betydelse eftersom den enligt kommitténs förslag inte skall tillämpas om uppgifterna på grund av en annan reglering är belagda med primär sekretess.

Skatteverket anser att det inte bör ha någon avgörande betydelse om en uppgift om kopplingen mellan en enskilda verkliga och fingerade identitet hänför sig till ett ärende om fingerade personuppgifter eller inte. Verket anser därför att formuleringen ”som hänför sig till ett ärende om fingerade personuppgifter” bör utgå. *Patent- och registreringsverket (PRV)* anför motsvarande synpunkt. *Sveriges Lantbruksuniversitetet* påpekar att studenter eller anställda i sällsynta fall kan ha intresse av att kunna åberopa betygshandlingar eller meriter som hör till den gamla identiteten, att de i sådana fall måste avslöja uppgifter som rör kopplingen mellan den gamla och den nya identiteten och att det därför är viktigt att det finns ett fullgott sekretesskydd för sådana uppgifter.

PRV anser vidare att den föreslagna bestämmelsen bör förses med ett undantag för sådana uppgifter om kopplingen mellan en verklig och fingerad identitet som förekommer i ett ärende rörande patent, varumärke eller mönsterskydd.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en ny sekretessbestämmelse

I ett ärende om fingerade personuppgifter gäller sekretess för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider 7 kap. 15 § tredje stycket sekretesslagen). En bestämmelse om överföring av sekretess är dock bara tillämplig på uppgifter som lämnas från den myndighet där sekretessen gäller (JO 2000/01 s. 44 och 50). Om en myndighet får uppgifter om kopplingen mellan en persons fingerade och verkliga identitet direkt från den enskilde kan myndigheten bara skydda uppgifterna om det finns en primär sekretessbestämmelse till skydd för enskildas personliga förhållanden som är tillämplig hos myndigheten. Så är emellertid inte alltid fallet.

Rikspolisstyrelsen (RPS) har till uppgift att bistå den som har fingerade personuppgifter vid kontakter med andra myndigheter och i övrigt lämna

den hjälp som krävs om den enskildes hjälpbehov inte kan tillgodoses på annat sätt (2, 3, 6 och 7 §§ lagen om fingerade personuppgifter [1991:483]). Den enskilde kan således kontakta RPS och be RPS om hjälp att kommunicera med andra myndigheter, varvid sekretessen för uppgifterna om kopplingen mellan personens verkliga och fingerade identitet överförs från RPS till den myndighet som har behov av uppgifterna. Regeringen anser att skyddet för uppgifter om kopplingen mellan en persons fingerade och verkliga identitet i princip bör kunna hanteras genom RPS medverkan i kommunikationen mellan andra myndigheter och den enskilde. Liksom kommittén anser dock regeringen att det inte kan uteslutas att den enskilde i någon situation själv kan komma att lämna sådana uppgifter till en myndighet där uppgifterna inte kan skyddas. Med hänsyn till den allvarliga hotbild som föreligger i de fall en enskild har fått fingerad identitet är det inte acceptabelt att det inte finns ett heltäckande sekretessskydd för sådana uppgifter. Regeringen anser därför, i likhet med majoriteten av remissinstanserna, att en primär sekretessbestämmelse, som är tillämplig hos alla myndigheter, bör införas för uppgift om kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet.

Regeringen anser att det saknas skäl att, som *PRV* föreslagit, göra undantag från bestämmelsens tillämpningsområde för uppgifter som förekommer i ärenden avseende patent, varumärke eller mönsterskydd.

Den nya bestämmelsens relation till sekretessen i ärenden om fingerade personuppgifter

Den föreslagna sekretessbestämmelsen omfattar, till skillnad från sekretessbestämmelsen i 7 kap. 15 § tredje stycket första meningen, bara uppgifter som avslöjar kopplingen mellan en persons fingerade och verkliga identitet och inte alla uppgifter om enskildas personliga förhållanden som finns i ett ärende om fingerade personuppgifter. Eftersom sekretessbestämmelsen i 7 kap. 15 § tredje stycket första meningen således har ett vidare tillämpningsområde än den nya sekretessbestämmelsen kommer överföringsbestämmelsen i 7 kap. 15 § tredje stycket andra meningen att fylla en funktion även efter införandet av den nya sekretessbestämmelsen.

Sekretesstid

Sekretessen för uppgift om enskilds personliga förhållanden i ärende om fingerad identitet gäller, i fråga om uppgift i allmän handling, i högst 70 år (7 kap. 15 § fjärde stycket sekretesslagen). Motsvarande begränsning av sekretesstiden bör införas även i den nya bestämmelsen.

Meddelarfrihet

I avsnitt 4.3.2 har föreslagits att den tystnadsplikt som följer av bl.a. sekretessen till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om fingerade personuppgifter skall ha företräde framför med-

delarfriheten. Som anförts där anser regeringen att det inte bör vara möjligt att med stöd av meddelarfriheten lämna ut sekretessbelagda uppgifter som kan riskera den enskildes personliga säkerhet. Den tystnadsplikt som följer av den i detta avsnitt föreslagna sekretessbestämmelsen bör således ha företräde framför meddelarfriheten.

4.4 Sekretess hos Statens skolverk

Regeringens förslag: Sekretess skall gälla i Statens skolverks tillsynsverksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Sekretessen skall inte gälla beslut i ett ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst 70 år.

Den tystnadsplikt som följer av sekretessbestämmelsen skall inte inskränka meddelarfriheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att den tystnadsplikt som följer sekretessbestämmelsen skall inskränka meddelarfriheten.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m.: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna (beträffande utredningens förslag): Flera remissinstanser, bl.a. *Statens skolverk*, är positiva. *Riksdagens ombudsmän (JO)* anser att det bör övervägas om fördelen med att kunna tillämpa en generell sekretessbestämmelse i Skolverkets tillsynsverksamhet skall tillmätas en sådan avgörande vikt som utredningen har gjort när detta samtidigt får konsekvensen att det sekretesskydd som följer av 13 kap. 1 § delvis urholkas. JO anser vidare att det från principiella synpunkter möjligen kan framstå som något långtgående att, såsom föreslås av utredningen, inskränka meddelarfriheten för uppgifter i Statens skolverks tillsynsverksamhet. *Socialstyrelsen* förordar en lösning som innebär att den sekretess som gäller hos Skolverket idag kompletteras med en ny sekretessbestämmelse för uppgifter som lämnas av fysiska personer samt att samtliga bestämmelser som rör sekretessen vid Skolverkets tillsyn samlas i en ny paragraf. Enligt *Göteborgs kommun* bör sekretess med omvänt skaderekvisit gälla hos Skolverket om uppgiften avser psykologisk, social eller specialpedagogisk insats eller omvårdnad. *Barnombudsmannen* anser att meddelarfrihet inte bör gälla. *Svenska journalistförbundet* anser att sekretessen i Statens skolverks tillsynsverksamhet inte bör utvidgas.

Remissinstanserna (beträffande förslaget i utkastet till lagrådsremiss): *Barnombudsmannen* är positiv till förslaget. I övrigt har inte någon remissinstans yttrat sig särskilt över denna fråga.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en ny sekretessbestämmelse

Statens skolverks tillsyn omfattar det offentliga skolväsendet, skolbarnsomsorg och förskoleverksamhet som bedrivs av det allmänna, utbildning vid sådana skolor med enskild huvudman (fristående skolor) som avses i 9 kap. skollagen (1985:1100) samt vissa andra utbildningar och viss annan verksamhet.

Inom förskoleverksamhet gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men (7 kap. 38 §). Inom skolväsendet och inom skolbarnsomsorgen gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden med olika skaderekvisit beroende på i vilken verksamhet inom skolan och skolbarnomsorgen uppgifterna förekommer och i många fall är uppgifterna offentliga (7 kap. 9 § sekretesslagen).

I den del av Statens skolverks tillsynsverksamhet som avser verksamheter med offentlig huvudman är endast den allmänna bestämmelsen i 13 kap. 1 § sekretesslagen om överföring av sekretess vid tillsynsverksamhet tillämplig. Det innebär att sådan sekretess som gäller hos en granskad myndighet med en offentlig huvudman följer med till Statens skolverk när den granskade myndigheten lämnar handlingar till verket. En bestämmelse om s.k. primär sekretess som ger Skolverket möjlighet att sekretessbelägga uppgifter om enskildas personliga förhållanden oavsett uppgiftens ursprung, finns dock endast för vissa uppgifter i Skolverkets tillsyn av fristående skolor (7 kap. 9 § sjätte stycket sekretesslagen). Enligt sistnämnda bestämmelsen gäller sekretess dels för uppgift som härrör från skolans elevvårdande verksamhet och som gäller enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till en fråga om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Sekretessen gäller dock inte Skolverkets beslut i ett ärende.

Den nuvarande regleringen innebär att Skolverket i sin tillsynsverksamhet som huvudregel inte har möjlighet att sekretessbelägga uppgifter som en enskild ger in till verket. Känsliga uppgifter i läkarintyg, psykologutlåtanden m.m. som skickas in av enskilda till stöd för en anmälan kan inte sekretessbeläggas hos myndigheten. Frånvaron av ett sekretesskydd kan medföra att enskilda avstår från att skicka in uppgifter som är väsentliga för att ärendet skall kunna utredas på ett fullgott sätt. Om uppgifterna ändå skickas in riskerar de att bli offentliga vilket kan leda till stort obehag för den enskilde. En ny bestämmelse om sekretess i Skolverkets tillsynsverksamhet bör därför införas. Sekretessen skall omfatta uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom alla former av tillsyn, oavsett vem som är huvudman för den verksamhet som är föremål för tillsyn och vem som har gett in uppgiften till Skolverket. Sekretessen skall dock inte gälla Skolverkets beslut i ett ärende. Det sagda innebär att sekretessbestämmelsen i 7 kap. 9 § sjätte stycket bör upphävas.

Sekretessens styrka m.m.

Insynsintresset i Skolverkets tillsynsverksamhet får anses vara stort. Sekretessen till skydd för enskildas personliga förhållanden bör därför gälla med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumptionen bör vara att uppgifterna är offentliga. Sekretess bör således gälla endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Det sagda innebär att sådana uppgifter som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 9 § sjätte stycket sekretesslagen kommer att få ett svagare sekretesskydd hos Skolverket än vad som är fallet idag. Enligt 13 kap. 6 § sekretesslagen skall vidare den allmänna bestämmelsen i 13 kap. 1 § sekretesslagen om överföring av sekretess vid tillsynsverksamhet inte tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten. Detta innebär att det alltid är den nya bestämmelsen om sekretess i Skolverkets tillsynsverksamhet som skall tillämpas och att även uppgifter hos Skolverket som avser förskoleverksamhet (7 kap. 38 § sekretesslagen) kommer att få ett svagare skydd i tillsynsverksamheten. Regeringen anser dock att ett rakt skaderekvisit ger ett tillräckligt starkt skydd för de känsliga uppgifter som kan förekomma i tillsynsärendena.

Enligt regeringens mening har den föreslagna sekretessbestämmelsen sådana likheter med sekretessen hos Skolväsendets överklagandenämnd att det är lämpligt att sekretessen hos dessa två myndigheter regleras i samma paragraf (9 kap. 36 § sekretesslagen).

Den tid sekretessen längst kan gälla bör, i likhet med vad som gäller för sekretessen hos Skolväsendets överklagandenämnd, bestämmas till högst sjuttio år.

Meddelarfrihet

Den tystnadsplikt som följer av de sekretessbestämmelser som gäller inom förskolan och skolområdet i övrigt (7 kap. 9 och 38 §§ sekretesslagen) har som huvudregel företräde framför meddelarfriheten (16 kap. 1 § sekretesslagen). Den nya sekretessbestämmelsen avser dock tillsynsverksamhet och inom sådan verksamhet är insynsintresset stort. Bestämmelsen skall vidare gälla med rakt skaderekvisit, vilket enligt förarbetena till 16 kap. 1 § är en omständighet som talar för att meddelarfriheten inte skall inskränkas. Det skall vidare beaktas att den tystnadsplikt som följer av den sekretess som gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd inte har företräde framför meddelarfriheten. Sammantaget finner regeringen att den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen inte bör ha företräde framför meddelarfriheten.

5 Uppgiftslämnande från hälso- och sjukvården och socialtjänsten vid misstanke om brott

En av de viktigaste utgångspunkterna för hälso- och sjukvården och socialtjänsten är att dessa verksamheter skall bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet (2 a § första stycket 3 hälso- och sjukvårdslagen [1982:763] och 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen [2001:453]). Denna grundläggande förutsättning för verksamheterna har haft en avgörande betydelse för utformningen av sekretessregleringen på dessa områden. Hälso- och sjukvården och socialtjänsten har bl.a. mer begränsade möjligheter än vad de flesta andra myndigheter har att utan hinder av sekretess lämna ut uppgifter som angår misstankar om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Frågan om hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens möjligheter att lämna uppgifter till de brottsutredande myndigheterna utan hinder av sekretess bör utökas har diskuterats i många år samt har varit föremål för regeringens och riksdagens överväganden vid flera tillfällen. Nedan lämnas inledningsvis en redogörelse för gällande rätt. Därefter görs en genomgång av tidigare diskussioner innan kommitténs förslag och bedömningar behandlas.

5.1 Den nuvarande regleringen

5.1.1 Sekretessbestämmelserna

Sekretesslagen (1980:100) gäller för myndigheter och vissa organ som enligt 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen är att jämställa med myndigheter vid tillämpningen av den lagen. Inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten gäller som huvudregel sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan lämnas ut utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men (7 kap. 1–6 §§ sekretesslagen).

Tystnadsplikten för personal inom enskilt bedriven hälso- och sjukvård regleras i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS). Enligt 2 kap. 8 § får sådan personal inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. På motsvarande sätt föreskrivs i 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen. I 15 kap. 2 § föreskrivs tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning.

5.1.2 Sekretessbrytande regler

Sekretessgenombrott när det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna utföra sin verksamhet

Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen utgör sekretess inte hinder mot att uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen skall tillämpas restriktivt. Sekretessen får endast efterges i sådana fall då ett utlämnande av sekretessbelagda uppgifter är en nödvändig förutsättning för att myndigheten skall kunna fullgöra ett visst åliggande. Enbart en bedömning att effektiviteten i myndighetens handlande nedsätts genom en föreskriven sekretess får inte leda till att sekretessen åsidosätts. När det gäller uppgifter om brott har det i förarbetena uttalats att det många gånger ligger inom en myndighets verksamhet att se till att misstanke om brott blir utredd. Som ett exempel har nämnts att ett fall av barnmisshandel kommer till en socialnämnds kännedom. Det har uttalats att det ligger i denna myndighets intresse att få utrett huruvida misshandel verkligen har förekommit och att nämnden i vissa fall måste se till att brottet beivras. Det har vidare sagts att det ligger inom en myndighets verksamhetsansvar att se till att misstanke om förmögenhetsbrott som riktar sig mot den del av den offentliga verksamheten som företräds av myndigheten blir utredd. Som exempel har nämnts försök att genom vilseledande uppgifter få socialhjälp som rätteligen inte ska utgå. Om den som vänder sig till socialnämnden däremot avslöjar att han eller hon har gjort sig skyldig till t.ex. snatteri får denna uppgift inte i strid mot socialtjänstsekretessen vidarebefordras till polis eller åklagare (prop. 1979/80:2 Del A s. 123). Det skall vidare observeras att 1 kap. 5 § sekretesslagen bara kan tillämpas om utlämnandet av en viss sekretessbelagd uppgift är nödvändigt för att den myndighet som redan har tillgång till uppgiften skall kunna fullgöra sin verksamhet. Om det är den myndighet som begär att få ut uppgiften, som behöver den för att kunna fullgöra sin verksamhet, får uppgiften bara lämnas ut om det finns någon annan sekretessbrytande bestämmelse som är tillämplig.

Uppgiftslämnande på myndighetens eller personalens eget initiativ

Sekretess hindrar enligt 14 kap. 2 § fjärde stycket sekretesslagen inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och det kan antas föranleda annan påföljd än böter. För uppgifter som omfattas av bl.a. hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess gäller dock enligt femte stycket första meningen vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Exempel på sådana brott är mord, dråp, våldtäkt, grovt rån, mordbrand och grovt narkotikabrott.

I 14 kap. 2 § femte stycket andra meningen sekretesslagen görs ett undantag från den s.k. tvåårs-regeln. Hälso- och sjukvårdssekretess och

socialtjänstsekretess hindrar inte att uppgift, som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt 18 år, lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet. Detta undantag från den s.k. tvåårs-regeln föreslogs under utskottsbehandlingen av förslaget till ny sekretesslag (KU 1979/80:37 s. 24 och 38). Det hade uppmärksammats av socialutskottet att avsaknaden av ett sådant förslag i propositionen innebar en begränsning av den dåvarande möjligheten för hälso- och sjukvården och socialtjänsten att anmäla till polismyndigheten att ett barn utsatts för misshandel eller annat straffbart övergrepp. Beträffande uttalandena i propositionen avseende tillämpningsområdet för 1 kap. 5 § sekretesslagen anförde socialutskottet att det fanns åtskilliga situationer där det måste anses ytterligt tveksamt om det gick att göra gällande att en polisanmälan avseende barnmisshandel var nödvändig för socialnämndens verksamhet. Socialutskottet ansåg att det vore stötande om sekretessregler i vissa fall skulle kunna tvinga socialvård och sjukvård att medverka till att dölja även allvarliga brott som barn utsatts för av sina vårdnadshavare eller andra familjemedlemmar och att lagtexten därför borde utformas på ett sätt som gav de berörda myndigheterna frihet att själva bedöma vad som är lämpligt i varje särskilt fall med hänsyn till barnets bästa. Konstitutionsutskottet delade socialutskottets uppfattning.

Sedan den 1 juli 2004 gäller ytterligare ett undantag från tvåårs-regeln. Enligt 14 kap. 2 § femte stycket tredje meningen sekretesslagen hindrar inte sekretess enligt 7 kap. 1 och 4 § att uppgift som gäller misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år och som avser överföring eller försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:169) lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet. Detta undantag infördes i samband med att den gamla smittskyddslagen ersattes av den nya smittskyddslagen. Det konstaterades i förarbetena till den sistnämnda lagen att hälso- och sjukvårdssekretessen som huvudregel inte får brytas vid grov misshandel (minimistraf fängelse ett år), vållande till kroppsskada eller sjukdom, grovt brott (minimistraf fängelse 14 dagar) eller framkallande av fara för annan (minimistraf böter), vilka är de brottsrubriceringar som vanligen åsätts gärningar som innefattar överföring eller risk för överföring av smittsam sjukdom. Som skäl för den nya sekretessbrytande regeln anfördes att det är av stor betydelse för utredningen i sådana mål att polis och åklagare kan få ta del av uppgifter om när den misstänkte konstaterats vara smittad, vilken information om sjukdomen han eller hon fått av sin behandlande läkare, vilka råd som givits honom eller henne m.m. (prop. 2003/2004:30 s. 183). Skälet till att gränsen för uppgiftslämnande drogs vid uppgifter om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år berördes dock inte närmare i motivtexten.

De sekretessbrytande bestämmelserna i 14 kap. 2 § fjärde och femte styckena är bara tillämpliga på uppgifter om begångna brott (prop. 1981/82:186 s. 25 och prop. 1983/84:142 s. 31). Den s.k. tvåårs-regeln innebär att hälso- och sjukvården och socialtjänsten, i de fall inte någon annan sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig, saknar möjlighet att lämna ut uppgifter om misstänkta straffbara förberedelse- och försöks-

brott då sådana brott enligt 23 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken inte har någon fast lägsta straffsats.

Informationsskyldighet mellan myndigheter

Enligt 15 kap. 5 § sekretesslagen skall en myndighet på begäran av en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över i den mån hinder inte möter på grund av sekretess eller arbetets behöriga gång. Detta innebär att om det föreligger förutsättningar för utlämnande av uppgifter från hälso- och sjukvården eller socialtjänsten enligt någon sekretessbrytande regel, t.ex. 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen, och polisen begär att få ut uppgifterna är hälso- och sjukvården och socialtjänsten också skyldiga att lämna ut uppgifterna.

Vissa sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter i andra lagar än i sekretesslagen och i förordningar

Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Enligt 2 kap. 11 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS) skall en uppgift om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning lämnas ut bl.a. om uppgiften i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet. Motsvarande uppgiftsskyldighet gäller för socialtjänsten för uppgift om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende (12 kap. 10 § andra stycket socialtjänstlagen [2001:453]).

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen skall en myndighet vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till barnets skydd. Detta gäller även de som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet. Även Barnombudsmannen (BO) har en viss anmälningsskyldighet i förhållande till socialnämnden (7 § lagen [1993:335] om Barnombudsman).

Möjlighet att lämna ut uppgifter om förestående eller pågående brott

Utöver vad som följer av 14 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen hindrar sekretess enligt den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen inte att uppgift lämnas till myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse

sekretessen skall skydda. Exempelvis kan uppgifter om förestående brott lämnas till polisen med stöd av denna bestämmelse. I paragrafens andra stycke stadgas dock vissa undantag från generalklausulens tillämpningsområde. Den får bl.a. inte tillämpas på uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess eller socialtjänstsekretess.

Hälso- och sjukvårdspersonalen och socialtjänstpersonalen har dock vissa möjligheter att anmäla uppgifter om förestående eller pågående brott med tillämpning av bestämmelserna i brottsbalken om nöd och nödvärn (24 kap. 1 och 4 §§) och om underlåtenhet att avslöja brott som är å färde (23 kap. 6 §). Sistnämnda stadgande innebär att om någon underlåter att i tid anmäla eller annars avslöja brott som är å färde, när det kan ske utan fara för honom själv eller hans närmaste skall han, i de fall särskilt stadgande givits därom, dömas för underlåtenhet att avslöja brott (23 kap. 6 § brottsbalken). Sådana särskilda stadganden finns bl.a. beträffande mord, grov misshandel, människorov, olaga frihetsberövande, rån, grovt rån, grov skadegörelse, mordbrand och brott mot lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Straffstadgandet anses vara en sådan uppgiftsskyldighet som medför undantag från sekretessen enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen.

Utlämnande av uppgifter efter samtycke

Den enskilde har vissa möjligheter att själv förfoga över hälso- och sjukvårdssekretessen och socialtjänstsekretessen. Sekretess till skydd för den enskilde gäller nämligen enligt 14 kap. 4 § sekretesslagen som huvudregel inte i förhållande till den enskilde själv. Sådan sekretess kan helt eller delvis efterges av den enskilde. Detta innebär att sekretessbelagda uppgifter, som annars inte skulle få lämnas till en myndighet, kan överlämnas till en annan myndighet om den enskilde samtycker till uppgiftslämnandet. När det gäller mindre barn eller förståndsmässigt handikappade barn, vilka inte är kapabla att avge något rättsligt bindande samtycke tillkommer befogenheten att förfoga över sekretesskyddet vårdnadshavaren. Har den underårige däremot nått en sådan ålder och grad av utveckling att han själv kan ta ställning till sekretessfrågan skall i princip samtycke lämnas både av vårdnadshavaren och barnet. Handlar det om ungdomar som kommit upp i tonåren torde dock vederbörandes eget samtycke många gånger vara tillräckligt (prop. 1979/80:2 Del A s. 465 och 494).

Utlämnande av uppgifter som omfattas av tystnadsplikt inom enskild verksamhet

Tystnadsplikten inom enskild verksamhet är konstruerad på så vis att personalen inte obehörigen får röja vad han eller hon i verksamheten fått veta om en enskilds personliga förhållanden. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet har det ansetts naturligt att söka ledning i sekretesslagens skaderekvisit. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Tystnadsplikten inom enskild verksamhet anses inte heller hindra att misstankar om

allvarliga brott framförs till polisen (prop. 1980/81 s. 28 och prop. 1981/82:186 s. 26).

Särskilt om könsstympling

Enligt 1 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor får ett ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa eller åstadkomma andra bestående ändringar av könsorganen inte utföras. Förbudet gäller oavsett om samtycke till ingreppet har lämnats eller inte. Den som bryter mot förbudet kan dömas till fängelse i högst fyra år. För grovt brott, dvs. i de fall ingreppet har medfört livsfara, allvarlig sjukdom eller i annat fall inneburit ett synnerligen hänsynslöst beteende, är straffet lägst två års fängelse och högst tio års fängelse. Även försök, förberedelse och stämpling till brott, liksom underlåtenhet att avslöja könsstympling som är å färde, är straffbara.

År 1999 togs kravet på dubbel straffbarhet bort för brott mot lagen med förbud mot könsstympling av kvinnor som begås utomlands. Detta innebär att man i Sverige numera kan straffas för att ha utfört eller låtit utföra könsstympling utomlands även om man gjort det i ett land som tillåter det.

Eftersom det inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år för könsstymplingsbrott som bedöms som grova kan uppgifter som angår misstankar om sådana brott lämnas av hälso- och sjukvårdspersonal eller socialtjänstpersonal till polisen med stöd av 14 kap. 2 § femte stycket första meningen sekretesslagen. Könsstymplingsbrott som inte bedöms som grova kan dock inte lämnas ut med stöd av den bestämmelsen.

Den särskilda möjlighet till sekretessgenombrott avseende uppgifter om misstankar om brott mot unga som regleras i 14 kap. 2 § femte stycket andra meningen sekretesslagen avser brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken. Frågan är då om en gärning som utgör brott mot lagen med förbud mot könsstympling och som inte bedöms som grov även kan bedömas som misshandel eller annat brott i 3 kap. brottsbalken. I så fall skulle uppgifter om sådana brott kunna lämnas till polismyndigheten i de fall de riktas mot en underårig. Vid införandet av lagen om könsstympling uttalades att den föreslagna lagen uttömmande skulle reglera förbudet mot omskärelse av kvinnor och att syftet var att någon tillämpning av reglerna om misshandel i brottsbalken inte skulle bli aktuell i dessa fall (prop. 1981/82:172 s. 8). Det är dock inte självklart att de straffrättsliga konkurrensreglerna skall tillmätas betydelse när det är fråga om möjligheten att med tillämpning av sekretesslagen lämna ut uppgifter om brott. JO har i ett fall tagit upp frågan om Barnombudsmannen (BO), som omfattas av samma begränsningar när det gäller möjligheten att lämna ut uppgifter om misstankar om brott som personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, haft rätt att polisanmäla könsstymplingsbrott som riktat sig mot underåriga när det framstår som oklart om brotten varit av normalgraden eller grova. JO ansåg att det fanns utrymme för olika uppfattningar och kritiserade därför inte BO (beslut 2002-02-15, dnr 3235-2001).

5.1.3 Frågeförbudet i rättegångsbalken

I 14 kap. 1 § sekretesslagen stadgas att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till en annan myndighet om det följer av en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning. Vittnesplikten enligt 36 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) utgör en sådan uppgiftsskyldighet. Det finns dock vissa undantag från vittnesplikten. Undantagen från vittnesplikten regleras i 35 kap. 5 och 6 §§ RB.

Enligt 35 kap. 5 § andra stycket första meningen RB får advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänslagen och deras biträden höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning har anförtrotts dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Det kan noteras att andra kategorier av socialtjänstpersonal än familjerådgivare enligt socialtjänstlagen inte omfattas av frågeförbudet.

I 5 § fjärde stycket görs undantag från frågeförbudet i ett antal fall. Enligt 5 § fjärde stycket 1 är de yrkeskategorier som nämns i andra stycket skyldiga att vittna i vissa typer av mål. Fram till den 1 januari 1998 gällde detta undantag mål om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Nämnda datum ändrades dock bestämmelsen på så vis att det i stället infördes en hänvisning till brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen. Syftet med ändringen var att undantaget även skulle komma att omfatta mål om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottbalken när brottet begåtts mot någon som inte fyllt 18 år (prop. 1996/97:124 s. 195).

Enligt 36 § 5 § fjärde stycket 2 RB är vidare den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen skyldig att svara på frågor i mål enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller i mål enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

5.2 Tidigare överväganden avseende den s.k. tvårsregeln

Förarbetena till den nuvarande regleringen

Möjligheten för hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänstpersonal att till polis och åklagare kunna lämna uppgifter som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än två år infördes år 1983. I lagstiftningsärendet diskuterades bl.a. om uppgifter om misstankar avseende vissa brott med lägre straffminimum än två år borde kunna lämnas till polisen och om rätten att lämna uppgifter om brott skulle gälla inte bara fullbordade brott utan även misstankar om försök till brott. Eftersom undantaget från frågeförbudet i 36 kap. 5 § fjärde stycket 1 RB vid denna tid gällde mål om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än två år skulle dock en sådan ändring få till följd att uppgifter skulle kunna röjas för polisen och åklagaren under en förundersökning, men inte vid ett vittnesförhör under domstol. Av detta skäl ansågs det att en sådan utvidgning inte borde genomföras (prop. 1981/82:186 s. 20 ff).

Frågan om en längre gående lättnad borde göras i sekretessen för misstänkta fall av kvinnomisshandel diskuterades också. Riksdagen hade vid denna tidpunkt nyligen beslutat att upphäva kravet på angivelse av målsäganden för åtal för misshandel i hemmet. Detta gjorde det möjligt för en åklagare att väcka åtal även om den misshandlade kvinnan själv underlät att göra anmälan eller om hon tog tillbaka en sådan anmälan. Departementschefen uttalade att han inte var beredd att utan ytterligare överväganden införa regler som innebar att hälso- och sjukvårdspersonalen oberoende av kvinnans samtycke skulle kunna lämna uppgifter angående misstankar om kvinnomisshandel till polisen. Han påpekade att sjukhuset, i den utsatta belägenhet som den misshandlade kvinnan befinner sig, kanske är det enda ställe hon kan vända sig till. Han ansåg att det fanns en uppenbar risk att misshandlade kvinnors benägenhet att söka sjukvård skulle minska om de visste med sig att sjukhuspersonalen kan kontakta polisen mot deras vilja. Han ansåg det inte heller uteslutet att den som utövat misshandeln t.o.m. skulle hindra kvinnan från att söka den vård hon behöver (prop. 1981/82:186 s 24).

Kvinnovåldskommissionens betänkande

I betänkandet Kvinnofrid (SOU 1995:60) föreslog Kvinnovåldskommissionen att 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen skulle ändras så att hälso- och sjukvårdssekretessen och socialtjänstsekretessen inte skulle hindra att uppgifter lämnades till polis och åklagare när det förelåg misstanke om att en person utsatts för grov misshandel (3 kap. 6 § brottsbalken, minimistraff fängelse i ett år), grovt sexuellt utnyttjande (6 kap. 3 § brottsbalken, minimistraff fängelse i sex månader) samt grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning (4 kap. 4 a § brottsbalken, minimistraff sex månader). Det föreslogs vidare ett undantag från det s.k. frågeförbudet i 36 kap. 5 § rättegångsbalken av innebörd att vårdpersonal skulle kunna höras som vittnen i mål om sådana brott.

Som skäl för förslaget anfördes bl.a. att om hälso- och sjukvården och sociala myndigheter förhåller sig passiva trots att det är mer eller mindre uppenbart för dem att en kvinna varit utsatt för t.ex. ett mycket allvarligt misshandelsbrott kan detta tolkas som en signal till såväl kvinnan som mannen att samhället inte bryr sig om att han förgriper sig på henne. Mannens handlande riskerar att uppfattas som straffrättsligt tillåtet. Ett annat viktigt skäl var enligt kommissionen att man måste kunna förhindra att mannen upprepar sitt våld mot andra offer. När det gällde argumentet att en möjlighet till sekretessgenombrott för hälso- och sjukvårdspersonalen kan medföra att misshandlade kvinnor underlåter att söka vård anförde kommissionen att det fanns anledning att betvivla att sekretessen skulle ha en sådan avgörande betydelse i sammanhanget. Vid kontakter med företrädare för socialtjänsten och hälso- och sjukvården hade kommissionen erfarit att exempelvis den uppgiftsskyldighet som föreligger för myndigheter och andra när det gäller barn som far illa ofta inte utgör något hinder för människor att vända sig till olika instanser i vårdapparaten. Liknande argument hade vidare tidigare anförts mot slopandet av kravet på åtalsangivelse vid misshandel på enskild plats och farhågorna hade inte besannats i det avseendet heller. Det förhållandet att

åklagaren är skyldig att åtala när tillräckliga bevis föreligger hade enligt kommissionen i stället uppfattats som ett stöd av många kvinnor och en ökad möjlighet för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att anmäla misstankar om brott – även om kvinnan själv inte vill ta ett så avgörande steg – borde på liknande sätt kunna ses som ett stöd för kvinnan (s. 243 f).

Förslagen om sekretessgenombrott och undantag från frågeförbudet fick ett blandat remissutfall och regeringen gjorde i prop. 1997/98:55 Kvinnofrid bedömningen att förslagen inte borde genomföras. Regeringen ansåg att den omständigheten att människor vänder sig till vårdinrättningar trots att det finns en anmälningsskyldighet avseende barn som far illa inte är helt jämförbar med den situationen att övergreppet rör någon personligen. Utöver de argument som framförts som skäl för den rådande ordningen i prop. 1981/82:186 anförde regeringen att den föreslagna möjligheten till sekretessgenombrott skulle kunna få till följd att kvinnor som utsätts för våld inte känner förtroende för bl.a. läkare, psykologer och företrädare för socialtjänsten, eftersom dessa kan avslöja sådant som kvinnan vill hålla hemligt samt att en anmälan som sker mot hennes vilja eller till och med utan hennes kännedom skulle kunna upplevas som en ytterligare kränkning av hennes person. Dessutom befarades det att anmälningar som görs utan kvinnans medverkan skulle bli så svåra att utreda att de sällan skulle kunna leda till beslut att väcka åtal. Regeringen ansåg att hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens uppgift i första hand borde vara att motivera kvinnan att själv anmäla brottet och att utarbeta metoder för att stödja kvinnorna att fullfölja en anmälan (aa s. 125 ff). Justitieutskottet instämde i regeringens bedömning och betänkandet godkändes av riksdagen (bet. 1997/98:JuU13 och rskr. 1997/98:250).

Konstitutionsutskottet och direktiven till Offentlighets- och sekretesskommittén

Konstitutionsutskottet (KU) tog i bet. 1996/97:KU23 upp frågan om den s.k. tvåårsregeln på nytt. I en motion hade begärts att sistnämnda undantagsregel skulle ändras så att uppgiftslämnande skulle vara tillåtet, inte bara vid misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än två års fängelse, utan även vid försök till sådant brott. En sådan möjlighet skulle enligt motionären underlätta för polis och åklagare att klara upp skottlossning och beskjutning som förekommer mellan MC-klubbmedlemmar. KU ansåg att frågan var värd att uppmärksammas. Utskottet ansåg möjligheten att lämna ut uppgifter vid brottsmisstanke av det slag som avsågs i motionen borde övervägas närmare. Det borde dock inte godtas att uppgifter får lämnas i vidare mån under en förundersökning än vad som gäller vid vittnesförhör. Övervägandena borde därför avse också det s.k. frågeförbudet i domstol. Utskottet föreslog att det anförda borde ges regeringen till känna (aa s. 20–22). Riksdagen följde utskottet (rskr. 1996/97:195). Mot bakgrund av vad KU anfört gav regeringen Offentlighets- och sekretesskommittén i uppdrag att undersöka om den s.k. tvåårsregeln i några situationer leder till otillfredsställande resultat.

5.3 Överväganden

Regeringens förslag: Den s.k. tvåårsregeln, dvs. huvudregeln att uppgifter som omfattas av bl.a. hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänsteselekretess endast får lämnas till de brottsutredande myndigheterna om de angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år för brottet, ändras så att sådana uppgifter som huvudregel får lämnas utan hinder av sekretess, om de angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år eller misstanke om försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Oavsett brottets svårighetsgrad skall sekretess inte hindra att misstankar om könsstympning av underårig lämnas från hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller Barnombudsmannen till de brottsutredande myndigheterna.

En ändring görs i det s.k. frågeförbudet i rättegångsbalken så att undantagen från frågeförbudet överensstämmer med de föreslagna sekretessbrytande bestämmelserna, dvs. så att hälso- och sjukvårdspersonalen och familjerådgivare får lämna uppgifter under en rättegång i samma utsträckning som de får göra det i förhållande till de brottsutredande myndigheterna under förundersökningen.

Kommitténs förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens såvitt gäller dels uppgiftslämnande om försöksbrott mot vuxna, dels uppgiftslämnande om misstankar om könsstympning av underårig. Kommittén har dock inte förslagit någon ändring av den s.k. tvåårsregeln.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Rikspolisstyrelsen*, *Jönköpings kommun*, *Helsingborgs kommun*, *Stockholms läns landsting*, *Västra Götalandsregionen*, *Landstinget i Västmanlands län*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*, *Vårdförbundet*, *Handikappförbundens samarbetsorgan* samt *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH)*, tillstyrker eller har ingenting att erinra mot kommitténs bedömning att den s.k. tvåårsregeln bör bibehållas. *Åklagarmyndigheten i Malmö* tillägger att det av jämställdhetsskäl framstår som betänkligt att behandla våld mot kvinnor på ett annat sätt än våld mot män.

Förslaget att hälso- och sjukvårdssekretessen och socialtjänstsekretessen skall kunna genombrytas för uppgifter om försök till brott, för vilket är stadgat lägst två års fängelse, tillstyrks eller lämnas utan erinran av majoriteten av remissinstanserna, bl.a. *Kammarrätten i Stockholm*, *Rikspolisstyrelsen*, *Socialstyrelsen*, *Svenska kommunförbundet*, *Landsförförbundet*, *Sveriges läkarförbund*, *Vårdförbundet*, *Handikapporganens samarbetsorgan* och *TCO*. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att det även för den som är jurist är svårt att bedöma om en gärning är att rubricera som ett försöksbrott och avstyrker därför förslaget. Även *Västra Götalandsregionen* och *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH)* anser att nuvarande ordning bör bibehållas oförändrad. *JO* påpekar att problem att bedöma straffrättsliga frågor vid anmälan till polis eller åklagare kan uppkomma även enligt de regler som gäller idag och *JO* anser därför att de svårigheter den föreslagna bestämmelsen kan leda

till inte skall överdrivas. *Riksåklagaren (RÅ)* anser att förslaget är bra och att de gränsdragningsproblem som utredningen behandlat inte skall överdrivas. RÅ anser dock att samma gräns bör gälla för nu aktuellt uppgiftslämnande som för hemlig teleavlyssning, dvs. uppgifter bör få lämnas om dels brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år samt försök, förberedelse och stämpling till sådant brott, dels om annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Kalmar läns landsting är tveksamt till om utredningens ställningstagande tillräckligt gagnar intresset att beivra och förebygga våldsbrott som riktar sig mot kvinnor i s.k. nära relationer. *Länsstyrelsen i Stockholms län* saknar en utredning och en analys av vad en lättnad i sekretessen skulle kunna innebära. Enligt länsstyrelsen kan det, om myndigheterna inte agerar trots att det är uppenbart för dem att en kvinnan varit utsatt för ett våldsbrott, finnas risk för att det tolkas som att samhället inte agerar mot en sådan brottslighet och att mannens agerande uppfattas som straffrättsligt tillåtet. *Östergötlands läns landsting*, *Svenska kommunförbundet*, *Landstingsförbundet* och *Svenska läkaresällskapet* anser att lagstiftningen bör ändras så att fler våldsbrott kan anmälas. *Brottsoffermyndigheten* och *Brottsofferjourernas riksförbund* anser att den s.k. tvåårsgränsen bör sänkas till en ettårsgräns. *Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS)* har ingen principiell invändning mot en sänkning av den s.k. tvåårsgränsen till en ettårsgräns, men anser att kvinnans säkerhet måste säkerställas innan en anmälan görs och att det därför måste finnas ett krav på samarbete mellan de aktörer som är verksamma i förhållande till kvinnan innan ställning tas till om en anmälan skall göras. *Terrafem* har lämnat liknande synpunkter. *Malmö kommun* anser att hälso- och sjukvården och socialtjänsten mot kvinnans nekande skall få anmäla misstänkta brott avseende grov misshandel, grovt sexuellt utnyttjande, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. *Uddevalla kommun* anser att det bör finnas en möjlighet för vård- och socialtjänstpersonalen att göra en intresseavvägning om uppgiftslämnande skall ske eller inte även i fall där det inte rör sig om grövre brott vid ett tillfälle. *Kammarrätten i Jönköping*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Norrköpings kommun*, *Örebro kommun*, *Östersunds kommun*, *Jämtlands läns landsting* och *Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR)* anser att redan våldsbrott som faller inom ramen för allmänt åtal bör ge möjlighet till sekretessgenombrott. *Barnombudsmannen (BO)* framför samma synpunkt samt anför att BO anser att barn som tvingas bevittna våld i sin närmiljö eller leva i en miljö där våld eller hot om våld förekommer är att betrakta som brottsoffer. *Barnens rätt i samhället (BRIS)* anför samma synpunkter som BO.

Statens institutionsstyrelse (SiS) påpekar att det inte sällan, t.ex. efter kontroll av försändelser, finns anledning att misstänka att en elev/klient har begått eller planerar att begå ett brott. Såväl brottsofferperspektivet som behandlingsperspektivet kan enligt SiS tala för att ett uppgiftslämnande skall få äga rum. Det är dock enligt SiS viktigt att eventuella ytterligare öppningar i sekretessen utformas som en uppgiftsmöjlighet och inte en uppgiftsskyldighet eftersom det ur ett behandlingsperspektiv

kan finnas situationer då det är olämpligt att röja ett förtroende och skada en förtroendefull relation.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget om sekretessgenombrott för misstankar om könsstympning av underårig.

Skälen för regeringens förslag

Uppgiftslämnande avseende fullbordade brott mot vuxna

Det är mycket viktigt att den enskildes förtroende för hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan upprätthållas. För att det skall kunna ske måste vård och andra stödåtgärder i största möjliga utsträckning utformas i samarbete med den enskilde. För att en adekvat vård och ett lämpligt stöd skall kunna ges den enskilde är det viktigt att den enskilde känner förtroende för hälso- och sjukvården och socialtjänsten och vågar lämna uppgifter om sina personliga förhållanden till dessa myndigheter. När det gäller uppgiftslämnande avseende våldsbrott mot vuxna anser regeringen därför i likhet med kommittén och majoriteten av remissinstanserna att huvudregeln även fortsättningsvis bör vara att en misshandlad person själv skall ha rätt att bestämma i vilken mån hälso- och sjukvårdspersonalen skall få lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för den enskilde till de brottsutredande myndigheterna. I den mån hälso- och sjukvården eller socialtjänsten misstänker att t.ex. en person regelbundet utsätts för misshandel av sin partner eller av någon annan i sin närhet anser regeringen att de bör arbeta för att motivera personen att anmäla brotten och stödja personen att fullfölja anmälan (jfr prop. 1981:82:186 s. 125 ff). I den mån den våldsutsatta personen inte vill att en polisanmälan skall göras bör dock hälso- och sjukvården och socialtjänsten som huvudregel respektera detta och inte göra en anmälan mot den enskildes vilja. Om förtroendet för hälso- och sjukvården eller socialtjänsten urholkas finns det annars risk för att den enskilde underlåter att söka vård eller andra stödåtgärder trots att hon eller han har behov av sådana åtgärder. Det sagda innebär dock inte med automatik att den s.k. tvåårsregeln bör bibehållas. Ett stort antal remissinstanser, bl.a. *Kammarrätten i Jönköping, Brottsoffermyndigheten, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Svenska Läkaresällskapet, Brottsofferjourernas riksförbund* och *Sveriges Kvinnojourers Riksförbund* anser att misstankar om brott bör kunna lämnas i fler fall än vad kommittén har föreslagit.

Den gällande regleringen innebär att det som huvudregel inte är tillåtet att lämna uppgifter om ett så allvarligt brott som grov misshandel. För grov misshandel är nämligen stadgat lägst ett års fängelse. Vid bedömning av om ett misshandelsbrott är att bedöma som grovt skall särskilt beaktas om gärningen varit livsfarlig, eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet (3 kap. 6 §). Sedan den 1 juli 2004 hindrar sekretess inte att uppgift som angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år och som avser överföring eller försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som

avses i smittskyddslagen (2004:168) lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet (14 kap. 2 § femte stycket tredje meningen sekretesslagen). Detta innebär att hälso- och sjukvården och socialtjänsten utan hinder av sekretess kan lämna uppgifter som angår grov misshandel till de brottsutredande myndigheterna om den grova misshandeln innefattar överföring av en sådan allmänfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen. Grov misshandel utgör således ett brott av så allvarligt slag att lagstiftaren redan i ett avseende har gjort bedömningen att samhället inte bör vara utestängt från möjligheten att ingripa. Det skall vidare noteras att det enligt den s.k. tvåårsregeln är tillåtet att utan den enskildes samtycke lämna uppgifter som angår misstankar om våldtäkt. Även om det finns skillnader i straffskalan mellan våldtäkt och grov misshandel är det i båda fallen fråga om mycket allvarliga brott mot enskilda. Det finns således starka skäl som talar för att hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör få lämna uppgifter som angår misstankar om grov misshandel till de brottsutredande myndigheterna utan hinder av sekretess.

Vad gäller risken för att ett misshandelsoffer kan komma att underlåta att söka vård om hälso- och sjukvårdspersonalen ges en möjlighet att göra en egen polisanmälan kan det hävdas att denna risk rimligtvis måste vara lägre vid grova brott med omfattande och kanske livshotande skador än vid t.ex. misshandel av normalgraden. Vidare bör risken för att en anmälan kan bli svårutredd om patienten inte har samtyckt till den inte tillmätas större betydelse vid misstankar om grov misshandel än vid misstankar om t.ex. våldtäkt. Det kan också vara så att en misshandlad person egentligen vill att gärningsmannen skall ställas till svars för vad han har gjort, men att personen inte vågar stå för en sådan anmälan själv och inte heller vill att det skall framgå av en polisanmälan att hon eller han har samtyckt till uppgiftslämnandet. Om hälso- och sjukvården eller socialtjänsten i en sådan situation kan stå som ensam anmälare kan det uppfattas som en lättnad för offret och som ett påtagligt stöd från samhällets sida. Ett krav från samhällets sida att offret ensamt skall våga stå upp mot gärningsmannen vid grova våldsbrott kan leda till att polisanmälningar görs alltför sällan vilket i sin tur kan leda till att gärningsmannen, t.ex. i en relation som innefattar upprepad misshandel, kan uppfatta sitt agerande som riskfritt. Det skall vidare beaktas att det inte är fråga om att införa en anmälningsskyldighet för hälso- och sjukvården och socialtjänsten utan bara om att utvidga dessa myndigheters möjligheter att lämna uppgifter i sådana fall då det är fråga om grova våldsbrott och det med hänsyn till samtliga omständigheter framstår som lämpligt. I fall då det finns skäl att anta att patienten under en längre tid har blivit misshandlad av sin partner är det t.ex., som bl.a. *Brottsoffermyndigheten* har påtalat, viktigt att övervägandena avseende frågan om en polisanmälan bör göras även innefattar överväganden om patientens, och i förekommande fall, patientens barns, säkerhet. I sådana fall kan det t.ex. vara lämpligt att kontakta socialtjänsten för att kontrollera om socialtjänsten har möjlighet att bereda plats på ett s.k. skyddat boende eller om socialtjänsten kan förmedla en sådan plats hos en ideell organisation innan ställning tas till om en anmälan bör göras.

Regeringen anser således att övervägande skäl talar för att uppgifter om grov misshandel bör få lämnas till de brottsutredande myndigheterna utan hinder av sekretess, även i andra fall än då gärningen innefattar en överföring av en allmänfarlig sjukdom.

En generell sänkning av den s.k. tvåårsgränsen till en ettårsgräns innebär att även uppgifter som angår bl.a. olaga frihetsberövande, rån och allmänfarlig ödeläggelse kommer att kunna lämnas utan hinder av sekretess. Enligt regeringens bedömning är dessa brott så pass allvarliga att ett sekretessgenombrott ter sig motiverat av principiella skäl. Regeringen anser således att den s.k tvåårsregeln bör ändras till en ettårsregel.

Uppgiftslämnande avseende försöksbrott mot vuxna

Kommittén har föreslagit att det skall vara möjligt för hälso- och sjukvården och socialtjänsten att lämna uppgifter som angår misstankar om försök till brott för vilket är stadgat lägst två års fängelse. När det gäller att avgöra om ett försöksbrott föreligger kan det enligt kommittén knappast bli fråga om någon strikt juridisk bedömning. De fall där det skulle bli aktuellt att lämna uppgifter till polisen om försöksbrott torde främst vara vid våldsbrott. Om någon har svävat i livsfara på grund av det våld han eller hon har utsatts för eller om våldet i sig har varit livsfarligt bör uppgift kunna lämnas såvitt angår misstanke om försök till mord eller försök till dråp. Att gärningen sedan bedöms som exempelvis grov misshandel kan enligt kommittén inte anses innebära att det var fel att lämna uppgifterna.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har anfört att det även för den som är jurist är svårt att bedöma om en gärning är att rubricera som ett försöksbrott. Hovrätten påpekar att det ofta förekommer att t.ex. en misshandel till en början rubriceras som försök till mord av polisen. Hovrätten avstyrker därför förslaget. Även *Västra Götalandsregionen* och *Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH)* anser att tvåårsregeln bör bibehållas oförändrad. Regeringen har förståelse för den nämnda invändningen. Som kommittén och *JO* har anfört kan dock problem att bedöma straffrättsliga frågor vid anmälan till polis eller åklagare uppkomma även enligt de regler som gäller idag. Även om den ursprungliga misstanken avser mord eller dråp kan den rättsliga prövningen resultera i en dom avseende grov misshandel och vållande till annans död. Regeringen delar därför *JO:s* och *RA:s* bedömning att de svårigheter den föreslagna bestämmelsen kan leda till inte skall överdrivas. Därtill kommer att regeringen föreslår att gränsen för uppgiftslämnande beträffande fullbordade brott skall sänkas från brott för vilka är stadgat lägst två års fängelse till brott för vilka är stadgat lägst ett års fängelse. Detta innebär att risken för gränsdragningsproblem minskar.

I de fall en person har blivit utsatt för livsfarligt våld är det ofta en fråga om en tillfällighet om personen överlever eller inte. Som exempel kan nämnas att en person har blivit skjuten, men överlever trots att kulan eller kulorna träffade i närheten av vitala organ eller att kulorna på grund av en tillfällighet träffade på ett mindre känsligt ställe. I ett sådant fall är det fråga om allvarlig brottslighet, som har nästan lika högt straffvärde

som ett fullbordat brott. Regeringen delar kommitténs och majoriteten av remissinstansernas uppfattning att sådana situationer där en person har svävat i dödsfara på grund av en annan persons agerande är så pass allvarliga att skälen för sekretessgenombrott väger tyngre än skälen för sekretess.

När det gäller frågan hur bestämmelsen bör tillämpas i praktiken kan konstateras att hälso- och sjukvården i vissa fall själv kan konstatera att en annan person måste bära ansvaret för en patients skador. Ett uppenbart fall är t.ex. när en person har blivit skjuten i ryggen. I andra fall kan ett sekretessgenombrott förutsätta en förfrågan och kompletterande information från polisen. Som exempel på en sådan situation kan nämnas det fallet att en person blivit påkörd av en bil. Om polisen i ett sådant fall inkommer med en förfrågan om uppgifter och polisen i samband därmed lämnar uppgifter om att det finns vittnesuppgifter om att påkörningen föregåtts av att den skadade personen blivit jagad av den påkörande bilen bör förutsättningar för sekretessgenombrott anses föreligga.

Eftersom regeringen föreslår att uppgifter skall få lämnas om fullbordade brott för vilket är stadgat lägst ett års fängelse kan ifrågasättas om uppgiftslämnande bör tillåtas även avseende försök till brott för vilket är stadgat lägst ett års fängelse. Regeringen anser emellertid att det inte vore lämpligt. Gränsen för uppgiftslämnande mot patientens vilja bör av skäl som regeringen tidigare anfört dras vid de grövsta brotten. När det gäller försöksbrott anser regeringen, i likhet med kommittén, att den gränsen bör gå vid försök till brott för vilket är stadgat lägst två års fängelse.

Sekretessgenombrott för uppgifter om misstankar om könsstympning av underårig

Regeringen anser att den osäkerhet, som råder i frågan huruvida uppgifter som angår misstankar om könsstympningsbrott mot underårig får lämnas till de brottutredande myndigheter i de fall brottet inte bedöms som grovt eller det råder tvekan om så är fallet, är otillfredsställande. När det gäller brott mot en underårig enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken kan en polisanmälan göras utan hinder av sekretessen hos hälso- och sjukvården, socialtjänsten och Barnombudsmannen, även om brottet inte anses vara grovt. På motsvarande sätt bör sekretess inte utgöra hinder mot att uppgifter som angår misstankar om könsstympningsbrott mot underåriga lämnas till de brottsutredande myndigheterna oavsett brottets svårighetsgrad. Eftersom även försök, förberedelse och stämpling till könsstympningsbrott samt underlåtenhet att avslöja sådant brott är straffbara enligt lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor bör uppgifter få lämnas även om sådana brott.

Barn som bevittnar våld i en nära relation

Kvinnor som misshandlas av närstående har inte sällan barn. Frågan om det finns behov av utökad möjlighet att lämna uppgifter till polis- och

åklagarmyndigheter när barn lever i misshandelsmiljöer har därför också behandlats av kommittén.

Vid misstankar om brott som riktas mot barn finns det sekretessbrytande regler i förhållande till de brottsutredande myndigheterna. När barn och ungdomar växer upp i familjer där det förekommer våld, men de själva inte utsätts för våld, sker dock inget sekretessgenombrott i förhållande till de brottsutredande myndigheterna av hänsyn till barnen. Utan tvekan far också dessa barn och ungdomar mycket illa. Kommittén har dock påpekat att det är socialnämnden, och inte polisen, som svarar för att barnet får det skydd eller stöd som behövs. Någon anledning att utöka möjligheterna för socialtjänsten eller hälso- och sjukvården att lämna uppgifter till polisen för att förbättra barnens situation anser kommittén därför inte att det finns. Däremot måste det komma till socialnämndens kännedom att barnet kan vara i behov av hjälp för att barnet skall få det skydd eller stöd som behövs. Myndigheter inom bl.a. hälso- och sjukvården har en uppgiftsskyldighet i förhållande till socialtjänsten om de får kännedom om något som innebär att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd (14 kap. 1 § socialtjänstlagen). Kommittén betonar att det, i den del av hälso- och sjukvården där man kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för våld, måste finnas fungerande rutiner som innebär att socialtjänsten kontaktas och barnets intressen tillvaratas. Syftet är naturligtvis i första hand att ge stöd och hjälp till barnet. Härigenom skapas emellertid också en möjlighet att initiera ett stöd åt den utsatta kvinnan.

Regeringen delar kommitténs bedömning i denna fråga. För att förbättra samarbetet på lokal och central nivå mellan socialtjänsten, hälso- och sjukvården, skolan och polismyndigheter när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa har regeringen gett Socialstyrelsen, Myndigheten för skolutveckling och Rikspolisstyrelsen i respektive myndighets regleringsbrev i uppdrag att återrapportera vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra samverkan. Samarbetet beträffande barn som bevittnat våld av eller mot en närstående skall särskilt uppmärksammas.

Sekretessgenombrott i enskild verksamhet

Tystnadsplikten inom enskild verksamhet är konstruerad på så vis att personalen inte obehörigen får röja vad han eller hon i verksamheten fått veta om en enskilds personliga förhållanden. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet har det ansetts naturligt att söka ledning i sekretesslagens bestämmelser. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Tystnadsplikten inom enskild verksamhet anses inte heller hindra att misstankar om allvarliga brott framförs till polisen (prop. 1980/81 s. 28 och prop. 1981/82:186 s. 26). De nya sekretessbrytande regler som nu föreslås i sekretesslagen bör således medföra att obehörighetsrekvisiten i bestämmelserna om tystnadsplikt i 2 kap. 8 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS) och i 15 kap. 1–2 §§ socialtjänstlagen (2001:453) tolkas på motsvarande sätt. Någon ändring i dessa lagar behöver således inte göras för att den som omfattas av de nämnda tystnadspliktsreglerna även fortsättningsvis skall kunna

lämna uppgifter till de brottutredande myndigheterna i samma utsträckning som motsvarande personalkategorier inom den offentliga sektorn.

Undantag från frågeförbudet

Läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter samt familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken (RB) höras om vittnen om något som i deras yrkesutövning har anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit endast om det är medgivet i lag eller om den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Nämnade personalkategorier är dock skyldiga att vittna i mål angående sådana brott som anges i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen. De utvidgningar av de sekretessbrytande reglerna i 14 kap. 2 § femte stycket som föreslås i denna lagrådsremiss innebär att femte stycket behöver delas upp i två stycken. Eftersom de nämnda personalkategorierna även fortsättningsvis bör kunna lämna uppgifter i samma utsträckning under en rättegång som de enligt sekretesslagen kan göra i förhållande till de brottutredande myndigheterna bör en följdändring göras i 36 kap. 5 § RB.

6 Socialtjänstens möjligheter att lämna uppgifter som rör ungdomar till polisen

6.1 Bakgrund

Socialnämnden skall bl.a. med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling samt aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel (1 § socialtjänstlagen [2001:453]). I frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa skall socialnämnden samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 15 kap. socialtjänstlagen och av sekretesslagen (1980:100) (1 a § socialtjänstlagen).

Offentlighets- och sekretesskommittén har i sitt huvudbetänkande lämnat förslag till nya sekretessbrytande bestämmelser som ger socialtjänsten möjligheter att i större utsträckning än idag lämna uppgifter som rör ungdomar till polisen dels i syfte att motverka ungdomsbrottslighet, dels i syfte att åstadkomma ett omedelbart polisiärt ingripande då den unge befinner sig i vissa utsatta situationer, dels i syfte att motverka olovlig överlåtelse av narkotika och alkohol till underåriga. Som nämnts i avsnitt 3 behandlas i denna lagrådsremiss endast de två sistnämnda förslagen. Vidare behandlas kommitténs förslag om en begränsad utvidgning av den begränsade uppgiftsskyldighet som åvilar socialtjänsten i förhållande till

bl.a. åklagarmyndigheter och polismyndigheter enligt 12 kap. 10 § andra stycket socialtjänstlagen. Nedan lämnas inledningsvis en redogörelse för de möjligheter socialtjänsten har att lämna ut uppgifter till polisen enligt gällande rätt.

6.2 Sekretessregleringen

Sekretessbestämmelser och tystnadspliktsbestämmelser

Inom socialtjänsten gäller som huvudregel sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men (7 kap. 4 § sekretesslagen). Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande, beslut om vård utan samtycke eller beslut om slutna ungdomsvård.

I 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) föreskrivs tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen och i 15 kap. 2 § samma lag föreskrivs tystnadsplikt för den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning. Den som omfattas av dessa bestämmelser får inte obehörigen röja vad han eller hon i verksamheten har fått veta om en enskilds personliga förhållanden.

Hos polisen gäller sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden dels i den del av polisens verksamhet som avser att förebygga, beivra och bekämpa brott (9 kap. 17 § sekretesslagen), dels i polisens uppgifter av mer socialt inriktad karaktär, t.ex. ärenden om handräckning enligt lagstiftningen om vård av unga inom socialtjänsten (7 kap. 4 § sekretesslagen). I det förstnämnda fallet gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men, dvs. presumptionen är att uppgifterna omfattas av sekretess. I det senare fallet är presumptionen att uppgifterna är offentliga, dvs. i sådan verksamhet gäller det sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Sekretessbrytande regler

En redogörelse för vilka möjligheter socialtjänsten har att lämna ut uppgifter till polisen har lämnats i avsnitt 5.1.2. Här erinras bara om att socialtjänsten har vissa begränsade möjligheter att lämna ut vissa uppgifter om begångna brott när det är nödvändigt för att socialtjänsten skall kunna fullgöra sin verksamhet (1 kap. 5 § sekretesslagen) samt att socialtjänsten även har möjlighet att lämna ut uppgifter som angår misstanke om begångna brott dels om det inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år för brottet, dels om brottet utgör brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken och brottet har riktats mot någon som inte fyllt 18 år (14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen). Som framgått av avsnitt 5.3.

föreslås nu att socialtjänstens möjligheter att lämna ut uppgifter om brott till de brottsutredande myndigheterna skall utökas till att även omfatta uppgifter som angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år och misstanke om försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år samt uppgift som angår misstanke om könsstympning mot underårig.

Enligt den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse sekretessen skall skydda. Denna bestämmelse kan i vissa fall tillämpas för att lämna ut uppgifter om förestående brott. I paragrafens andra stycke undantas dock uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess från generalklausulens område. Socialtjänstpersonalen har dock vissa möjligheter att lämna uppgifter om förestående eller pågående brott med tillämpning av bestämmelserna i brottsbalken om nöd och nödvärn (24 kap. 1 och 4 §§) samt i vissa fall även en skyldighet att avslöja brott som är å färde (23 kap. 6 § brottsbalken).

Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen hindrar sekretess inte att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller annan förordning. Enligt 12 kap. 10 § andra stycket socialtjänstlagen skall socialtjänsten utan hinder av sekretess lämna ut bl.a. uppgift om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, om uppgiften för ett särskilt fall begärs av bl.a. en åklagarmyndighet eller en polismyndighet.

När det gäller enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen och enskild familjerådgivning har det vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet i socialtjänstlagens tystnadspliktsregler (15 kap. 1–2 §§) ansetts naturligt att söka ledning i sekretesslagens bestämmelser. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Tystnadsplikten inom enskild verksamhet anses inte heller hindra att misstankar om allvarliga brott framförs till polisen (jfr prop. 1980/81 s. 28 och prop. 1981/82:186 s. 26).

6.3 Uppgiftslämnande från socialtjänsten till polisen i syfte att få till stånd ett omedelbart polisiärt ingripande

6.3.1 Bakgrund

Socialtjänstens möjligheter att tvångsomhänderta unga

Den som är under 20 år kan bli omhändertagen för vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om unga (LVU). Beslut om sådan vård fattas av länsrätten efter ansökan av socialnämnden. Vård kan bl.a. beslutas om den unge utsätter sin hälsa för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (3 §). I brådskande fall har

socialnämnden eller vissa företrädare för nämnden möjligheter att besluta om ett omedelbart ingripande enligt LVU. Så får ske om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av lagen och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa och utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras (6 §). En polismyndighet är skyldig att på begäran lämna biträde för att genomföra ett beslut (43 § 2).

Om den unge påträffas höggradigt berusad eller narkotikapåverkad eller under andra förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande fara och allvarlig risk för den unges hälsa och utveckling, t.ex. om den unge vistas i en knarkarkvart eller i andra olämpliga miljöer, kan ett omedelbart omhändertagande enligt LVU aktualiseras. Av olika skäl kan det dock dröja innan ett sådant beslut kan fattas. Detta gäller främst när den unge är okänd för den socialtjänstpersonal som träffar på honom eller henne och hans eller hennes identitet först behöver utredas.

Om socialtjänsten påträffar en ung person i färd med att begå en straffbelagd gärning blir det endast undantagsvis aktuellt med ett omhändertagande enligt LVU. Brottslig verksamhet kan i och för sig leda till ett omhändertagande enligt LVU. För att brottslig verksamhet skall anses föreligga ställs dock krav på viss varaktighet och viss intensitet. Bagatellförseelser och enstaka andra brott som inte är av allvarlig art faller utanför. Det är först vid en brottslighet som ger uttryck för en sådan bristande anpassning till samhällslivet att det kan sägas föreligga ett vård- eller behandlingsbehov som det kan bli fråga om att bereda den unge vård med stöd av LVU (prop. 1979:80:1 Del A s. 583).

Polisens möjligheter att tvångsomhänderta unga

Anträffas någon som kan antas vara under 18 år under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling får en polisman enligt 12 § polislagen (1984:387) ta hand om den unge för att skyndsamt överlämna honom eller henne till föräldrarna eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden. Enligt förarbetena till bestämmelsen skall ett sådant omhändertagande endast göras om den situation som den unge befinner sig är av det allvarliga slag som krävs för ett tvångsomhändertagande enligt LVU. I praktiken kan det dock vara svårt eller omöjligt för den enskilde polismannen att bedöma om ett omedelbart omhändertagande kan bli aktuellt. Tvångsåtgärder kan t.ex. vara uteslutna p.g.a. frivilliga åtgärder. Ett ingripande enligt 12 § polislagen förutsätter därför inte en konkret bedömning av om ett omhändertagande enligt LVU kan förväntas. Ändamålet med omhändertagandet skall vara att försöka säkerställa att den unge får det skydd och den tillsyn som han behöver. Polisen skall till ledning för sitt ställningstagande beakta om den unge behöver komma under någon vuxens tillsyn därför att omständigheterna innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling (prop. 1990/91:86 s. 10 f).

Om polisen påträffar någon som begår brott kan den misstänkte gripas och tas med till förhör och polisen kan hos åklagaren begära den misstänkte anhållen. Beslutar åklagaren att inte anhålla någon som är

under 18 år och som polisen gripit, får polisen hålla honom eller henne kvar i högst tre timmar för att han eller hon skall kunna lämnas över till sina föräldrar, någon annan vårdnadshavare, en företrädare för socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen. Kvarhållandet får bara avse den som åklagaren fortfarande anser vara skäligen misstänkt för brott. Utöver det straffrättsliga ingripandet har polisen således att ordna tillsyn åt den unge.

6.3.2 En ny sekretessbrytande bestämmelse

Regeringens förslag: Anträffar socialtjänstpersonal i tjänsten någon som kan antas vara under 18 år under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, eller under begående av brott skall socialtjänstsekretessen inte hindra att personalen lämnar sådana uppgifter till polisen som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget. Mot bakgrund av att lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kan gälla för ungdomar t.o.m. 20 års ålder och att även straffrätten innehåller speciella bestämmelser för denna åldersgrupp saknar *Kammarrätten i Sundsvall* ett resonemang om en högre åldersgräns än 18 år hade varit lämplig i den föreslagna bestämmelsen. *Socialstyrelsen* påpekar att rekvisitet ”påtaglig risk” används i LVU när det gäller tvångsomhändertaganden och att samma begrepp bör användas i den sekretessbrytande bestämmelsen om den situation som skall grunda uppgiftslämnande till polisen ska vara av lika allvarligt slag som föreskrivs i LVU. *Stockholms kommun* anser att det behövs ett förtydligande av vad som avses med ordet ”påträffas” när det gäller tidsaspekten. *Kammarrätten i Stockholm* anser att exempel på situationer som avses i bestämmelsen lämpligen bör anges i förarbetena som vägledning.

Skälen för regeringens förslag: Regelverken som styr socialtjänstens respektive polisens möjligheter att omedelbart omhänderta unga korresponderar i stor utsträckning. Polisens möjligheter i detta hänseende är emellertid större än socialtjänstens. I socialtjänstens arbete med unga kan det uppstå situationer där ett omedelbart omhändertagande skulle behövas för att säkerställa att den unge kommer under en vuxens tillsyn, men där socialtjänsten åtminstone tillfälligt saknar möjligheter att ingripa med tvång. Sådana situationer kan t.ex. uppstå när socialtjänstpersonalen som ett led i sitt arbete under vissa tider vistas ute på stan bland ungdomar. Det har under kommitténs intervjuundersökning kommit fram att det råder osäkerhet om uppgifter om iakttagelser avseende ungdomar som socialtjänstpersonal gör vid sådan tjänstgöring överhuvudtaget omfattas av socialtjänstsekretessen. Eftersom iakttagelserna görs i tjänsten har kommittén ansett att sådana uppgifter omfattas av sekretessen. Ingen remissinstans har invänt mot denna bedömning. Även regeringen gör bedömningen att sådana uppgifter omfattas av socialtjänstsekretessen. I vissa fall kan situationen vara sådan att socialtjänstpersona-

len skulle kunna lämna sådana sekretessbelagda uppgifter som behövs för att för att åstadkomma ett omedelbart polisiärt ingripande till polisen med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen. Bestämmelsen skall dock tillämpas restriktivt och det har i kommitténs undersökningar framkommit att det ofta råder osäkerhet om dess tillämplighet. Regleringen behöver därför förtydligas.

Om den som kan antas vara under 18 år påträffas av socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, dvs. förutsättningar för ett omedelbart polisiärt omhändertagande enligt 12 § polislagen (1984:387) föreligger, är det viktigt att samhället reagerar snabbt. Socialtjänsten bör därför i en sådan situation, utan hinder av sekretess, kunna lämna sådana uppgifter till polisen som behövs för att polisen skall kunna ingripa. En sådan situation kan som tidigare nämnts uppstå t.ex. om förutsättningar för ett omedelbart omhändertagande enligt LVU i och för sig föreligger, men ett sådant beslut inte kan fattas omedelbart därför att den unge är okänd för socialtjänstpersonalen och hans eller hennes identitet först behöver utredas. Eftersom det är fråga om att tillämpa 12 § polislagen i sådana situationer och inte 3 § LVU bör rekvisiten i den sekretessbrytande bestämmelsen anknyta till den förstnämnda bestämmelsen och inte till den sistnämnda bestämmelsen.

Om socialtjänsten påträffar en ung person i färd med att begå en straffbelagd gärning kan det endast undantagsvis bli aktuellt med ett omhändertagande enligt LVU. Med hänsyn till de möjligheter polisen har att ingripa mot en person som begår brott och att hålla en underårig kvar till dess han eller hon kan överlämnas till en lämplig vuxen delar regeringen kommitténs bedömning att socialtjänstpersonalen, om den påträffar en ung person under utövande av brott, skall kunna kontakta polisen och utan hinder av sekretess lämna sådan uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande. Uppgiftslämnandet avser visserligen i detta fall uppgifter om ett eller flera konkreta brott. Det är dock i detta fall inte fråga om uppgifter som har lämnats i förtroende. Det angelägna med uppgiftslämnandet är inte heller att åstadkomma ett straffrättsligt ingripande utan att möjliggöra en social skyddsåtgärd.

Uppgiftslämnande om unga upp till 18 eller 20 års ålder?

Kommitténs förslag till sekretessbrytande bestämmelse gäller uppgifter om personer som inte fyllt 18 år. Mot bakgrund av att lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga kan gälla för ungdomar t.o.m. 20 års ålder och att även straffrätten innehåller speciella bestämmelser för denna åldersgrupp kan det, som *Kammarrätten i Sundvall* påpekat, ifrågasättas om en högre åldersgräns än 18 år hade varit lämplig i den föreslagna bestämmelsen. Denna synpunkt är relevant även beträffande ytterligare en sekretessbrytande bestämmelse som kommittén har föreslagit och som behandlas i nästa avsnitt. Skälen för regeringens ställningstagande vad gäller frågan om till vilken ålder uppgifter skall få lämnas om en ung person behandlas därför i ett sammanhang i avsnitt 6.4.2.

6.4 Utlämnande av uppgifter om överlåtelse av narkotika, alkoholdrycker eller dopningsmedel till unga

6.4.1 Den nuvarande regleringen

Uppgifter som angår misstanke om narkotikabrott

Narkotika får enligt 2 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika importeras, tillverkas, exporteras, bjudas ut till försäljning, överlåtas eller innehas endast för medicinskt, vetenskapligt eller annat samhällsnyttigt ändamål som är särskilt angeläget. Den som olovligen överlåter narkotika döms, om gärningen sker uppsåtligt, enligt 1 § första stycket 1 narkotikastrafflagen (1968:64) för narkotikabrott till fängelse i högst tre år. Om brottet med hänsyn till arten och mängden av narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader (2 §). Om brottet är att anse som grovt skall för grovt narkotikabrott dömas till fängelse i lägst två år och högst tio år. Den som överlåter narkotika av grov oaktsamhet döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall skall inte dömas till ansvar (3 a §). Enligt 4 § är bl.a. försök till narkotikabrott och försök till grovt narkotikabrott kriminaliserat.

Med hänsyn till de straffsatser som gäller för de olika formerna av narkotikabrott innebär den s.k. tvåårsregeln i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen att socialtjänsten med stöd av den bestämmelsen kan lämna uppgifter, som angår misstanke om överlåtelse av narkotika till unga, till polisen endast om misstanken angår ett grovt narkotikabrott. Regeringens förslag i avsnitt 5 om att socialtjänsten skall få lämna uppgifter som angår misstankar om brott för vilket är stadgat lägst ett års fängelse eller försök till brott för vilket är stadgat lägst två års fängelse medför, när det gäller narkotikabrott, endast att även uppgifter om försök till grovt narkotikabrott kommer att kunna lämnas till polisen.

I Socialstyrelsens publikation Sekretess inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten anges att det – för att socialnämnden skall kunna fullgöra sin verksamhet – kan vara nödvändigt att narkotikahanteringen hindras. Nämnden kan därför i princip utan hinder av sekretess (66 § socialtjänstlagen och 1 kap. 5 § sekretesslagen) göra polisanmälan i en sådan situation. Om det emellertid är en av nämndens egna klienter som ägnar sig åt narkotikabrott måste man väga möjligheterna att anmäla mot nämndens ansvar för vården och behandlingen av klienten. I sådana fall kan det enligt Socialstyrelsens uppfattning endast komma i fråga att anmäla grova narkotikabrott eller att göra en anmälan i fall då situationen är sådan att polisanmälan kan ses som ett adekvat led i vården eller behandlingen av klienten. Ett brott som ligger långt tillbaka i tiden bör enligt Socialstyrelsen knappast heller anmälas, såvida inte narkotikahanteringen misstänks pågå fortfarande.

Uppgifter som angår misstanke om brott mot alkohollagen

Enligt alkohollagen (1994:1738) får vid detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl varor inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte fyllt 20 år. Motsvarande gäller vid detaljhandel med öl och servering av alkoholdrycker i fråga om den som inte fyllt 18 år (3 kap. 8 § första stycket). Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med nämnda bestämmelse till någon som inte har uppnått föreskriven ålder döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader (10 kap. 7 § första stycket).

Det är vidare förbjudet att som ombud eller på därmed jämförligt sätt anskaffa alkoholdrycker till den som enligt 8 § inte har rätt att få sådan vara utlämnad till sig (9 § första stycket). Spritdrycker, vin eller starköl får inte heller överlämnas som gåva eller lån till den som inte fyllt 20 år och öl får inte överlämnas som gåva eller lån till den som inte fyllt 18 år (9 § andra stycket). Enligt en undantagsbestämmelse i 9 § tredje stycket är det dock tillåtet att bjuda på en alkoholdryck för förtäring på stället. Spritdrycker, vin eller starköl får dock inte bjudas den som inte fyllt 20 år om det med hänsyn till den bjudnes ålder och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarligt. Detsamma gäller i fråga om öl beträffande den som inte fyllt 18 år. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år (10 kap. 6 §).

Om nämnda gärningar är att anse som ringa, skall inte dömas till straff (10 kap. 8 §).

Eftersom det inte är stadgat fängelse i lägst två år för något av de nämnda brotten kan socialtjänsten inte lämna uppgifter som angår misstankar om sådana brott till polisen med stöd av 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen i dess nuvarande lydelse. Med hänsyn till de straffsatser som gäller för de olika brotten enligt alkohollagen medför regeringens förslag i avsnitt 5 till ändring av den sekretessbrytande bestämmelsen i 14 kap. 2 § sekretesslagen inte att ytterligare uppgifter kan lämnas ut när det gäller sådana brott. Med hänsyn till att det åligger socialtjänsten att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker kan det dock finnas situationer då uppgifter som angår sådana brott kan lämnas med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen.

Dopningsbrott

Syntetiska anabola steroider, testosteron och dess derivat, tillväxthormon samt kemiska substanser som ökar produktion och frigörelse av testosteron och dess derivat eller av tillväxthormon får enligt 1-2 §§ lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel bara överlåtas för medicinskt eller vetenskapligt ändamål. Den som uppsåtligen bryter mot dessa bestämmelser döms för dopningsbrott i högst två år. Om brottet med hänsyn till mängden dopningsmedel samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader

(3 §). Om brottet är att anse som grovt döms för grovt dopningsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år (4 §).

Eftersom det inte är stadgat fängelse i lägst två år för något av de nämnda brotten kan socialtjänsten inte lämna uppgifter som angår misstankar om sådana brott till polisen med stöd av 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen i dess nuvarande lydelse. Med hänsyn till de straffsatser som gäller för de olika formerna av dopningsbrott medför regeringens förslag i avsnitt 5 till ändring av den sekretessbrytande bestämmelsen i 14 kap. 2 § sekretesslagen inte att ytterligare uppgifter kan lämnas ut när det gäller sådana brott. Eftersom det åligger socialtjänsten att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av dopningsmedel kan det dock finnas situationer då uppgifter som angår misstankar om sådana brott kan lämnas med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen.

6.4.2 En ny sekretessbrytande bestämmelse

Regeringens förslag: Socialtjänstsekretessen skall inte hindra att uppgift som angår misstanke om

- överlåtelse av narkotika i strid mot narkotikastrafflagen (1968:64)
- överlåtelse av dopningsmedel i strid mot lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
- icke ringa fall av olovlig försäljning eller anskaffning av alkoholdrycker enligt alkohollagen (1994:1738)

till den som inte fyllt 18 år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens. Utredningen har dock inte föreslagit någon sekretessbrytande bestämmelse för uppgifter om olovlig överlåtelse av dopningsmedel till unga.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget. För att undvika gränsdragningsproblem anser *Hovrätten över Skåne och Blekinge* att även de ringa fallen av olovlig försäljning eller anskaffning av alkoholdrycker till den som inte fyllt 18 år bör föranleda sekretessgenombrott. *Kammarrätten i Sundsvall*, *Riksåklagaren (RÅ)* och *Åklagarmyndigheten i Västerås* anser att den sekretessbrytande bestämmelsen även bör omfatta uppgifter om överlåtelse av dopningsmedel. *Socialstyrelsen* tillstyrker förslaget, men anser att det även bör gälla på skolans område. *Riksdagens ombudsmän (JO)* påpekar att det föreslagna sekretessgenombrottet även skall gälla för familjerådgivare. Någon egentlig analys av behovet av undantaget från familjerådgivningssekretessen har enligt JO inte gjorts och JO tillstyrker därför inte förslaget i den delen. *Stockholms kommun* anser att detta förslag inte är tillräckligt motiverat utifrån polisens och socialtjänstens arbetsuppgifter och avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Socialtjänsten skall bl.a. aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel. Det finns redan idag vissa möjligheter för socialtjänsten att med stöd av 1 kap. 5 § eller 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen till polisen lämna uppgifter som angår misstankar om olovlig överlåtelse av narkotika, dopningsmedel eller alkohol till unga. I den mån den misstänkte är en av socialtjänstens egna klienter är dock möjligheterna till uppgiftslämnande i många fall begränsade till uppgifter som angår misstanke om grovt narkotikabrott.

Den nuvarande sekretessregleringen ger större utrymme för utlämnande av uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess och som angår misstankar om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken om brotten riktar mot den som är under 18 år än om brotten riktar sig mot vuxna. Som nämnts tidigare ansågs det vid sekretesslagens införande att det vore stötande om sekretessregler i vissa fall skulle kunna tvinga socialtjänsten och sjukvården att medverka till att dölja även allvarliga brott som barn utsatts för av sina vårdnadshavare eller av andra familjemedlemmar. Bestämmelsen har emellertid fått en generell tillämpning. Den tillämpas även när andra än närstående gör sig skyldiga till sådana brottsbalksbrott mot ungdomar och när den misstänkte själv är underårig. Eftersom bruk av alkohol, narkotika och dopningsmedel dels kan skada den unge, dels utgör en riskfaktor som kan medföra att den unge övergår till kriminella aktiviteter kan ett motsvarande resonemang även föras när det gäller lämnande av uppgifter om överlåtelse av narkotika, alkohol eller dopningsmedel till en underårig. Regeringen delar kommitténs uppfattning att socialtjänsten bör få lämna uppgifter som angår misstanke om överlåtelse av narkotika i strid mot narkotikastrafflagen (1968:64) till ungdomar till polismyndighet eller åklagarmyndighet och det oavsett hur uppgifterna kommit till socialtjänstens kännedom. Socialtjänsten bör även få lämna uppgifter som angår misstanke om olovlig försäljning eller anskaffning av alkoholdrycker enligt alkohollagen (1994:1738) till unga personer. Kommittén har föreslagit att den sekretessbrytande bestämmelsen avseende misstankar om brott enligt alkohollagen inte skall omfatta ringa fall eftersom sådana fall inte är straffbara. För att undvika gränsdragningsproblem anser *Hovrätten över Skåne och Blekinge* att även de ringa fallen bör föranleda sekretessgenombrott. Regeringen delar inte denna uppfattning. En gärning som är straffri bör inte föranleda sekretessgenombrott. Om socialtjänsten känner tvekan i fråga om uppgifterna avser ett ringa fall kan de diskutera fallet med polisen i oidentifierad form innan socialtjänsten bestämmer sig för om det föreligger förutsättningar för utlämnande av uppgifterna med stöd av den nya bestämmelsen.

När det gäller uppgifter som angår misstanke om dopningsbrott har kommittén gjort bedömningen att överlåtelse av dopningsmedel till ungdomar inte är lika vanligt förekommande som överlåtelse av narkotika och alkohol. Med hänsyn härtill och till att sådana uppgifter många gånger torde kunna lämnas till polisen med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen har kommittén inte föreslagit någon sekretessbrytande bestämmelse för sådana uppgifter. *Kammarrätten i Sundsvall, RÅ* och *Åklagarmyndigheten i Västerås* delar inte denna uppfattning utan anser

att den sekretessbrytande bestämmelsen bör omfatta även uppgifter som angår misstanke om överlåtelse av dopningsmedel till unga. Regeringen anser i likhet med sistnämnda remissinstanser att det saknas skäl att särbehandla uppgifter om överlåtelse av dopningsmedel till unga i förhållande till motsvarande uppgifter om narkotika eller alkohol. Förutom att det inte är nyttigt för den unges fysiska och psykiska utveckling att inta dopningsmedel är det vidare inte ovanligt att missbruk av dopningsmedel ligger bakom våldsbrott.

Riksdagens ombudsmän (JO) påpekar att någon egentlig analys av behovet av undantaget från familjerådgivningssekretessen inte har gjorts och JO tillstyrker därför inte förslaget i den delen. Regeringen bedömer att uppgifter om överlåtelse av narkotika, alkohol eller dopningsmedel till underåriga knappast kan vara så frekvent förekommande inom familjerådgivningen att det finns skäl att låta den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen även omfatta familjerådgivningssekretessen. Kommitténs förslag bör därför inte genomföras i den delen.

Uppgiftslämnande om unga upp till 18 eller 20 års ålder?

LVU kan gälla för ungdomar t.o.m. 20 års ålder. Även straffrätten innehåller speciella bestämmelser för denna åldersgrupp. Det kan därför, som *Kammarrätten i Sundsvall* påpekat, ifrågasättas om en högre åldersgräns än 18 år är lämplig i de föreslagna sekretessbrytande bestämmelserna.

Enligt den sekretessbrytande bestämmelsen i 14 kap. 2 § femte stycket andra meningen sekretesslagen är det tillåtet att utan hinder av socialtjänstsekretessen lämna uppgifter som angår misstankar om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte har fyllt 18 år till åklagarmyndighet eller polismyndighet. Även den sekretessbrytande bestämmelsen som förslås i avsnitt 5 avseende uppgiftslämnande om könsstympningsbrott avser gälla brott som riktats mot någon som inte fyllt 18 år.

Den sekretessbrytande bestämmelsen som förslås i avsnitt 6.3.2 syftar bl.a. till att socialtjänsten skall få möjligheter att lämna sådana uppgifter som behövs för att ett omedelbart omhändertagande enligt 12 § polislagen (1984:387) skall kunna komma till stånd. Ett sådant omhändertagande får enligt sistnämnda lagrum endast avse någon som kan antas vara under 18 år. När det gäller den sekretessbrytande bestämmelse som avser uppgiftslämnande avseende olovlig överlåtelse av alkohol till unga personer framgår det av avsnitt 6.4.1 att vissa former av överlåtelse av alkohol endast är straffbara när de sker i förhållande till någon som inte fyllt 18 år. När det gäller nu nämnda förslag till sekretessbrytande regler följer det således av annan reglering att de nya sekretessbrytande reglerna enbart bör avse uppgifter om personer som inte fyllt 18 år. Även om det skulle vara möjligt att argumentera för ett sekretessgenombrott upp till 20 års ålder i övriga fall anser regeringen att det är lämpligast att de sekretessbrytande reglerna avseende uppgifter som rör unga personer ges en enhetlig utformning. Samtliga nya sekretessbrytande regler bör således begränsas till att avse uppgiftslämnande som rör personer som inte fyllt 18 år.

När det gäller enskild verksamhet som avser insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) har det vid tolkningen av det s.k. obehörighetsrekvisitet i socialtjänstlagens tystnadspliktsregel (15 kap. 1 §) ansetts naturligt att söka ledning i sekretesslagens bestämmelser. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Tystnadsplikten inom enskild verksamhet anses inte heller hindra att misstankar om allvarliga brott framförs till polisen (jfr prop. 1980/81 s. 28 och prop. 1981/82:186 s. 26).

De nya sekretessbrytande regler som föreslås i 14 kap. 2 § sekretesslagen bör således medföra att obehörighetsrekvisitet i 15 kap. 1 § socialtjänstlagen tolkas på motsvarande sätt. Någon ändring i socialtjänstlagen behöver således inte göras för att den som omfattas av den nämnda tystnadspliktsregeln även fortsättningsvis skall kunna lämna uppgifter till de brottutredande myndigheterna i samma utsträckning som motsvarande personalkategorier inom den offentliga sektorn.

6.5 Utlämnande av uppgifter om att någon vistas i ett familjehem

Regeringens förslag: Skyldigheten enligt socialtjänstlagen att till bl.a. polisen lämna uppgift om att någon vistas i ett hem för vård eller boende, skall utökas till att även omfatta uppgift om att någon vistas i ett familjehem.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts i avsnitt 6.2.2 skall socialtjänsten enligt 12 kap. 10 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) utan hinder av sekretess lämna ut uppgift om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, om uppgiften för ett särskilt fall begärs av bl.a. en åklagarmyndighet eller en polismyndighet.

I 6 kap. 1 § socialtjänstlagen anges att socialnämnden skall sörja för att de som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Underåriga kan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, placeras i endera typen av boende.

Enligt kommittén saknas det anledning att skilja mellan hem för vård eller boende och familjehem när det gäller frågan om uppgiftsskyldighet enligt 12 kap. 10 § andra stycket sekretesslagen. Kommittén har därför föreslagit att nämnda uppgiftsskyldighet skall utökas till att även omfatta uppgift om huruvida någon vistas i ett familjehem. Regeringen delar, i likhet med remissinstanserna, denna uppfattning.

7 Kostnader

De eventuella kostnader som förslagen kan innebära för de statliga myndigheterna bedöms vara av så marginell karaktär att de ryms inom ramen för befintliga anslag. De ekonomiska effekterna av de förslagen, såvitt gäller kommuner och landsting, bedöms vara så begränsade att någon ekonomisk reglering gentemot huvudmännen inte bedöms vara nödvändig.

8 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De ändringar som föreslås i förslaget till lag om ändring i sekretesslagen, förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken, förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) samt i förslaget till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott skall träda ikraft den 1 september 2006.

Den lag om ändring i sekretesslagen som föreslogs i proposition (2004/05:131) En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol och som har beslutats av riksdagen, men som enligt riksdagens beslut skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer, skall istället träda i kraft den 1 september 2006.

De ändringar som föreslås i förslaget till lag om ändring i sekretesslagen, förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken, förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen och i förslaget till lag om ändring i lagen om rättsintyg i anledning av brott

De förslagna lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 september 2006.

De ändringar i sekretesslagen som antagits av riksdagen med anledning av regeringens proposition (2004/05:131) En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol och som ännu inte trätt i kraft

Nämnda lagstiftningsärendet inkluderade bl.a. en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen. I bestämmelsen regleras frågan i vilken utsträckning den tystnadsplikt som följer av de olika sekretessbestämmelserna i sekretesslagen skall ha företräde framför meddelarfriheten. Varje gång en ändring görs i en sekretessbestämmelse eller en ny sekretessbestämmelse förs in i sekretesslagen måste således också frågan om lagändringen bör föranleda någon ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen behandlas.

I propositionen (2004/05:131) En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol föreslog regeringen bl.a. att berättelser som vittnen och andra lämnar i bevissyfte skall dokumenteras med videoteknik. Regeringen föreslog även att en ny sekretessbestämmelse skall införas för uppgift i bild som ingår i en ljud- och bildupptagning av ett förhör som hållits i domstol (7 kap. 48 § sekretesslagen) samt att 16 kap. 1 § sekretesslagen skall ändras så att den tystnadsplikt som följer av den

nya sekretessbestämmelsen ges företräde framför meddelarfriheten. Då det förelåg svårigheter med att avgöra när nödvändig teknisk utrustning för inspelning av bild och ljud kunde vara på plats föreslogs att lagändringarna skulle träda i kraft den dag regeringen bestämmer (aa s. 219). Justitiekottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag till ikraftträdandebestämmelse och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2004/05:JuU29). Den 15 september 2005 utfärdades bl.a. lag (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Därefter har ytterligare ändringar i 16 kap. 1 § föreslagits av regeringen. I proposition (2004/05:163) Ny vallag föreslogs bl.a. en ny sekretessbestämmelse till skydd för uppgift om hur enskild röstat vid val enligt vallagen (2005:837). Den tystnadsplikt som följer av den nya bestämmelsen (7 kap. 49 §) föreslogs få företräde framför meddelarfriheten genom en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Dessa ändringar, som föreslogs träda i kraft den 1 januari 2006, antogs av riksdagen den 23 november 2005. För att åstadkomma en författningsteknisk samordning mellan den ändring i 16 kap. 1 § som hade antagits genom lag (2005:699) och som ännu inte har trätt i kraft, och det då föreliggande förslaget, föreslog konstitutionsutskottet två lagar, vilka antogs av riksdagen, dels lagen (2005:838) om ändring i sekretesslagen (1980:100), dels lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100), (prop. 2004/05:163, bet. 2005/06:KU9 s. 10 och bilaga 3, rskr. 2005/06:33). Genom den förstnämnda lagändringen fördes 7 kap. 49 § in i uppräkningslistan i 16 kap. 1 § över de meddelarfrihetsbrytande tystnadsplikterna med ett ikraftträdande den 1 januari 2006. Den andra lagändringen innebar att lagändringen avseende 7 kap. 48 §, som ännu inte har trätt i kraft, uppdaterades på så sätt att 7 kap. 49 § fördes in i nämnda uppräkningslista efter 7 kap. 48 §.

Därefter har ytterligare en ändring i 16 kap. 1 § föreslagits i lagrådsremissen Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting. Förslaget har, på motsvarande sätt som skett i bet. 2005/06:KU9, utformats som två lagar, dels en lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) med en bestämd ikraftträdandetidpunkt, dels en lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100). Även denna lagrådsremiss innehåller ett förslag till ändring i 16 kap. 1 §.

Den valda lösningen, dvs. att avvakta med ikraftträdandet av de av riksdagen genom lag (2005:699) antagna ändringarna i sekretesslagen till dess de regler i rättegångsbalken som reglerar skyldigheten att ta upp förhørsutsagor på ljud och bandupptagningar kan träda i kraft, har medfört att det blivit lagtekniskt komplicerat att göra ändringar i sekretesslagen i andra sammanhang. Den komplicerade lagstiftningstekniken medför vidare större risk för att det uppstår fel i lagen. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att de nämnda ändringarna i sekretesslagen skall träda i kraft tidigare än de nämnda reglerna i rättegångsbalken. Att det i praktiken inte kommer att finnas några bildupptagningar som dessa bestämmelser i sekretesslagen kommer att kunna tillämpas på förrän de nämnda bestämmelserna i rättegångsbalken träder i kraft får enligt regeringen anses vara ett mindre men än de lagtekniska

problem som uppstått. Lag (2005:699) bör därför lämpligen träda i kraft samtidigt som övriga lagförslag i denna lagrådsremiss.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap.

1 §

Den nuvarande 7 kap. 1 § föreslås få byta beteckning till 7 kap. 1 c §. Enligt *första stycket* i den nya 7 kap. 1 § skall sekretess gälla för uppgifter om enskilds hälsa och sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det får anses stå klart att den enskilde eller någon närstående till den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Förslaget har behandlats i avsnitt 4.2.

Som exempel på fall när det får anses stå klart att den enskilde kommer att lida betydande men om uppgiften röjs kan nämnas uppgifter om könsbyten, transsexualitet, HIV eller psykiska sjukdomar i vissa fall. Även mindre känsliga uppgifter än de som nämnts kan komma att sekretessbeläggas med stöd av den nya bestämmelsen beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Prövningen kan falla olika ut om beroende på om den enskilde är underårig eller vuxen. Även faktorer som i vilken verksamhet uppgiften finns samt av vem eller under vilka förhållanden uppgiften begärs utlämnad kan få betydelse för skadebedömningen. Prövningen kan vidare vara falla olika ut beroende på den enskildes egen inställning. Den enskilde kan t.ex. själv ha berättat i media att han eller hon har bytt kön. I ett sådant fall kan uppgiften knappast anses vara så känslig att den kan sekretessbeläggas med stöd av den nya bestämmelsen.

Vissa undantag från bestämmelsens tillämpningsområde görs i *första styckets första mening*. Enligt 9 kap. 15 § sekretesslagen gäller sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i äktenskapsmål, mål och ärenden enligt föräldrabalken samt i vissa andra mål och ärenden hos domstol, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. I vissa angivna typer av mål och ärenden gäller dock sekretessen endast om part begär det. Den nya bestämmelsen skall därför inte tillämpas på uppgifter i sådana mål och ärenden som anges i 9 kap. 15 §. Om part åberopar sekretess enligt 9 kap. 15 § skall den senare bestämmelsen tillämpas. Sekretessen enligt den nya bestämmelsen gäller inte heller för uppgift som avses i 9 kap. 16 § första stycket sista meningen sekretesslagen, dvs. uppgift om vem som är tilltalad eller svarande i bl.a. mål om ansvar för sexualbrott, brott genom vilket infektion av HIV har eller kan ha överförts eller barnpornografibrott samt

i mål om ersättning för skada med anledning av sådana brott, eller för sådana uppgifter som avses i 9 kap. 17 § andra stycket sista meningen, dvs. uppgift om vem som är misstänkt vid en förhandling om tvångsmedel.

Sekretessen gäller enligt *första stycket andra meningen* inte heller för uppgift som tas in i beslut. Detta innebär att uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen och som tas in i beslut, som enligt andra bestämmelser i sekretesslagen skall vara offentliga, kommer att vara det även i fortsättningen. Som exempel kan nämnas att hälso- och sjukvårdsekretessen inte gäller för beslut i bl.a. ärende enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller beslut enligt smittskyddslagen (2004:168), om besluten angår frihetsberövande åtgärd (nuvarande 7 kap. 1–2 §§).

Den nya bestämmelsen är endast avsedd att ge den enskilde ett minimiskydd för känsliga uppgifter om hälsa och sexualliv. Om en bestämmelse som ger uppgiften ett starkare sekretesskydd är tillämplig hos en myndighet skall den senare bestämmelsen tillämpas av myndigheten i stället. Detta följer av sekretesslagens allmänna systematik (prop. 1979/80:2 Del A s. 70), men anges i förtydligande syfte i paragrafens *andra stycke*. Detta innebär t.ex. att hälso- och sjukvårdsekretessen skall tillämpas som vanligt samt att om det finns bestämmelser som innebär att det är möjligt att sekretessbelägga uppgifter i bl.a. beslut skall de bestämmelserna tillämpas i stället (jfr t.ex. 12 kap. 4 § och 7 kap. 14 § andra stycket sekretesslagen).

I *tredje stycket* anges att om en uppgift, som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen, omfattas av sekretess även enligt en annan paragraf i sekretesslagen och uppgiften enligt en bestämmelse i den paragrafen får lämnas ut till en myndighet eller en enskild skall den bestämmelsen gälla. Detta innebär att de sekretessbrytande bestämmelserna i t.ex. nuvarande 7 kap. 1 § tredje och femte stycket och 7 kap. 4 § fjärde stycket sekretesslagen skall tillämpas som vanligt.

I *fjärde stycket* föreslås att sekretessen, i fråga om uppgift i allmän handling och i likhet med vad som gäller enligt nuvarande 7 kap. 1 §, skall gälla i högst 70 år.

1a §

Bestämmelsen är ny och har behandlats i avsnitt 4.3.2.

Sekretess skall enligt paragrafens *första stycke* gälla hos alla myndigheter för uppgift om enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, uppgift om enskilds hemtelefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde samt för motsvarande uppgifter om anhöriga till den enskilde, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Med formuleringen ”annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt” avses t.ex. adress till fritidsbostad eller hotell. Även del av en adressuppgift eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att ta reda på var den

enskilde bor omfattas av bestämmelsen. Med formuleringen ”annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde” avses t.ex. uppgift om privat mobil- eller faxnummer eller uppgifter om vem som är den enskildes arbetsgivare.

I *andra stycket* anges vissa undantag från sekretessen enligt första stycket. Sekretessen gäller inte för uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt. Sådana uppgifter kan dock omfattas av sekretess enligt andra sekretessbestämmelser, t.ex. 7 kap. 15 §. Sekretessen enligt den nya bestämmelsen gäller inte heller för uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annat liknande register. Den nya sekretessbestämmelsen kan dock omfatta sådana uppgifter i en anmälan till Bolagsverket som inte tas in i ett sådant register som avses i undantagsbestämmelsen.

Uppgifter som omfattas av sekretess enligt den nya bestämmelsen är av sådan karaktär att de sällan måste anges i domar eller beslut. Det kan dock inte uteslutas att sådana uppgifter någon gång kan komma att anges i en dom eller ett beslut. Något undantag från bestämmelsens tillämpningsområde för uppgift som tas in i beslut görs inte. Huvudregeln är således att sekretessen består även om uppgiften tas in i ett beslut. När det gäller uppgifter som förekommer i mål eller ärende i domstols rättskipande verksamhet följer det dock av 12 kap. 4 § första stycket sekretesslagen att sekretessen för en uppgift upphör att gälla i målet eller ärendet om uppgiften tas in i en dom eller annat beslut i samma mål eller ärende. Eftersom nämnda bestämmelse bryter sekretessen för en uppgift, oavsett enligt vilken bestämmelse sekretessen gäller, bryter den även sekretessen enligt den nya bestämmelsen. Enligt 12 kap. 4 § andra stycket första meningen sekretesslagen tillämpas dock inte första stycket om domstolen i domen eller beslutet har förordnat att sekretessen skall bestå. Vissa inskränkningar i möjligheten att meddela ett sådant förordnande anges i 12 kap. 4 § andra stycket tredje och fjärde meningen sekretesslagen.

Om uppgifter som omfattas av den nya sekretessbestämmelsen får ett starkare skydd enligt en annan sekretessbestämmelse som också är tillämplig hos den aktuella myndigheten skall den senare sekretessen tillämpas. Detta följer av sekretesslagens allmänna systematik (prop. 1979/80:2 Del A s. 70), men anges i förtydligande syfte även i paragrafens *tredje stycke*.

Uppgifter som omfattas av den nya bestämmelsen kan behöva lämnas till andra myndigheter. Eftersom uppgiften kommer att omfattas av sekretess hos den mottagande myndigheten kan uppgiften i ett enskilt fall lämnas till en annan myndighet antingen efter en skadeprövning, med stöd av den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § eller med stöd av någon annan sekretessbrytande bestämmelse. Det är viktigt att den överlämnande myndigheten upplyser den mottagande myndigheten om de omständigheter som gör att den överlämnande myndigheten anser att sekretess gäller för adressuppgifterna.

Den s.k. skatteseekretessen, förundersökningssekretessen och sekretessen inom exekutionssekretessen hindrar inte att uppgift om enskild lämnas till förvaltare i den enskildes konkurs (9 kap. 1 § femte stycket andra meningen, 2 § fjärde stycket, 17 § sjunde stycket och 19 § fjärde stycket

sekretesslagen). För att den nya bestämmelsen inte skall förhindra utlämnande av den enskildes adressuppgifter till dennes konkursförvaltare införs en motsvarande sekretessbrytande bestämmelse i *fjärde stycket*. Ett förbehåll, som med vissa begränsningar inskränker en konkursförvaltarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja uppgiften, kan ställas upp vid utlämnande av uppgiften, se kommentaren till 14 kap. 10 §.

I vissa fall kan det finnas skäl att med uppställande av ett förbehåll enligt 14 kap. 9 § lämna ut en uppgift som omfattas av den nya bestämmelsen till en annan enskild än en konkursförvaltare. Frågan vad som gäller om en enskild begär att få ut uppgifter med stöd av 9 kap. 17 § femte stycket sekretesslagen har behandlats i allmänmotiveringen (s. 57).

I *femte stycket* föreslås att sekretessen, i fråga om uppgift i allmän handling och i likhet med vad som gäller enligt 7 kap. 15 §, skall gälla i högst 70 år.

1 b §

Bestämmelsen är ny.

Enligt *första stycket* gäller sekretess hos alla myndigheter för uppgift om kopplingen mellan de fingerade uppgifter en enskild har medgivande att använda enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter och den enskildes verkliga personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men.

Bestämmelsen kompletterar den sekretessbestämmelse som gäller för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i ärenden om fingerade personuppgifter och som finns i 7 kap. 15 § tredje stycket första meningen sekretesslagen samt den bestämmelse om överföring av sistnämnda sekretess som finns i samma styckes andra mening.

I *andra stycket* föreslås att sekretessen, i fråga om uppgift i allmän handling och i likhet med vad som gäller enligt 7 kap. 15 §, skall gälla i högst 70 år.

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.3.4.

2,3 och 6 §§

I bestämmelserna hänvisas till 1 §. I och med att den nuvarande 1 § byter beteckning till 1 c § ändras hänvisningarna i enlighet härmed.

9 §

I bestämmelsen införs ett nytt *femte stycke*. Förslaget innebär att motsvarande sekretess som enligt tredje stycket gäller för uppgifter om en elevs identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan, sameskolan och kommunal riksinternatskola även skall gälla inom utbildningsväsendet i övrigt samt hos Verket för Högskoleservice i verksamhet som avser biträde vid antagning av studenter. Förslaget har behandlats i avsnitt 4.3.3.

Sjätte stycket innehåller en bestämmelse om sekretess till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i Statens skolverks tillsynsverksamhet avseende skolor med enskilda huvudmän. Denna bestämmelse skall upphävas som en följd av förslaget att en ny be-

stämmelse om sekretess i Statens skolverks tillsynsverksamhet skall tas in i 36 §. Förslaget har behandlats i avsnitt 4.4.

36 §

I paragrafen har införts en bestämmelse om sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som förekommer i Statens skolverks tillsynsverksamhet. Sekretessen gäller med ett rakt skaderekvisit, dvs. presumptionen är att uppgifterna är offentliga. Syftet med sekretessen är att skydda typiskt sett känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Uppgifter om betyg och studieresultat är sådana uppgifter som typiskt sett inte omfattas av sekretess. Sekretessen gäller inte för uppgifter som tas in i ett beslut i ett ärende.

Den nya bestämmelsen om sekretess i Statens skolverks tillsynsverksamhet innebär att den hittills gällande bestämmelsen i 9 § sjätte stycket om sekretess för uppgifter som kommer från fristående skolor inte längre behövs och därför upphävs. Den nya bestämmelsen får också till följd att regleringen i 13 kap. 1 § om överförd sekretess i verksamhet som avser tillsyn inte längre blir tillämplig på uppgifter om enskildas personliga förhållanden i Statens skolverks tillsynsverksamhet (jfr 13 kap. 6 § sekretesslagen). Eftersom den sekretess som gäller hos den granskade myndigheten inte längre kommer att överföras till Statens skolverk och då den tystnadsplikt som följer av den nya sekretessbestämmelsen inte har givits företräde framför meddelarfriheten innebär lagändringen vidare att meddelarfriheten, på motsvarande sätt som redan gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd, i fortsättningen inte kommer att vara inskränkt i Statens skolverks tillsynsverksamhet.

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.4.

12 kap.

1 §

I bestämmelsens första stycke anges att om en domstol i sin rättskipande eller rättsvårdande verksamhet från domstol eller annan myndighet erhåller en uppgift som är sekretessbelagd där gäller sekretessen också hos domstolen (s.k. sekundär sekretess). Detta innebär att t.ex. hälso- och sjukvårdssekretess kan överföras till en domstol. Vad som sägs i första stycket gäller dock enligt paragrafens andra stycke inte om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande domstolen (s.k. primär sekretess). Hos domstolar viker således en regel om sekundär sekretess om en primär sekretessbestämmelse som skyddar samma intresse är tillämplig hos domstolen. Detta gäller oavsett om den sistnämnda bestämmelsen är strängare, mildare eller helt likvärdig med den som skulle bli tillämplig enligt första stycket (prop. 1979/80:2 Del A s. 301, 479 och 501).

De nya bestämmelserna i 7 kap. 1 och 1 a §§ har visserligen utformats som primära sekretessbestämmelser för att de skall kunna tillämpas som ett minimiskydd för den personliga integriteten inom hela den offentliga sektorn. Tanken är dock inte att de skall försvaga det skydd som redan

finns för sådana uppgifter. En *ny bestämmelse* införs därför i 12 kap. 1 § andra stycket av innebörd att, om en sådan sekundär sekretessbestämmelse som avses i första stycket ger ett starkare skydd för en uppgift som även omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 eller 1 a §, är det den förstnämnda sekretessen som skall tillämpas hos domstolen.

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.2.

13 kap.

6 §

Av bestämmelsens första stycke framgår att bestämmelserna om överföring av sekretess i 1–5 §§ (s.k. sekundär sekretess) inte skall tillämpas om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse ändå är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten (s.k. primär sekretess) eller om uppgiften upptas i beslut hos denna myndighet. Detta gäller oavsett om den primära bestämmelsen är strängare, mildare eller helt likvärdig med den sekundära sekretessbestämmelsen.

De nya bestämmelserna i 7 kap. 1 och 1 a §§ har visserligen utformats som primära sekretessbestämmelser för att de skall kunna tillämpas som ett minimiskydd för den personliga integriteten inom hela den offentliga sektorn. Tanken är dock inte att de skall försvaga det skydd som redan finns för sådana uppgifter. I 13 kap. 6 § *första stycket* införs därför en bestämmelse av innebörd att, om en sekundär sekretessbestämmelse ger ett starkare skydd för en uppgift i sådan verksamhet som avses i 1–5 §§ än vad 7 kap. 1 och 1 a § gör, är det den sekundära sekretessbestämmelsen som skall tillämpas.

Bestämmelsen i 13 kap. 6 § första stycket om att 1–5 §§ inte skall tillämpas om uppgiften tas in i ett beslut hos den mottagande myndigheten flyttas till *ett nytt andra stycke*.

Om en uppgift omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 a § skall uppgiften omfattas av sekretess även om den tas in i ett beslut av den mottagande myndigheten. Detta följer av att 7 kap. 1 a § är en primär sekretessbestämmelse och att något undantag inte har gjorts från den bestämmelsen för uppgifter i beslut.

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.2.

14 kap.

2 §

Förutsättningarna för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till de brottsutredande myndigheterna anges i fjärde stycket. Där framgår att sådant uppgiftslämnande bara får ske om uppgifterna angår misstanke om brott och fängelse är föreskrivet för brottet samt detta kan antas leda till annan påföljd än böter. Det finns dock särregler i *femte stycket* för uppgifter som omfattas av sekretess enligt vissa där särskilt angivna bestämmelser. Dessa regler ändras och kompletteras till viss del.

Den nuvarande s.k. tvåårsregeln i femte styckets första mening, dvs. huvudregeln att uppgifter som omfattas av bl.a. hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess endast får lämnas till de brottsutredande myndigheterna om de angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år, ändras så att sådana uppgifter som huvudregel får lämnas till de brottsutredande myndigheterna utan

hinder av sekretess, om de angår misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år (*nya femte stycket 1*) eller misstanke om försök till brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år (*nya femte stycket 2*), om inte annat följer av sjätte - åttonde styckena. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.

Den nya s.k. ettårsregeln i femte stycket 1 är endast avsedd för uppgifter som avser misstankar om fullbordade brott. Exempel på brott med en lägsta straffsats på fängelse i ett år är grov misshandel, olaga frihetsberövande, rån och allmänfarlig ödeläggelse. Om sjukhuspersonalen känner tvekan om en gärning utgör t.ex. grov misshandel kan personalen rådgöra med polis eller åklagare genom att redogöra för omständigheterna i avidentifierad form innan personalen tar ställning till om förutsättningar för ett sekretessgenombrott föreligger eller inte. I situationer då det finns skäl att anta att patienten under en längre tid har blivit misshandlad av sin partner är det viktigt att övervägandena avseende frågan om en polisanmälan bör göras även innefattar överväganden om patientens, och i förekommande fall, patientens barns, säkerhet. I sådana fall kan det t.ex. vara lämpligt att kontakta socialtjänsten för att kontrollera om socialtjänsten har möjlighet att bereda plats på ett s.k. skyddat boende eller om socialtjänsten kan förmedla en sådan plats hos en ideell organisation innan ställning tas till om en anmälan bör göras.

Exempel på brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år och för vilka även försöksbrott är kriminaliserade är mord, dråp, människorov, människohandel, våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt koppleri, grovt rån, mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, spridande av gift eller smitta (grovt brott) och grovt narkotikabrott.

När det gäller frågan hur den nya sekretessbrytande bestämmelsen avseende misstankar om försök till brott för vilket är stadgat lägst två års fängelse i nya femte stycket 2 bör tillämpas kan det konstateras att hälso- och sjukvårdspersonalen i vissa fall själva kan konstatera att en annan person måste bära ansvaret för en patients skador, t.ex. i vissa fall när en patient har blivit beskjuten och det framgår av skadorna att skottet inte kan ha avlossats av patienten själv. Ett uppenbart fall är om patienten har blivit skjuten i ryggen. Om patienten är medvetlös eller om denne är vid medvetande och det inte av hans eller hennes egna uppgifter framgår att det rört sig om ett rent vådaskott bör personalen kunna anse att misstanke om försök till mord eller dråp föreligger och göra en polisanmälan. I andra fall kan ett sekretessgenombrott förutsätta en förfrågan och kompletterande information från polisen. Som exempel på en sådan situation kan nämnas det fallet att en person blivit påkörd av en bil och är medvetlös med livshotande skador. Om polisen i ett sådant fall inkommer med en förfrågan om uppgifter och polisen i samband därmed lämnar uppgifter om att det finns vittnesuppgifter om att påkörningen föregåtts av att den skadade personen blivit jagad av den påkörande bilen bör förutsättningar för sekretessgenombrott anses föreligga.

Den sekretessbrytande bestämmelsen i nuvarande 14 kap. 2 § femte stycket tredje meningen, dvs. bestämmelsen som avser lämnande av uppgifter som gäller misstanke om brott för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år och som avser överföring eller försök

till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), täcks, till den del den avser fullbordade brott, av den nya ettårsregeln i femte stycket 1. Till den del femte styckets nuvarande tredje mening avser försöksbrott tas den in i det *nya femte styckets tredje punkt*.

Den särregel, som f.n. finns i femte styckets andra mening och som avser lämnande av uppgifter som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken mot någon som inte fyllt 18 år, flyttas till ett nytt *sjätte stycke*. Bestämmelsen kompletteras så att uppgift även får lämnas till de brottsutredande myndigheterna utan hinder av sekretess enligt 7 kap. 1 c, 4 eller 34 §, om uppgiften angår misstanke om brott som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor mot någon som inte fyllt 18 år. Härmed avses alla brott som omnämns i 1–2 §§ nämnda lag, dvs. även försök, förberedelse och stämpling till könsstymningsbrott samt underlåtenhet att avslöja sådant brott. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.

I ett nytt *sjunde stycke* föreslås nya sekretessbrytande regler för uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess och som angår misstanke om överlåtelse av narkotika i strid mot narkotikastrafflagen (1968:64), överlåtelse av dopningsmedel i strid mot lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel samt icke ringa fall av olovlig försäljning eller anskaffning av alkoholdrycker enligt alkohollagen (1994:1738), om brottet har riktats mot någon som inte fyllt 18 år. Förslaget har behandlats i avsnitt 6.4.

Prövningen av om uppgifter bör lämnas ut till en annan myndighet ankommer på den enskilde befattningshavaren. När det gäller misstankar om brott har det dock uttalats i förarbetena till 14 kap. 2 § att det kan vara lämpligt att rådgöra med en överordnad samt att i tveksamma fall lämna över frågan till myndighetens avgörande. Det har också påpekats att det inte finns något hinder mot att en myndighet i sin arbetsordning närmare reglerar i vilken utsträckning enskilda tjänstemän skall kunna lämna uppgifter till andra myndigheter och i vad mån uppgiftslämnandet skall ankomma på myndighetens ledning (prop. 1983/84:142 s. 41).

Om polis eller åklagare inkommer med en begäran om utlämnande av uppgifter, som enligt de sekretessbrytande bestämmelserna i 14 kap. femte – sjunde styckena får lämnas ut, är den myndighet som förfogar över uppgifterna också skyldig att lämna ut uppgifterna (15 kap. 5 § sekretesslagen). Det är dock den sistnämnda myndigheten som skall avgöra om förutsättningar föreligger för att tillämpa den sekretessbrytande regeln. Polis- eller åklagarmyndigheten måste således lämna tillräckligt mycket information för att en sådan prövning skall kunna göras.

Ytterligare en ny sekretessbrytande regel föreslås i ett nytt *åttonde stycke*. Enligt den nya bestämmelsen skall socialtjänstsekretess inte hindra att uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till polismyndighet när någon som kan antas vara under 18 år påträffas av personal inom socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Detsamma gäller om den unge påträffas när han eller hon begår brott. Förslaget har behandlats i avsnitt 6.3.

3 §

I bestämmelsen hänvisas till 7 kap. 1 §. I och med att den nuvarande 7 kap. 1 § byter beteckning till 1 c § ändras hänvisningen på motsvarande sätt.

14 kap.

10 §

Enligt *första stycket 3* är det möjligt att uppställa ett förbehåll som med vissa begränsningar inskränker en konkursförvaltarens rätt att lämna en uppgift vidare eller utnyttja uppgiften när en uppgift lämnas till konkursförvaltaren med stöd av 9 kap. 1 § femte stycket andra meningen, 2 § fjärde stycket, 17 § sjunde stycket och 19 § fjärde stycket sekretesslagen. En sekretessbrytande bestämmelse som motsvarar de nämnda sekretessbrytande bestämmelserna i 9 kap. införs även i 7 kap. 1 a § fjärde stycket. Bestämmelsen om förbehåll i 14 kap. 10 § första stycket 3 kompletteras därför så att ett förbehåll kan uppställas även när en uppgift lämnas till konkursförvaltaren med stöd av 7 kap. 1 a § fjärde stycket.

16 kap.

1 §

I 16 kap. 1 § sekretesslagen anges de tystnadsplikter som har företräde framför den s.k. meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Ett antal tillägg föreslås i bestämmelsen. De tystnadsplikter som följer av de föreslagna sekretessbestämmelserna i 7 kap. 1, 1 a och 1 b §§ föreslås i avsnitt 4.2, 4.3.2 och 4.3.4 få företräde framför meddelarfriheten och har därför införts i 16 kap. 1 §. Vidare föreslås i avsnitt 4.3.2 att den tystnadsplikt som följer av sekretessbestämmelserna i 7 kap. 15 § första och tredje styckena skall få företräde framför meddelarfriheten. Även de bestämmelserna har därför förts in i 16 kap. 1 §.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.

9.3 Förslaget till ändring i rättegångsbalken

36 kap.

5 §

Förslaget utgör en konsekvensändring till följd av de ändringar som föreslås i 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) och har behandlats i avsnitt 5.3. Med begreppet ”brott” i 36 kap. 5 § fjärde stycket 1 avses enligt rättegångsbalkens systematik även försök till brott (jfr 1 kap. 1 § brottsbalken).

Förslaget innebär att det undantag, som har stadgats i 36 kap. 5 § fjärde stycket 1 rättegångsbalken från det sk. frågeförbud som enligt paragrafens andra stycke gäller för bl.a. läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter samt familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden, utvidgas för att korrespondera mot de sekretessbrytande regler som föreslås i avsnitt 5.3. Förslaget innebär att det blir möjligt för nämnda personalkategorier att lämna uppgifter i samma utsträckning under en rättegång som de enligt de föreslagna ändringarna i 14 kap. 2 § sekretesslagen kommer att kunna göra i förhållande till de brottsutredande myndigheterna.

9.4 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

10 §

Första stycket innehåller hänvisningar till de sekretessbrytande bestämmelserna i 1 kap. 5 § och 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100). Hänvisningarna till femte stycket i den sistnämnda paragrafen ändras till följd av de ändringar som föreslås i 14 kap. 2 § i avsnitt 5 och 6.

I *andra stycket* finns en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet i förhållande till bl.a. domstol, åklagarmyndighet och polismyndighet (jfr 14 kap. 1 § sekretesslagen) avseende uppgift om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende. Denna bestämmelse föreslås även omfatta uppgift om huruvida någon vistas i ett familjehem. Förslaget har behandlats i avsnitt 6.5.

9.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott

5 §

Bestämmelsen i andra stycket 1 innebär att ett rättsintyg som avser en målsägande får utfärdas utan samtycke när brottsmisstanken är av sådant slag att hälso- och sjukvårdspersonalen enligt 14 kap. 2 § sekretesslagen får lämna uppgifter till de brottsutredande myndigheterna utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretessen. Eftersom de sistnämnda möjligheterna föreslås bli utvidgade bör en följdändring göras i 5 § andra stycket 1 lagen (2005:225) om rättsintyg. Av redaktionella skäl delas andra stycket 1 upp i tre punkter.

Den nuvarande andra punkten i 5 § andra stycket ändras som en följd av ändringarna i första punkten till en fjärde punkt. I den nya fjärde punkten omnämns 7 kap. 1 § sekretesslagen. Eftersom sistnämnda bestämmelse enligt regeringens förslag skall betecknas 7 kap. 1 c § ändras hänvisningen till den bestämmelsen på motsvarande sätt.

I tredje stycket 2 hänvisas till andra stycket 1. Till följd av de ändringar som görs i sistnämnda punkt ändras denna hänvisning till andra stycket 1–3.

7 §

I första stycket omnämns 7 kap. 1 § sekretesslagen. En följdändring görs med anledning av att sistnämnda bestämmelse enligt regeringens förslag skall betecknas 7 kap. 1 c §.

Sammanfattning av betänkandet Ny sekretesslag (SOU 2003:99) i för denna lagrådsremiss relevanta delar

Sammanfattning

/.../

Sekretess för känsliga uppgifter om enskilda (kapitel 6)

Sekretess skall gälla inom hela den offentliga förvaltningen för vissa uttryckligt angivna och särskilt känsliga uppgifter

Vi föreslår att sekretess skall gälla inom hela den offentliga förvaltningen för uppgift om enskild som rör hälsa eller sexualliv när det är uppenbart att den enskilda eller någon närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Om en annan sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig hos en myndighet skall den nu föreslagna bestämmelsen inte vara tillämplig.

Uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden har ett utbrett skydd i sekretesslagstiftningen. Ändå förekommer det att sådana uppgifter hamnar i verksamheter där de inte omfattas av någon sekretess, vilket kan leda till betydande men för den som uppgifterna rör. Det är givetvis önskvärt att förhindra tragiska konsekvenser för enskilda till följd av att känsliga uppgifter röjs. Samtidigt måste offentlighetsintresset beaktas. Det går inte att bortse från att en utvidgning av sekretessen innebär en begränsning av offentligheten. En avvägning måste därför göras mellan dessa motstående intressen. Vid en sådan avvägning menar vi att det finns vissa särskilt integritetskänsliga uppgifter som är så känsliga att de med hänsyn till den enskilda bör kunna skyddas av sekretess i vilken verksamhet de än förekommer.

För att det sekretesskydd som nu avses skall bli så begränsat som möjligt bör endast uppgifter som rör hälsa eller sexualliv omfattas av bestämmelsen. En beskrivning av föremålet för sekretessen utgör dock inte en tillräcklig begränsning av sekretessområdet. En ytterligare åtstramning bör åstadkommas med hjälp av styrkan i skaderekvisitet. Exempel på uppgifter som kan omfattas av förslaget är uppgifter om könsbyten eller transsexualitet, skildringar av barn i pornografisk bild samt uppgifter om allvarliga psykiska sjukdomar.

Förslaget tar sikte på verksamheter där det i dag saknas sekretesskydd för känsliga uppgifter. Vi eftersträvar inte ett heltäckande sekretesskydd. Det är snarare fråga om en nödlösning för de fall där mycket ömtåliga uppgifter om enskilda annars står utan skydd. Presumtionen för offentlighet skall därför vara stark.

Skyddade personuppgifter (kapitel 7)

Ett förstärkt sekretesskydd för känsliga personuppgifter

Vi föreslår att sekretess skall gälla, inom hela sekretesslagens tillämpningsområde, för uppgift om enskilds adress eller hemtelefonnummer eller annan liknande uppgift, om det av särskild anledning kan antas att den enskilda eller någon närstående kan komma att utsättas för hot, våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Personsäkerhetsutredningen (SOU 2002:71) har lämnat förslag som innebär att skyddet för känsliga personuppgifter stärks inom folkbokföringen. Förslaget innebär bl.a. att sekretessen i ett ärende om skyddad folkbokföring överförs till en myndighet dit uppgift lämnas. Förslaget innebär dock inget skydd för uppgifterna om de överförs vidare till en tredje myndighet. Det ger inte heller något skydd för det fall att den enskilda själv uppger sina skyddade personuppgifter till en myndighet.

Intresset av att kunna erbjuda hotade personer skydd väger tungt. Det arbete som skattemyndigheterna lägger ned för att bereda en förföljd eller hotad person skydd kan på grund av brister i sekretesslagstiftningen gå till spillo. Konsekvenserna av att en skyddad personuppgift lämnas ut kan bli förödande för den som är hotad eller förföljd. Vårt förslag avser att förhindra detta.

Ett förstärkt sekretesskydd för uppgifter om kopplingen mellan verklig och fungerande identitet

Vi föreslår att sekretess skall gälla för en uppgift om kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet som hänför sig till ärende om fingerade personuppgifter, oavsett hos vilken myndighet uppgiften befinner sig, om det inte står klart att den enskilda inte lider men om uppgiften röjs.

Ytterst få myndigheter behöver få del av uppgifter som gör det möjligt att koppla, samman den verkliga och den fingerade identiteten. Vanligtvis räcker det med att Rikspolisstyrelsen medverkar till att föra över vissa uppgifter från verklig till fingerad identitet. Det förekommer dock situationer där det kan vara nödvändigt att en myndighet får full kännedom om vilken person som döljer sig bakom en fingerad identitet för att den enskilda skall kunna få tillvara sin rätt. Det kan inte heller uteslutas att den enskilda själv i något fall lämnar uppgifter om sina båda identiteter till en myndighet, utan att uppgiften omfattas av någon sekretessbestämmelse hos myndigheten.

För att verkligen förhindra att uppgifter om kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet hamnar i verksamheter där de står utan sekretesskydd, krävs det en heltäckande reglering som gäller i all offentlig verksamhet. Endast de myndigheter som av någon anledning har uppgifter om båda identiteterna skall tillämpa bestämmelsen. Eftersom det är fråga om ytterst känsliga uppgifter bör sekretessen gälla med ett omvänt skaderekvisit.

/.../

Uppgiftslämnande från hälso- och sjukvården och socialtjänsten till polisen vid grova brott (kapitel 14)

Särskilt om sekretess och våldsutsatta kvinnor

Vår bedömning är att uppgifter från hälso- och sjukvården och socialtjänsten till de brottsutredande myndigheterna utan en våldsutsatt kvinnas medgivande - liksom i dag - skall kunna lämnas endast vid de allra grövsta brotten. Den omständigheten att det finns barn i hemmet föranleder inget annat ställningstagande.

Ett undantag från sekretessen när det gäller våld mot kvinnor har sagts vara en viktig markering av att samhället inte tolererar sådant våld. Frågan är om en utökad möjlighet för personalen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten att anmäla misstankar om brott när kvinnan själv inte vill ta ett sådant steg - skulle vara av godo. Det har sagts att en polisanmälan av någon annan än kvinnan i en sådan situation skulle kunna vara ett stöd. Det kan finnas sådana fall. Man kan dock inte bortse från att effekten av polisanmälan kan bli den rakt motsatta. Inskränkningen i kvinnans självbestämmanderätt skulle kunna uppfattas som mycket kränkande. Om det sedan blir så att kvinnans uppgifter under rättsprocessen ifrågasätts eller betvivlas kan det bli en ytterligare belastning för kvinnan. Hälso- och sjukvården kan vidare vara det enda ställe dit en våldsutsatt kvinna kan vända sig utan rädsla för att de uppgifter som lämnas sprids vidare.

Mot denna bakgrund är det vår uppfattning att de personer vars professionella hjälp kvinnan är beroende av endast i klara undantagsfall skall få lämna uppgifter om brottsmisstankar vidare till polisen. I dag finns den möjligheten för hälso- och sjukvårds- och socialtjänstpersonalen endast vid de allra grövsta brotten.

Barn och ungdomar som inte själva blir slagna men som växer upp i familjer där det förekommer våld far ofta illa. Det är därför av vikt att barnens situation uppmärksammas när kvinnor misshandlas. Det är emellertid socialnämnden, inte polisen, som svarar för att barnet får det skydd eller stöd som behövs. Någon anledning att utöka möjligheterna för socialtjänsten eller hälso- och sjukvården att lämna uppgifter till polisen om kvinnomisshandel för att förbättra barnens situation ser vi därför inte.

Uppgifter om brottsmisstankar skall få lämnas till de brottsutredande myndigheterna även beträffande försök till brott för vilka inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse två år

Vi föreslår att personalen inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten skall få möjlighet att lämna uppgifter till polis- eller åklagarmyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brott, inte bara när det gäller misstankar om brott för vilka inte är föreskrivet lindrigare straff än

fängelse i två år, utan även beträffande misstankar om försök till sådana brott.

Även för de myndigheter där behovet av sekretess har ansetts vara särskilt starkt, t.ex. hälso- och sjukvården, har intresset av sekretess fått stå tillbaka för intresset av en effektiv brottsbekämpning när det gäller mycket allvarliga brott. Uppgifter får lämnas från hälso- och sjukvården och socialtjänsten till polisen när det finns misstanke om brott där det lägsta straffet i straffskalan är fängelse två år.

Vår uppfattning är att en generell sänkning av lägsta straffet för de brott som bör komma i fråga för sekretessgenombrott till ett års fängelse skulle innebära en tämligen stor uppluckring av sekretessen. Det skulle förvisso röra sig om sekretessgenombrott för allvarliga brott men det skulle inte längre vara förbehållet de allra grövsta brotten. Enligt vår uppfattning är det endast vid de allra grövsta brotten som intresset av att uppgifter kan lämnas till polis och åklagare väger tyngre än den enskildas intresse av integritet och sekretess. Vi föreslår därför inte någon sänkning av det lägsta straff som krävs för att hälso- och sjukvården och socialtjänsten skall få lämna uppgifter om brottsmisstankar till de brottsutredande myndigheterna. Vår uppfattning är dock att även ett straffbart försök till ett brott som har minst två års fängelse i straffskalan bör räknas till den allvarligaste brottsligheten.

Misstankar om könsstympning av underårig får lämnas till polis- och åklagarmyndighet

Vi föreslår att ett tillägg skall göras i sekretesslagen så att sekretess inte hindrar att misstankar om könsstympning av underårig lämnas till polis- och åklagarmyndighet.

När det gäller brott som riktas mot en underårig hindrar sekretess inte att en polisanmälan görs om det gäller brott enligt 3, 4 och 6 kap. brottsbalken. När det gäller könsstympning av normalgraden som riktas mot underåriga finns det ingen uttrycklig möjlighet att lämna uppgifter. Det är viktigt att misstänkta fall av könsstympning mot underåriga kommer till polis och åklagares kännedom och resulterar i en domstolsprövning. De sekretesshinder som kan finnas mot att lämna polisen uppgifter bör därför undanröjas.

Samarbetet mot ungdomsbrott (kapitel 15)

Utgångspunkter

De problem som förekommer vid myndigheternas brottsförebyggande arbete beträffande ungdomar uppstår i det vardagliga samarbetet mellan i första hand polisen och socialtjänsten. Av allt att döma beror en del av svårigheterna på sekretesslagen.

/.../

Socialtjänsten skall få lämna uppgifter till polisen om unga när det föreligger behov av ett omedelbart polisiärt ingripande

Vi föreslår att sekretess inte skall hindra att socialtjänstpersonal lämnar uppgifter till polisen som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande om någon som kan antas vara under 18 år anträffas av personal inom socialtjänsten

- under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, eller
- under utövande av brott.

I dag råder osäkerhet i frågan om personalen inom socialtjänsten kan lämna uppgifter till polisen för att få till stånd ett omedelbart polisiärt ingripande, utan att göra sig skyldig till sekretessbrott. Detta är otillfredsställande.

Polisens möjligheter att omedelbart omhänderta en ung person är större än socialtjänstens. I socialtjänstens arbete med unga kan det uppstå situationer där ett kortare omhändertagande skulle behövas för att säkerställa att den unge kom under någon vuxens tillsyn, men där socialtjänsten saknar möjlighet att i den akuta situationen ingripa med tvång. I dessa fall finns det skäl för ett genombrott i socialtjänstsekretessen så att det står klart att socialtjänsten kan lämna polisen uppgifter som möjliggör ett polisiärt omhändertagande av den unge. Syftet med ett sådant sekretessgenombrott är att öka möjligheten att snabbt ge unga personer som påträffas i olämpliga situationer behövligt skydd och tillsyn.

Med hänsyn till kravet att den underårige skall anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling kan det inte bli tal om att tillkalla polisen annat än vid allvarliga fall. Den unges ålder inverkar givetvis på bedömningen av situationens allvar. När det gäller att en underårige anträffas under utövande av brott anser vi inte att några särskilda krav bör ställas på brottslighetens art eller straffvärde. Det avgörande i detta fallet är inte att åstadkomma ett straffrättsligt ingripande utan att möjliggöra en social skyddsåtgärd. Även lindrigare brott bör alltså kunna föranleda att socialtjänsten tillkallar polisen och lämnar uppgifter till polisen som behövs för ett polisiärt ingripande.

Socialtjänsten skall få lämna uppgifter till polisen om överlåtelse av narkotika eller alkoholdrycker till unga

Vi föreslår att sekretessen inom socialtjänsten inte skall hindra att uppgift som angår misstänka om överlåtelse av narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) till den som inte har fyllt 18 år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet. Detsamma skall gälla vid misstanke om olovlig försäljning och anskaffning av alkoholdrycker enligt alkohollagen (1994:1738) till den som inte här fyllt 18 ar, när det inte är fråga om ringa fall.

När det gäller barn och unga skall socialnämnden bl.a. aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkoholhaltiga drycker, ändra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel.

Vår uppfattning är att sekretessreglerna inte bör få medföra ett förbud att röja brottsmisstankar om överlåtelse av narkotika till den som är under

18 år. Detta gäller oberoende av hur uppgifterna kommit till socialtjänstens kännedom. Ett sådant ställningstagande stämmer väl överens med de narkotikapolitiska prioriteringarna som gjorts i den nationella narkotikahandlingsplanen.

Det är vidare viktigt att kunna ingripa kraftfullt mot försäljning och anskaffning av alkoholdrycker till den som är under 18 år. Även misstanke om sådan brottslighet bör därför enligt vår uppfattning medföra ett undantag från sekretessen så att det blir möjligt att röja brottsmisstankar om försäljning och anskaffning av alkoholdrycker till den som är under 18 år. För att inte sekretessgenombrottet skall ske vid straffria gärningar bör det dock krävas att det inte är fråga om ringa fall.

/.../

Utdrag ur lagförslagen i betänkandet Ny sekretesslag (SOU 2003:99)

1 Förslag till sekretesslag

Avd. 1 Allmänna bestämmelser

/.../

8 kap. Sekretessbrytande bestämmelser

/.../

Brottsmisstankar

9 § I andra fall än sådana som anges i 10 och 11 §§ hindrar sekretess inte att uppgift som rör misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda någon annan påföljd än böter.

10 § Om inte annat följer av 11 §, får uppgifter som omfattas av sekretess enligt 21 kap. 4-10 §§, 22 kap. 3-13 §§, 24 kap. 7 §, 26 kap. 14 §, 28 kap. 9 och 10 §§, 30 kap. 2, 4 och 6-8 §§, 38 kap. 2 § eller 39 kap. 3 och 7 §§ lämnas till de myndigheter som anges i 9 § bara om uppgiften rör misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller försök till sådant brott.

11 § Uppgifter som omfattas av sekretess enligt 21 kap. 4-7 §§, 22 kap. 3, 5-9 och 11-13 §§ eller 38 kap. 2 § får lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet om uppgiften rör misstanke om

1. brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken och som riktat sig mot någon som inte har fyllt 18 år, eller
2. brott som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor och som riktat sig mot någon som inte har fyllt 18 år.

/.../

Ytterligare bestämmelser om undantag

23 § Ytterligare bestämmelser om undantag från sekretess finns i avd. 2-4.

/.../

Avd. 3 Sekretess med hänsyn till skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden

/.../

20 kap. Sekretess som gäller i alla verksamheter

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om sekretess

- under vissa förhållanden för uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller sexualliv (2 §)
- under vissa förhållanden för adressuppgift och hemtelefonnummer (3 §)
- för uppgifter om kopplingen mellan enskilds verkliga och fingerade identitet (4 §)
- under vissa förhållanden för uppgift som rör utlänning (5 §)
- i vissa fall för personuppgift som avses i personuppgiftslagen (6 §)

Bestämmelser som gäller i alla verksamheter finns även i andra kapitel i denna lag.

Uppgift om hälsa eller sexualliv

2 § Sekretess gäller för uppgift som rör enskilds hälsa eller sexualliv om det är uppenbart att den enskilda eller någon närstående lider betydande men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte om uppgiften tas in i beslut hos myndigheten. Hos domstol skall dock 43 kap. 8-11 §§ vara tillämplig för uppgifter som tas in i dom eller annat beslut.

Med undantag från vad som anges i 2 kap. 13 § första stycket om konkurrens mellan primär och sekundär sekretess skall första stycket inte tillämpas när en sekundär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften.

Adressuppgift och hemtelefonnummer

3 § Sekretess gäller för uppgift om enskilds adress eller hemtelefonnummer, eller annan liknande uppgift, endast om det av särskild anledning kan antas att den enskilda eller någon närstående kan komma att utsättas för hot, våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Uppgift om kopplingen mellan enskilds verkliga och fingerade identitet

4 § Sekretess gäller för uppgift om kopplingen mellan en enskilds verkliga och fingerade identitet som hänför sig till ärende om fingerade personuppgifter, om det inte står klart att den enskilda inte lider men om uppgiften röjs.

/.../

22 kap. Socialtjänsten m.m.

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- sekretessgränser (2 §)
- sekretess inom socialtjänsten (3 och 4 §§)
- sekretess i samband med omprövning och tillsyn (5 §)
- sekretess i patientnämndsverksamhet (6 §)
- sekretess vid omhändertagande av personakt i enskild verksamhet (7 §)
- när sekretess inte gäller (8 §)
- sekretess för anmälan i ärende om ansvar eller behörighet för personal inom kommunal hälso- och sjukvården (9 §)
- skydd för anmälare (10 §)
- sekretess vid familjerådgivning (11 §)
- sekretess hos kommunal invandrarbyrå (12 §)
- sekretess i samband med tillstånd till parkering för rörelsehindrade (13 §)
- sekretess i samband med kommunal bostadsförmedling m.m. (14 §)
- sekretess i ärenden om bostadsanpassningsbidrag (15 §)
- sekretess hos Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (16 §)
- sekretesstider (17 §)
- undantag från sekretessen (18-23 §§).

/.../

Undantag från sekretessen på socialtjänstens område

/.../

Brottsmisstankar när brottet riktas mot unga

20 § Sekretessen enligt 3, 5-9 och 11-13 §§ hindrar inte att uppgift lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet om uppgiften rör misstanke om följande brott:

1. överlåtelse av narkotika enligt narkotikastrafflagen (1968:64) till den som inte har fyllt 18 år, eller
2. icke ringa fall av olovlig försäljning eller anskaffning av alkohol-drycker enligt alkohollagen (1994:1738) till den som inte har fyllt 18 år.

Uppgifter om unga till polismyndighet

/.../

22 § Sekretessen enligt 3 § hindrar inte att uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till polismyndighet när någon som kan antas vara under 18 år påträffas av personal inom socialtjänsten

1. under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling, eller
2. under utövande av brott.

/.../

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 4 och 5 §§, 36 kap. 5 § och 38 kap. 8 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

/.../

36 kap.

5 §

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma

Den som till följd av 13 kap. 2 eller 3 § eller 14 kap. 2 § sekretesslagen (2005:xx) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 7 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 8 kap. 10 och 11 §§ och 22 kap. 20 § sekretesslagen (2005:xx) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma

lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

/.../

3 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 a §, 12 kap. 7 och 10 §§, 15 kap. 3 § och 16 kap. 4 § socialtjänstlagen (2001:453) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

/.../

10 §

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Detsamma gäller enligt *14 kap. 2 § femte stycket* samma lag beträffande vissa brott som riktar sig mot barn. Av *samma stycke följer också* att sekretess inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Från socialtjänsten skall utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

/.../

Av 1 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) framgår att socialnämnden utan hinder av sekretess kan polisanmäla brott som hindrar nämndens verksamhet. Detsamma gäller enligt *8 kap. 11 §* samma lag beträffande vissa brott som riktar sig mot barn. Av *8 kap. 10 § samma lag följer* att sekretess inte hindrar att uppgifter som angår misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år *eller försök till sådant brott*, lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet.

Från socialtjänsten skall utan hinder av sekretess lämnas

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende, *eller i ett familjehem*, om uppgifterna för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet,

2. uppgifter om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning.

Förteckning över remissinstanser och andra organ som har yttrat sig över betänkandet Ny Sekretesslag (SOU 2003:99)

Följande remissinstanser har inkommit med yttranden över betänkandet: Riksdagens Ombudsmän (JO), Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Göteborg, Kammarrätten i Sundsvall, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen, Rättsmedicinalverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Försvarmakten, Statens räddningsverk, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Barnombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Arbetsgivarverket, Datainspektionen, Kammarkollegiet, Statskontoret, Statens personadressregisternämnd, Statistiska centralbyrån, Statens kvalitets- och kompetensråd, Statens pensionsverk, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Skolverket, Folkbildningsrådet, Kungliga biblioteket, Vetenskapsrådet, Centrala studiestödsnämnden, Stockholms universitet, Juridiska fakulteten, Uppsala universitet, Juridiska fakulteten, Lunds universitet, Juridiska fakulteten, Umeå universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Karlstads universitet, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Statens kulturråd, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Radio- och TV-verket, Kemikalieinspektionen, Statens kärnkraftsinspektion, Lantmäteriverket, Post- och telestyrelsen, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Stockholms kommun, Täby kommun, Tierps kommun, Linköpings kommun, Norrköpings kommun, Jönköpings kommun, Helsingborgs kommun, Malmö kommun, Alingsås kommun, Göteborgs kommun, Uddevalla kommun, Örebro kommun, Östersunds kommun, Umeå kommun, Kiruna kommun, Luleå kommun, Stockholms läns landsting, Östergötlands läns landsting, Kalmar läns landsting, Landstinget Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Landstinget i Västmanlands län, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting, Svenska arkivsamfundet, BRIS – Barnens rätt i samhället, Handikappförbundens samarbetsorgan, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenska läkaresällskapet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen Tidningsutgivarna och Umgängesrättsföräldrarnas Riksförening.

Riksåklagaren har överlämnat yttranden från åklagarmyndigheterna i Umeå, Västerås, Linköping och Malmö samt från Ekobrottsmyndigheten. Riksarkivet har överlämnat yttranden från Landsarkiven i Vadstena, Uppsala, Visby och Göteborg. SACO har överlämnat yttranden från

Sveriges Läkarförbund och Sveriges Psykologförbund. LO har överlämnat ett yttrande från Svenska Transportarbetareförbundet.

Yttranden har också inkommit från Högskoleverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Kungliga tekniska högskolan, Göteborgs universitet, Chalmers tekniska högskola, Bolagsverket, Sveriges Radio AB, Vårdförbundet, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH), Schizofreniförbundet, De Handikappades Riksförbund (DHR), Svensk Förening för Allmänmedicin (SFAM), Tolkcentralernas ArbetsLedarförening (TALFÖR) och från Staffan Olsson.

Vidare har Brottsoffermyndigheten, Brottsofferjourenas Riksförbund (BOJ), Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR) och Terrafem deltagit i ett remissmöte avseende avsnitt 14 i betänkandet.

Totalförsvarets pliktverk, Tullverket, Folkbildningsrådet, Kemikalieinspektionen, Botkyrka kommun, Lomma kommun, Arvika kommun, Härnösands kommun, Svenska kyrkans Församlingsförbund, Rädda Barnen, Svenska föreningen för psykisk hälsa, Folkrörelsernas arkivförbund och Föreningen arkivverksamma i landsting och kommun har inbjudits att yttra sig över betänkandet men har avstått.

Sammanfattning av betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och av utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. i för denna lagrådsremiss relevanta delar

Sammanfattning av betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) såvitt avser frågan om sekretess och meddelarfrihet hos Statens skolverk

/.../

Sekretess vid Skolverkets tillsyn

I dag saknar Skolverket helt möjlighet att sekretessbelägga integritets-känsliga uppgifter som enskilda lämnar direkt till verket i dess tillsynsverksamhet. Vi anser att Skolverket är i stort behov av att kunna sekretessbelägga sådana uppgifter som enskilda personer lämnar i samband med verkets tillsyn över såväl offentliga som fristående skolor. Utan en sådan möjlighet är det svårt för verket att på ett effektivt sätt bedriva tillsyn över landets offentliga och fristående skolor och den offentliga barnomsorgen i de fall uppgifter behövs från enskilda personer. Inte sällan kan dessa personer känna osäkerhet inför att lämna uppgifter om personliga förhållanden som sedan blir helt offentliga hos verket. Det kan leda till att viktiga uppgifter utelämnas i anmälningar och att Skolverkets utredningar blir ofullständiga. En annan besvärande konsekvens av dagens regler är att de personer som trots allt lämnar – ofta mycket känsliga – uppgifter om personliga förhållanden till Skolverket, kan lida men av att verket måste lämna ut uppgifterna när de efterfrågas av andra.

En enhetlig bestämmelse om sekretess i Skolverkets tillsynsverksamhet

I dag kan uppgifter sekretessbeläggas hos Skolverket med stöd av dels den generella bestämmelsen i 13 kap. 1 § sekretesslagen om överföring till tillsynsmyndigheter av den sekretess som gäller hos granskade och andra myndigheter, dels den särskilda bestämmelsen i 7 kap. 9 § sjätte stycket om sekretess för uppgifter från fristående skolor. I sin tillsynsverksamhet måste Skolverket därför tillämpa ett flertal olika sekretessbestämmelser beroende på vem som lämnat uppgifterna. Uppgifter i en och samma typ av handling kan dessutom, beroende på vem avsändaren är, omfattas av sekretess med olika skaderekvisit. Vem som har skickat in en handling till Skolverket är också avgörande för om sekretessen omfattar samtliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden eller endast uppgifter om personliga förhållanden som förekommer i elevvårdsverksamhet. Att därutöver införa ytterligare en sekretessbestämmelse som Skolverket har att ta hänsyn till i till-

synsverksamheten, framstår för oss inte som en bra lösning för vare sig Skolverket eller de enskilda personer som vill orientera sig om vilken sekretess som gäller hos verket.

Vi anser i stället att samtliga uppgifter som förekommer hos Skolverket i dess tillsynsverksamhet skall omfattas av en och samma sekretess, oavsett om uppgifterna kommer från det offentliga skolväsendet eller barnomsorgen, från fristående skolor eller från enskilda personer. Sekretessen bör omfatta samtliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Även om vissa uppgifter i dag omfattas av sekretess med ett omvänt skaderekvisit hos Skolverket, är det enligt vår bedömning lämpligt att välja ett rakt skaderekvisit för den enhetliga sekretess som vi föreslår. Vår uppfattning är att känsliga uppgifter om elever och andra enskilda därigenom får ett tillräckligt starkt sekretesskydd.

Vi föreslår därför att det i sekretesslagen införs en ny bestämmelse som innebär att sekretess skall gälla hos Statens skolverk i verksamhet med tillsyn för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

En följd av förslaget blir dels att den nuvarande bestämmelsen i 7 kap. 9 § sjätte stycket sekretesslagen om sekretess hos Skolverket för uppgifter från fristående skolor upphör att gälla, dels att den generella bestämmelsen i 13 kap. 1 § om sekretess vid myndigheters tillsyn inte längre är tillämplig i Skolverkets tillsynsverksamhet.

Kvalificerad tystnadsplikt hos Skolverket

I dag gäller enligt 16 kap. 1 § sekretesslagen tystnadsplikt som bryter meddelarfriheten – kvalificerad tystnadsplikt – för de sekretessbelagda uppgifter som förekommer hos Skolverket i tillsynsverksamheten. Undantag görs endast för uppgifter som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Vi anser att kvalificerad tystnadsplikt hos Skolverket i fortsättningen bör gälla för de uppgifter om personliga förhållanden som kan sekretessbeläggas enligt den nya bestämmelsen om sekretess i verkets tillsynsverksamhet. Liksom i dag bör undantag dock göras för uppgifter som hänför sig till ett ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Undantag bör också göras för uppgifter som avser betyg eller skriftligt omdöme avseende studieresultat, dvs. sådana uppgifter som i dag inte omfattas av sekretess vare sig hos Skolverket eller inom det offentliga skolväsendet.

/.../

Sammanfattning av utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. såvitt avser frågan om sekretess och meddelarfrihet hos Statens skolverk

Sekretess och meddelarfrihet inom Skolverkets tillsyn

Sekretess

Det hittillsvarande rättsläget innebär att Statens skolverk inte har möjlighet att i sin tillsynsverksamhet sekretessbelägga uppgifter som kommer in till verket från enskild. Känsliga uppgifter från läkarintyg, psykologutlåtanden m.m. som skickas in av enskilda till stöd för en anmälan kan därför inte sekretessbeläggas hos myndigheten. Detta är en brist som Skolverket vid flera tillfällen påpekat till regeringen. Regeringen gav därför utredaren i utredningen om Offentlighet och sekretess i skolan (dir 2002:130) i uppdrag att bl.a. att analysera behovet av och möjligheterna till att sekretessbelägga integritetskänsliga uppgifter som lämnas av enskilda till Skolverkets tillsynsverksamhet.

Utredaren kom fram till att denna typ av uppgifter bör kunna sekretessbeläggas hos Skolverket. Frånvaron av ett sekretesskydd kan medföra att enskilda avstår från att skicka in uppgifter som är väsentliga för att ärendet skall kunna utredas på ett fullgott sätt. Om uppgifterna ändå skickas in riskerar de att bli offentliga vilket kan leda till stort obehag för den enskilde.

Därför bör införas en generell bestämmelse om sekretess i Skolverkets tillsyn som gäller alla former av tillsyn oavsett vem som är huvudman för verksamheten eller vem som inkommit med uppgiften. Sekretessen skall här gälla för uppgift om enskilds personliga förhållanden med ett s.k. rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgiften är offentlig och uppgiften får bara hemlighållas om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Jämfört med i dag kan det innebära förändringar vad gäller uppgifter från fristående skolor och från förskolor med offentlig huvudman, där i dag stark sekretess gäller inom Skolverkets tillsyn. Det saknas dock bärande skäl för att elever – och andra enskilda – med anknytning till en fristående skola skall ha ett starkare sekretesskydd hos Skolverket än vad de skulle ha haft om de i stället valt en kommunal skola. Dessutom kommer flertalet av de känsliga uppgifter som förekommer i Skolverkets tillsyn att kunna sekretessbeläggas med ett rakt skaderekvisit.

Meddelarfrihet

I nuvarande reglering är meddelarfriheten för personal inom Statens skolverks tillsynsverksamhet begränsad på samma sätt som för skolpersonalen. Begränsningen innebär att undantag från meddelarfriheten i

princip gäller för uppgifter som är sekretessbelagda i verksamheten. Utredaren föreslår att inskränkning av meddelarfriheten även fortsättningsvis skall gälla i Skolverkets tillsynsverksamhet för uppgifter som är sekretessbelagda i verksamheten.

Förslaget om ny utformning av reglerna om sekretess inom Skolverkets tillsyn innebär att fler uppgifter än i dag kommer att omfattas av sekretessen. Det är dock här frågan om en svag sekretess med ett s.k. rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för att uppgiften är offentlig. I sammanhanget bör även beaktas att någon inskränkning i meddelarfriheten inte finns i Skolväsendets överklagandenämnds verksamhet. Detta talar emot att meddelarfriheten inskränks. Vid en avvägning mellan behovet av skydd för uppgiften och intresset av insyn i tillsynsverksamheten är dessutom intresset av insyn är större än behovet av det skydd som ett undantag från meddelarfriheten skulle innebära. Sammantaget föreligger inte skäl att inskränka meddelarfriheten på detta område.

Utdrag ur lagförslagen i betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. i för denna lagrådsremiss relevanta delar

Lagförslaget i betänkandet

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) dels att 7 kap. 1 och 9 §§ och 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 45 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

/.../

9 §

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller på samma område dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilda personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärende eller i annat ärende som nu har nämnts.

Sekretess gäller på samma område i annat fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om enskilda identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inom utbildningsväsendet i övrigt för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller syofunktionär, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Dessutom gäller inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenut-

bildningen, vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, svenskundervisningen för invandrare (sfi) och folkhögskolan sekretess i annan elevvårdande verksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i specialpedagogisk stödverksamhet för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Statens skolverk i verksamhet som avser tillsyn över utbildning vid skolor med enskild huvudman (fristående skolor) för uppgift som härrör från skolans elevvårdande verksamhet och som gäller enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Samma sekretess gäller i nämnda tillsynsverksamhet för uppgift som hänför sig till en fråga om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen enligt detta stycke gäller dock inte Statens skolverks beslut i ett ärende.

Sekretess gäller i skolbarnsomsorgen för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Sekretess gäller i samma verksamhet för annan uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

/.../

45 §

Sekretess gäller i Statens skolverks verksamhet med tillsyn för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte Statens skolverks beslut i ett ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 45 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till annat än betyg eller omdöme avseende studieresultat eller ärende om tillrättaförande av elev

eller skiljande av elev från vidare studier

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005 i fråga om 7 kap. 9 § sjätte stycket och 45 § samt 16 kap. 1 §. /.../.

Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9, 36 och 38 §§ sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap. 9 §¹⁰

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller på samma område dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärende eller i annat ärende som nu har nämnts.

Sekretess gäller på samma område i annat fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller inom utbildningsväsendet i övrigt för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller syofunktionär, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Dessutom

¹⁰ Senaste lydelse 1997:1213.

gäller inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen, vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, svenskundervisningen för invandrare (sfi) och folkhögskolan sekretess i annan elevvårdande verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i specialpedagogisk stödverksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller hos Statens skolverk i verksamhet som avser tillsyn över utbildning vid skolor med enskild huvudman (fristående skolor) för uppgift som härrör från skolans elevvårdande verksamhet och som gäller enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Samma sekretess gäller i nämnda tillsynsverksamhet för uppgift som hänför sig till en fråga om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen enligt detta stycke gäller dock inte Statens skolverks beslut i ett ärende.

Sekretess gäller i skolbarnsomsorgen för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Sekretess gäller i samma verksamhet för annan uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

/.../

36 §¹¹

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit, för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften

Sekretess gäller hos Skolväsendets överklagandenämnd i ärenden som överklagats dit *samt i Statens skolverks tillsynsverksamhet* för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller

¹¹ Senaste lydelse 1996:155.

röjs. Sekretessen gäller dock inte någon närstående *till den enskilde*
nämndens beslut i ett ärende. lider men om uppgiften röjs.
Sekretessen gäller dock inte nämndens *eller verkets* beslut i ett
ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio
år.

/.../

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

Förteckning av remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103) och över utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m.

Betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103)

Remissinstanser: Riksdagens ombudsmän (JO), Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Statens institut för särskilt utbildningsstöd, Barnombudsmannen, Datainspektionen, Riksrevisionen, Statskontoret, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet, Specialskolemyndigheten, Lärarhögskolan i Stockholm, Uppsala universitet, Riksarkivet, Ale kommun, Aneby kommun, Gävle kommun, Göteborgs stad, Helsingborgs kommun, Kungsbacka kommun, Malmö kommun, Mora kommun, Nyköpings kommun, Sollefteå kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Vallentuna kommun, Västerås kommun, Akademikerförbundet SSR, Friskolornas riksförbund, Sveriges Vägledarförening, Landstingsförbundet, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksföreningen för skolsköterskor, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Svenska kommunförbundet, Svenska förbundet för specialpedagogik, Svenska journalistförbundet, Sveriges skolkuratorers förening, Svenska skolläkarföreningen, Tidningsutgivarna, Sveriges psykologförbund, Sveriges Radio AB, Sveriges skolledarförbund, Sveriges Television AB, Tjänstemännens Centralorganisation, Vårdförbundet och Nämnden för Rh-anpassad utbildning.

Därutöver har spontana remissvar inkommit från Rosenborg- och Majtorpskolan i Södertälje, Staffan Olsson och Sveriges sjukhuslärarförening.

Utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m.

Remissinstanser: Riksdagens ombudsmän (JO), Domstolsverket, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen Barnombudsmannen, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet, Skolväsendets överklagandenämnd, Specialskolemyndigheten, Sameskolstyrelsen, Högskoleverket, Arbetsmiljöverket, Gnosjö kommun, Kiruna kommun, Kungsbacka kommun, Malmö kommun, Nacka kommun, Stockholms kommun, Surahammars kommun, Umeå kommun, Elevorganisationen i Sverige, Friskolornas riksförbund, Handikappförbundens samarbetsorgan, Landsorganisationen i Sverige, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksförbundet Hem och Skola, Svenskt Näringsliv, Sveriges elevråd, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Sveriges

kommuner och landsting, Sveriges Skolledarförbund samt Tjänstemännens Centralorganisation.

Därutöver har spontana remissvar inkommit från Astma och Allergi Förbundet, Lärarnas Riksförbunds Studerandeförening, Siv Blomdahl Morin, Sveriges Psykologförbund, Helsingborgs kommun, Hörselskadades Riksförbund, Kristna Friskolerådet, Svenska Liftanläggningars organisation, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn, Bröderna Kristen Gemenskap, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Svenska kommunalarbetsförbundet, Rädda Barnen, Information och Kompetens i Sverige AB, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Akademikerförbundet – SSR, Riksförbundet Kristen Tro och Livsstil, Föräldraalliansen Sverige, Svensk Turism, Sveriges sjukhuslärarförening, Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, Vittra utbildning, Reumatikerdistriktet Blekinge och Synskadades Riksförbund.